

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ PROGRAMI
DOKTORA TEZİ**

**SURİYELİ VE TÜRK GENÇLERİN KÜLTÜRLEŞME
YÖNELİMLERİ, BENLİK SAYGILARI, PSİKOLOJİK İYİ
OLUŞLARI İLE OTOBİYOGRAFİK BELLEK ÖZELLİKLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

Beyza BOYACI

Danışman

Doç. Dr. İnci BOYACIOĞLU BAL

İZMİR - 2022

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum ‘‘Suriyeli ve Türk Gençlerin Kültürleşme Yönelimleri, Benlik Saygıları, Psikolojik İyi Oluşları ile Otobiyografik Bellek zellikleri Arasındaki İlişkiler’’ adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmıŐ olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih
...../...../.....
Beyza BOYACI
İmza

ÖZET
Doktora Tezi
**Suriyeli ve Türk Gençlerin Kültürleşme Yönelimleri, Benlik Saygıları,
Psikolojik İyi Oluşları ile Otobiyografik Bellek Özellikleri Arasındaki İlişkiler**

Beyza BOYACI
Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Programı

Bu çalışmanın amacı göç deneyimi olan ve olmayan 15-25 yaş aralığındaki ergenlerin kültürleşme süreçleri doğrultusunda, olumlu benlik algısı yaratan ve benlikle merkezi ilişkiler barındıran öztanımlayıcı anıları nasıl hatırladıklarını; bu anıların otobiyografik bellek özelliklerini, anıların sosyal ve benlik işlevlerini ve bu bağlamlarda ergenlerin benlik saygısını ve psikolojik iyi oluşlarını incelemektir. Daha spesifik olarak; Suriyeli ve Türk ergenlerin kültürleşme stratejileri, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkilerde; hem hatırladıkları olumlu öztanımlayıcı anıların otobiyografik bellek özelliklerinin hem de anıların sosyal ve benlik işlevlerinin aracı rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini 182 Suriyeli, 148 Türk ergen oluşturmuştur. Araştırmanın temel beklentisi, başarılı kültürleşme yönelimine sahip ergenlerin otobiyografik anılarının sağlıklı ve güçlü özelliklere sahip olması ve bu anıların sosyal ve benlik işlevlerini yeterli şekilde yerine getiriyor olmalarıdır. Ancak kültürleşme stratejileri sebebiyle kültürleşme sürecinde başarılı olamayan ergenlerin otobiyografik bellek sistemlerinin işleyişinde bozulmalar, buna bağlı olarak da anı özellikleri ve işlevlerinde zayıflıklar beklenmektedir. Göç deneyiminin ergenler açısından zorlu bir yaşantı olması sebebiyle, kültürleşme stratejilerinin otobiyografik bellek sistemi üzerindeki etkisinin Suriyeli ergenler arasında daha belirgin etkileri olacağı öngörülmüştür. Araştırmanın bulguları, Suriyeli ergenlerin bütünleşme gibi sağlıklı kültürleşme eğilimi arttıkça, olumlu öztanımlayıcı anılarının otobiyografik bellek özellikleri, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ilişkilerinde belirli avantaj yakaladıklarına işaret etmektedir. Yine, Suriyelilerin marjinalleşme gibi başarısız olarak temsil edilen kültürleşme yönelimleri arttıkça bu ilişkilerin negatif yönde etkilendiği ve

bellek performansı ve iyi oluş göstergelerinde dezavantajlı konuma sahip oldukları bulgulanmıştır. Çalışmanın bulguları ilgili literatür ışığında tartışılmıştır. Ayrıca, araştırmanın sınırlılıkları, gelecek çalışmalar için doğrultulara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Göçmenler, Kültürleşme, Otobiyografik Bellek, Benlik Saygısı, Psikolojik İyi Oluş.

ABSTRACT
Doctoral Thesis
Doctor of Philosophy (PhD)
**The Relationship Between Acculturation Orientations, Self-Esteem,
Psychological Well-Being, and Autobiographical Memory Characteristics for
Syrian and Turkish Youth**

Beyza BOYACI
Dokuz Eylul University
Graduate School of Social Sciences
Department of Psychology
Psychology Program

The aim of this study is to examine how adolescents between the ages of 15-25 with and without migration experience recall self-defining memories that create a positive self-perception and have central relations with the self and, in line with their acculturation processes; the aim of this study is to examine the autobiographical memory features of these memories, the social and self functions of memories, and the self-esteem and psychological well-being of adolescents in these contexts. More specifically; in the relations between the acculturation strategies, self-esteem and psychological well-being levels of Syrian and Turkish adolescents, the aim of this study is to examine the mediating role of both the autobiographical memory features of the positive self-defining memories they recall and the social and self-functions of the memories. The sample of the study consisted of 182 Syrian and 148 Turkish adolescents. The main expectation of the research is that the autobiographical memories of adolescents with a successful acculturation orientation are healthy and strong, and that these memories fulfill their social and self-functions adequately. However, adolescents who are not successful in the acculturation process due to acculturation strategies are expected to deteriorate in the functioning of their autobiographical memory systems, and accordingly, weaknesses in memory features and functions are expected. Since the experience of migration is a difficult one for adolescents, it is predicted that the impact of acculturation strategies on the autobiographical memory system will have more pronounced effects among Syrian adolescents. The findings of the study indicate that as the healthy acculturation tendency of

Syrian adolescents such as integration increases, their positive self-descriptive memories gain certain advantages in terms of autobiographical memory features, self-esteem and psychological well-being. Similarly, as acculturation orientations, which are represented as unsuccessful, such as marginalization, increase, it has been revealed that these relationships are negatively affected and they have a disadvantageous position in memory performance and well-being indicators. The findings of the study were discussed in the light of the relevant literature. In addition, the limitations of the research and directions for future studies are given.

Keywords: Syrian Immigrants, Acculturation, Autobiographical Memory, Self-Esteem, Psychological Well-Being.

**SURİYELİ VE TÜRK GENÇLERİN KÜLTÜRLEŞME
YÖNELİMLERİ, BENLİK SAYGILARI, PSİKOLOJİK İYİ
OLUŞLARI İLE OTOBİYOGRAFİK BELLEK ÖZELLİKLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
EKLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE AMACI

1.1. KÜLTÜRLEŞME	3
1.1.1. Kültürleşme Tutumları	4
1.2. KÜLTÜRLEŞME İLE BENLİK SAYGISI İLİŞKİSİ	11
1.3. KÜLTÜRLEŞME İLE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLİŞKİSİ	14

1.4. KÜLTÜRLEŞME VE OTOBİYOGRAFİK BELLEK	16
1.4.1. Otobiyografik Bellek	16
1.4.1.1. Çocukluk ve Ergenlik Döneminde Otobiyografik Bellek Gelişimi	19
1.4.2. Kültürleşme ve Otobiyografik Bellek İlişkisi	22
1.5. KÜLTÜRLEŞME, BENLİK SAYGISI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLİŞKİSİNDE OTOBİYOGRAFİK BELLEĞİN ROLÜ	26
1.5.1. Otobiyografik Bellek ve Benlik Saygısı İlişkisi	26
1.5.2. Otobiyografik Bellek ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi	31
1.6. ÇALIŞMANIN AMACI VE HİPOTEZLERİ	34

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2.1. KATILIMCILAR	37
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	40
2.2.1. Demografik Bilgi Formu	40
2.2.2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	41
2.2.3. Göçmen Kültürleşme Ölçeği	42
2.2.4. Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği	43
2.2.5. Otobiyografik Bellek Görevi	44
2.2.6. Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği	44
2.2.7. Anıların İşlevleri Ölçeği	45
2.2.8. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	46
2.3. İŞLEM	47
2.4. İSTATİSTİKSEL ANALİZLER	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİNİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİ	51
3.2. ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİ ARASINDAKİ KORELASYON ANALİZİ SONUÇLARI	54
3.2.1. Suriyeli Veri Setindeki Değişkenlere İlişkin Korelasyonlar	54
3.2.2. Türk Veri Setindeki Değişkenlere İlişkin Korelasyonlar	60
3.3. KÜLTÜRLEŞME STRATEJİLERİ İLE OTOBİYOGRAFİK BELLEK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN ÇOKLU REGRESYON ANALİZİ	65
3.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZ TESTİ VE MODEL ÖZETİ	70
3.5. MODEL TESTİ	76
3.5.1. Aracılık Modelinin Bütünleşme Bağlamında Test Edilmesi	76
3.5.1.1. Bütünleşme, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi	76
3.5.1.2. Bütünleşme, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi	77
3.5.2. Aracılık Modelinin Marjinalleşme Bağlamında Test Edilmesi	79
3.5.2.1. Marjinalleşme, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi	79
3.5.2.2. Marjinalleşme, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi	80
3.5.3. Aracılık Modelinin Asimilasyon Bağlamında Test Edilmesi	82
3.5.3.1. Asimilasyon, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi	82
3.5.3.2. Asimilasyon, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi	83
3.5.4. Aracılık Modelinin Ayrışma Bağlamında Test Edilmesi	85

3.5.4.1. Ayrışma, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi	85
3.5.4.2. Ayrışma, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi	86
3.5.5. Aracılık Modelinin Bireycilik Bağlamında Test Edilmesi	88
3.5.5.1. Bireycilik, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi	88
3.5.5.2. Bireycilik, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi	89

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. GRUPLARARASI FARKLILIKLAR	93
4.2. KÜLTÜRLEŞME STRATEJİLERİNİN BENLİK SAYGISI, PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ VE OTOBİYOGRAFİK BELLEK İLE İLİŞKİSİ	96
4.2.1. Başarılı/Başarısız Stratejiler ile Benlik Saygısı ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi	97
4.2.2. Başarılı/Başarısız Stratejiler ile Otobiyografik Bellek Özellikleri İlişkisi	99
4.2.3. Otobiyografik Belleğin Benlik Saygısı ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisi	101
4.3. ARACILIK İLİŞKİLERİ VE MODEL TESTİ	102
4.4. DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	104
4.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI VE GELECEK ÇALIŞMALARA ÖNERİLER	106
4.6. ARAŞTIRMANIN GÜÇLÜ YÖNLERİ	107
SONUÇ	110
KAYNAKÇA	111
EKLER	

KISALTMALAR

Min-Mak	Minumum-Maksimum
N	Sayı
Ort	Ortalama
örn.	Örneğin
SS	Standart Sapma
vb.	Ve benzeri

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmanın Örneklemine İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler	s. 39
Tablo 2: Suriyeli Veri Setine İlişkin Değişkenlerin Tanımlayıcı Özellikleri	s. 52
Tablo 3: Türk Veri Setine İlişkin Değişkenlerin Tanımlayıcı Özellikleri	s. 53
Tablo 4: Suriyeli Veri Setindeki Değişkenlerin Korelasyon Analizleri	s. 63
Tablo 5: Türk Veri Setindeki Değişkenlerin Korelasyon Analizleri	s. 64
Tablo 6: Kültürleşme Stratejileri ile Otobiyografik Bellek Özelliklerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	s. 69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Berry'nin İki Boyutlu Kültürleşme Modeli (Two-Dimensional Acculturation Model of Berry)	s. 7
Şekil 2: Ana Akım Topluluklar Tarafından Benimsenen Kültürleşme Yönelimleri	s. 8
Şekil 3: Ev Sahibi Topluluk Tarafından Benimsenen Kültürleşme Yönelimleri	s. 10
Şekil 4: Çalışmanın Aracılık Analizlerinin Model Özeti	s. 72
Şekil 5: Aracılık Etkisine İlişkin Karar Alma Süreçleri	s. 75
Şekil 6: Bütünleşme Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 77
Şekil 7: Bütünleşme Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 78
Şekil 8: Marjinalleşme Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 80
Şekil 9: Marjinalleşme Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 81
Şekil 10: Asimilasyon Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 83
Şekil 11: Asimilasyon Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 84
Şekil 12: Ayrışma Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 86
Şekil 13: Ayrışma Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 87
Şekil 14: Bireycilik Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 89
Şekil 15: Bireycilik Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü	s. 90

EKLER LİSTESİ

EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu	ek. s. 2
EK 2: Suriyeliler için Demografik Bilgi Formu	ek. s. 3
EK 3: Türkler için Demografik Bilgi Formu	ek. s. 5
EK 4: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	ek. s. 6
EK 5: Göçmen Kültürleşme Ölçeği	ek. s. 7
EK 6: Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği	ek. s. 9
EK 7: Otobiyografik Bellek Görevi	ek. s. 11
EK 8: Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği	ek. s. 12
EK 9: Anıların İşlevleri Ölçeği	ek. s. 15
EK 10: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	ek. s. 17
EK 11: Etik Kurul İzni	ek. s. 18
EK 12: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İzni	ek. s. 19

GİRİŞ

Benlik ve bellek sistemleri birbiri ile iç içe geçmiş yapıları oluşturmaktadır. Otobiyografik bellek, bireylerin kişisel deneyimleri ile ilgili hatırladıkları ve bu deneyimleri içerisinde bulunduğu kültürden bağımsız hatırlamadığı özel bir bellek türünü temsil etmektedir (Nelson ve Fivush, 2004: 488). Kültürleşmeyle birlikte düşünüldüğünde ise, bireylerin içerisinde buldukları toplum ile kültürleşme süreçlerinin ya da kültürel farklılıkların kişilerin dünyayı deneyimleme biçimlerini dolayısıyla da bilişsel mekanizmalarını etkilediği bilinmektedir (Cadavid, 2019: 3; Neisser, 1962: 54). Dolayısıyla, benlik ve belleğin çok boyutlu yapısı göz önüne alındığında, otobiyografik belleğin kişilerin içinde buldukları toplum ve kültürden bağımsız düşünülemeyeceği söylenebilir. Mevcut çalışmada, sosyal psikoloji alanında bireysel ve bağlamsal farklılıklara yer verilerek; göç deneyimine sahip olan Suriyeli ve göç deneyimi olmayan Türk ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri, göç bağlamında tercih ettikleri kültürleşme stratejileri doğrultusunda, otobiyografik bellek özellikleri ve işlevleri aracılığıyla araştırılacaktır.

Bilgimiz dahilinde, bugüne kadarki hiçbir araştırma kültürleşme, öztanımlayıcı anılar, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi ele almamıştır. Literatürdeki eksiklikler düşünülerek, mevcut araştırma kapsamında kültürleşme yönelimleri, olumlu öztanımlayıcı anıların otobiyografik bellek özellikleri ve anı işlevleri, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Geçmiş çalışmalar ele alındığında, Suriyeli ergenlerin tercih ettikleri kültürleşme yönelimlerinin hatırladıkları olumlu öztanımlayıcı anıların otobiyografik bellek özelliklerini ve anı işlevlerini etkilemesi beklenmektedir (Schrauf ve Rubin, 1998: 451; Arentoft ve diğerleri, 2012: 815). Daha spesifik olarak, bütünleşme gibi başarılı olarak kabul edilen stratejilerin otobiyografik bellek raporu, benlik saygısı ve iyi oluş göstergeleri üzerinde belirli avantajlara sahip olması, marjinalleşme gibi başarısız olarak temsil edilen stratejilerin ise tam tersi negatif ilişki örüntülerini ortaya koyması beklenmektedir (Berry, 1997: 24). Ayrıca, literatür ışığında, olumlu öztanımlayıcı anı hatırlama sonrasında kişilerin durumsal benlik saygılarının ve psikolojik iyi oluşlarının güçlenmesi öngörülmektedir (McGuire ve

McGuire, 1996: 1117). Tüm bunlar birlikte ele alındığında, mevcut araştırmada, öncelikle kültürleşme, otobiyografik bellek, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş literatürü detaylı bir şekilde incelenecektir. Ardından, araştırmanın amacı ve hipotezlerine yer verilecektir. Araştırmanın hipotezleri doğrultusunda yapılan analizlerden elde edilen bulgular özetlenerek, bu sonuçların literatürdeki çalışmalar ile ilişkisi tartışılacaktır. Son olarak ise, araştırmanın sınırlılıkları ile gelecek çalışmalara öneriler ve araştırmanın güçlü yönleri ele alınacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE AMACI

Bu bölümde, araştırma bağlamında ele alınan temel konulara ilişkin literatürdeki kavramlar ve araştırmalar teorik alt yapılarıyla birlikte ele alınacaktır. Bu noktada, öncelikle çalışmanın ana kavramlarından biri olan kültürleşme ve kültürleşme tutumları özetlenerek Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki deneyimleri sosyal psikolojik bir perspektiften ele alınacaktır. Ardından, göç psikolojisi alanında geniş yer tutan kültürleşme ile benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ilişkilerine yönelik geçmiş araştırmalar özetlenecektir. Mevcut tez çalışması var olan bu araştırma hattını otobiyografik bellek çalışmalarıyla bir araya getirmeyi hedeflediğinden, kültürleşme tartışmalarına bir bellek türü olarak otobiyografik belleğin kapsamı, otobiyografik anıların işlevleri ve özellikleri açıklanacaktır. Bu çalışmanın odağında ergenlik dönemindeki gençler olduğu için otobiyografik belleğin çocukluk ve ergenlikte gelişimini de tezin kuramsal çerçevesine uygun şekilde yer verilecektir. Otobiyografik bellek işleyişinin psikolojik sağlık üzerindeki önemli rolü düşünülerek, otobiyografik anıları hatırlama süreçlerinin benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş gibi önemli kavramlarla ilişkisi özetlenecek, bağlamsal bir etken olarak göç sürecinin bu ilişkilere olası etkileri irdelenecektir. Mevcut tez çalışmasının kuramsal arka planını vermeyi hedefleyen bir literatür incelemesi, araştırmamızın ilgili literatürle kavramsal bağlantıları temelinde araştırma amaçlarının tartışılmasıyla tamamlanacaktır. Bu tartışmada, araştırmanın örnekleme sebebiyle son on yıldaki Suriye’den Türkiye’ye göç süreçlerine değinilecektir.

1.1. KÜLTÜRLEŞME

İnsanlık tarihi boyunca göç bireylerin yaşamlarında yer almıştır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından oluşturulan Göç Terimleri Sözlüğüne göre göç; “bir kişinin veya grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri” olarak tanımlanmıştır (2013: 35). Göç süreçleriyle birlikte kültürleşme ve

kültürleşmeye ilişkin kavramlar ortaya çıkmıştır. Kültürleşme kavramı literatüre 1936 yılında Redfield ve arkadaşları tarafından kazandırılmıştır (Berry, 1997: 7). Kültürleşme temel olarak, iki farklı kültürel geçmişe sahip bireylerin ya da grupların etkileşimi sonucu ortaya çıkan psikolojik/kültürel değişimlerin tümü olarak adlandırılmaktadır (Berry, 1992: 69). Kültürleşme süreçlerinde göç eden birey ve gruplar ile ev sahibi grup üyeleri birbirlerine etki etmekte ve bu durum yeni kültüre uyumu içermektedir. Bu noktada, Berry'ye göre iki grup arasındaki karşılıklı etkileşimden en fazla göçmen bireyler etkilenmektedir (1992: 70).

Bunun yanı sıra, Graves kültürleşme kavramını iki farklı boyutta ele alarak grup temelli ve birey temelli kültürleşme süreçlerini ortaya çıkarmıştır (1967: 347). Buna göre, birey temelli kültürleşme kişilerin psikolojik özelliklerinin kültürleşme kapsamında farklılaşmasını ifade etmekteyken, grup temelli kültürleşme grup kültürünün, sosyal yapı ve kurumların farklılaşmasını temsil etmektedir (Berry, 1997: 7). Berry ve arkadaşları (1987: 492) kültürleşme süreçleri doğrultusunda birey ve grup temelli ortaya çıkan değişimleri beş farklı kategoriye ayırmışlardır: Fiziksel değişim, biyolojik değişim, kültürel değişimler, sosyal ilişkiler ağı ve psikolojik değişimler. Fiziksel değişim, genel olarak mekânsal değişimleri içermekteyken biyolojik değişim, göç edilen ülkedeki yeni yeme alışkanlıkları ve hastalıklar gibi biyolojik tabanlı değişimleri içermektedir. Kültürel değişimler; dini, sosyal, dilsel ve politik değişimleri içermekteyken, sosyal ilişkiler ağı toplumdaki iç grup dış grup dinamiklerinin yeniden yapılandırılmasını ifade etmektedir. Son olarak, psikolojik değişimler ise kişilerin zihinlerinde ve davranışlarında meydana gelen değişimleri temsil etmektedir (Berry ve diğerleri, 1987: 492). Bu beş başlık altında toparlanan kültürleşme sürecinde kişilerin yaşadığı değişimler ve bu değişime yönelik tepkileri bireysel farklılıklar göstermekte ve kültürleşme tutumları çerçevesinde çalışılmaktadır. Bir sonraki bölümde kültürleşme tutumları ayrıntılı olarak incelenecektir.

1.1.1. Kültürleşme Tutumları

Kültürleşme tutumlarını açıklamada literatürde sınırlı sayıda da olsa araştırmalara yol gösteren değerli kuramsal modeller geliştirilmiştir. Gordon (1964) tarafından geliştirilen “Tek Boyutlu Kültürleşme Modeli” (Unidimensional Model of

Acculturation) ile Berry (1980) tarafından ortaya çıkarılan “İki Boyutlu Kültürleşme Modeli” (Bidimensional Model of Acculturation) ve Bourhis ve arkadaşları tarafından geliştirilen (1997) “Etkileşimli Kültürleşme Modeli” (Interactive Acculturation Model) literatürde öne çıkan modellerdir.

Gordon (1964) tarafından geliştirilen tek boyutlu model, bireylerin kültürel değişimini tek boyutta açıklamakta ve göç eden kişilerin ana akım kültürü benimsedikçe, kendi kültürlerinden vazgeçeceğini iddia etmektedir (Arends-Tóth ve Van de Vijver: 2006:39). Dolayısıyla, bu modele göre bireylerin başarılı kültürleşme gerçekleştirmesi için kendi etnik kültürünün bütün özelliklerinden feragat etmesi gerekmektedir. Bundan ötürü, bu model Bourhis ve arkadaşları (1997: 370) tarafından asimilasyon olarak sınıflandırılıp kültürleşme süreçlerini açıklamada yetersiz görülmüştür. Bunun yanı sıra, model göçmen bireylerin her iki kültürü benimseme ve reddetme yaklaşımlarını içerisinde barındırmaması (Cortés ve diğerleri, 1994: 707) ve ikinci ve üçüncü kuşak göçmenlerin deneyimlerini açıklamada sınırlı olması nedeniyle (Johnson, 1969) eleştirilmiştir.

Geliştirdiği İki Boyutlu Kültürleşme Modeli çerçevesinde kültürleşme kavramını detaylandıran Berry, göç eden kişilerin kendi kültürlerinden vazgeçeceği bir kültürleşme yaklaşımına karşı çıkarmıştır (1997: 7). Bu modele göre, kültürleşme sürecindeki birey ya da gruplar ev sahibi toplum ile iletişime geçerken göç öncesi mevcut olan çeşitli psikolojik/kültürel özelliklerini (örn. kişilik özellikleri, kültürel tutumlar, değerler vs.) ev sahibi topluma taşımaktadırlar. Göçmenlerin getirmiş olduğu psikolojik/kültürel özellikler ile ev sahibi toplumda mevcut olan psikolojik/ kültürel özelliklerin karşılaşması sonucunda kültürel etkileşim sürecinin başladığı iddiası modelin temelini teşkil etmektedir (Berry, 2003: 20). Dolayısıyla, modele göre göç eden bireylerin ana akım kültürde kendi öz kültürlerini devam ettirmeleri mümkün olmaktadır. Bu noktada, Berry’ye göre, göç eden grup ya da birey farklı bir kültürle karşılaşma sonucunda iki farklı problemle yüzleşmektedir. Birincisi, kültürel etkileşim sürecinde göçmen bireylerin öz kültürlerini muhafaza etmelerinin kendileri için önemli olup olmadığına karar vermesi gerekmektedir. Diğer deyişle, göçmen bireylerin kendi kültürel mirasını devam ettirip ettirmemesi gündemi ortaya çıkmaktadır. İkincisi ise, göçmen kişilerin ev sahibi toplum ve ev sahibi toplum kültürü

ile ilişki kurmasına atfettiği değerdir. Bu da göç eden kişilerin ana akım kültür ile ne oranda ilişki kurma isteği içerisinde olduğunun göstergesidir (Berry, 2003: 27).

Tüm bunlar birlikte ele alındığında, bu model göçmenlerin bu problemler karşısında ortaya koydukları çözümlerin, göçmenlerin kültürleşme tutumlarını belirleyerek, ortaya çıkacak olan kültürleşme süreci doğrultusuna ilişkin önemli bir adım teşkil etmektedir. Diğer bir ifadeyle, göçmen bireylerin bu iki soru karşısındaki yanıtları, onların ev sahibi toplum kültürü ile ilişki kurma ya da kendi öz kültürünü muhafaza etme noktasındaki tercihleri bağlamında kendi kültürleşme tercihlerini ortaya çıkarmaktadır (Berry, 1997: 7). Bu seçeneklerin her birinin kesiştiği noktada ortaya dört farklı kültürleşme stratejisi çıkmaktadır: Bütünleşme/entegrasyon (integration), asimilasyon (assimilation), ayırma/ayırışma (separation/ segregation), marjinalleşme (marginalization) (Berry, 1992: 69). Öncelikli olarak bütünleşme yönelimi, bireylerin hem kendi öz kültürünü muhafaza etme hem de ev sahibi toplum kültürü ile etkileşim içerisinde olma isteklerini temsil etmektedir. Asimilasyon ise, kişilerin öz kültürünü devam ettirmeyip ev sahibi toplum kültürü ile etkileşim içerisinde olmasına tekabül etmektedir. Ayırma/ayırışma yönelimi, bireylerin ev sahibi toplum kültürü ile etkileşimi reddedip, göç ettikleri ülkede kendi miras kültürünü korumasını ifade etmektedir. Son olarak, marjinalleşme ise kişilerin hem kendi öz kültürlerini sürdürmeyi hem de ev sahibi toplum kültürü ile etkileşim içerisinde olmayı istememelerini temsil etmektedir. Marjinalleşme de bireyler kültürel devamlılığı sürdürmemeyi ve yeni kültürel grup ile etkileşime geçmemeyi tercih etmektedir (Berry, 1992: 70). Göçmen bireylerin kültürleşme yönelimlerine ilişkin sınıflandırma Şekil 1’de gösterilmiştir.

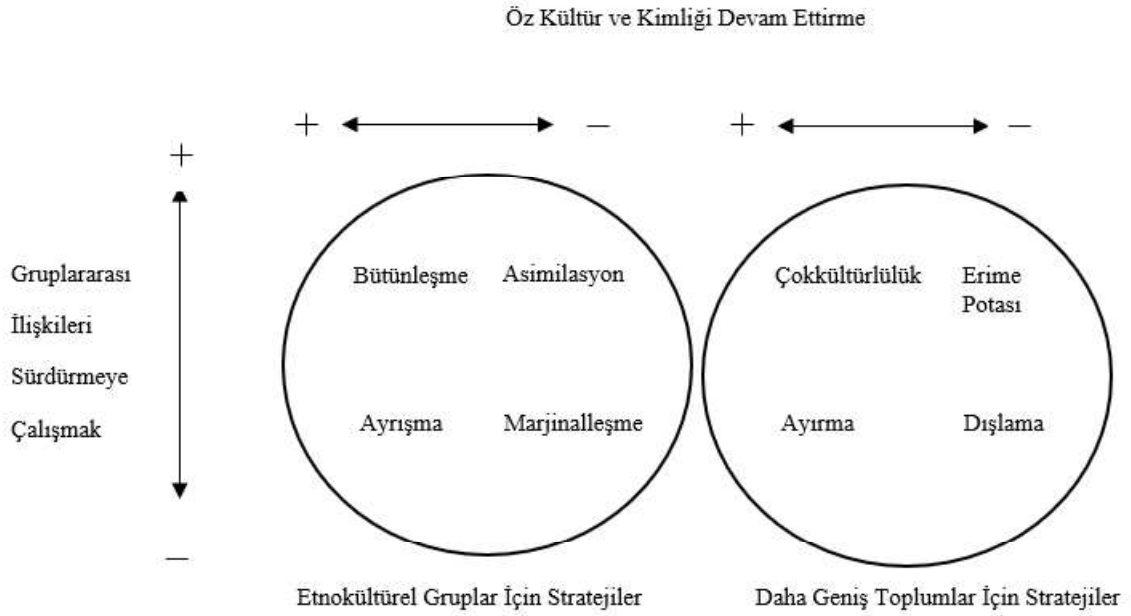
Şekil 1: Berry'nin İki Boyutlu Kültürleşme Modeli (Two-Dimensional Acculturation Model of Berry)

		Kültürel Adaptasyon	
		Düşük	Yüksek
Kültürel Devamlılık	Yüksek	Ayrışma	Bütünleşme
	Düşük	Marjinalleşme	Asimilasyon

Notlar: Kaynak: Arends-Tóth, J. V., & van de Vijver, F. J. R. (2006). Issues in conceptualization and assessment of acculturation. In M. H. Bornstein, & L. R. Cote (Eds.), *Acculturation and parent-child relationships: Measurement and development içinde* (s.39'dan aktarılmıştır). Lawrence Erlbaum.

Berry (2005), kültürleşme yönelimlerini hem göç eden kişiler hem de ana akım toplum kültürü bağlamında sınıflandırmıştır. Buna göre, ana akım kültürlerin benimsedikleri dört ana yaklaşım bulunmaktadır. Ana akım kültürün/topluluğun benimsediği kültürleşme stratejileri çokkültürlülük (multiculturalism), ayrı tutma/ayırma (segregation), dışlama (exclusion) ve erime/eritme potası (melting pot) olarak adlandırılmaktadır (Sam ve Berry, 2010: 476). Ev sahibi topluluğun göç eden grup için asimilasyon stratejisini benimsediği noktada bu yönelim erime potasını (melting pot), marjinalleşme stratejisini benimsediğinde dışlama, ayırma stratejisini benimsediğinde ise bu durum ayrı tutma olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda, kültürel farklılıkların ev sahibi toplum üyeleri tarafından desteklenip karşılıklı uyumun ortaya çıktığı durum ise çok kültürlülüğü temsil etmektedir (Berry, 2001: 620). Etnokültürel gruplarda ya da daha geniş toplumlarda kültürleşme yönelimleri Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2: Ana Akım Toplumlar Tarafından Benimsenen Kültürleşme Yönelimleri

Notlar: Kaynak: Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (Eds.). (2006). *Immigrant youth in cultural transition: Acculturation, identity, and adaptation across national contexts* içinde (s. 705'ten aktarılmıştır). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Berry'nin İki Boyutlu Kültürleşme Modeline farklı yaklaşımlardan kimi eleştiriler gelmiştir. Öncelikle, modelin bütünleşmeyi çok iyi açıklayamadığı (Ward, 2008: 107) ve marjinalleşmenin sadece her iki kültürü terk etme bağlamında değerlendirilmemesi gerektiği aynı zamanda yabancılaşma göstergesi olarak da açıklanabileceği öne sürülmüştür (Rudmin, 2003: 4). Bunun yanı sıra, yapılan çalışmalarda Berry'nin modelindeki kültürleşme yönelimlerinin birbirleriyle ilişkili olduğu ve kişilerin birden fazla kültürleşme stratejisinden aynı zamanda yüksek düzeyde puan alabildikleri görülmüştür (Rudmin ve Ahmadzadeh, 2001: 43, Rudmin, 2003: 5).

Berry tarafından geliştirilen modellerin yanı sıra, Bourhis ve arkadaşları tarafından geliştirilen (1997) Etkileşimli Kültürleşme Modeli (Interactive Acculturation Model), ana akım kültür ile göçmen bireyler arasındaki ilişkileri temelde

üç farklı açıdan incelemektedir. Birinci olarak, model ev sahibi toplum üyelerinin göç eden gruba ilişkin benimsedikleri kültürleşme stratejilerini; ikinci olarak, göç eden birey ya da gruplar tarafından ev sahibi toplum içerisinde benimsenen kültürleşme stratejilerini; son olarak ise her iki grubun etkileşimi sonucu ortaya çıkan ilişki süreçlerini ele almaktadır (Bourhis ve El-Geledi, 2010b: 32). Bourhis ve arkadaşları (1997), oluşturdukları modele kültürleşme tutumlarına ilişkin önceki modellerde mevcut olan dört kültürleşme stratejisine ek olarak bireycilik (individualism) ve dönüşümcü-bireycilik (transformation-integration) stratejilerini eklemiştir (Bourhis ve Montreuil, 2016: 3). Bireycilik yönelimi temel olarak, göçmen bireyleri dini, etnik, sosyal sınıf gibi grup kategorileri dışında sadece birey olarak görme yönelimini temsil etmektedir. Dolayısıyla, göçmenlerin öz kültürünü devam ettirmeleri ya da ana akım kültüre uyum sağlamaları önem teşkil etmemektedir. Dönüşümcü-bütünleşme yönelimi ise, ana akım kültür üyelerinin göç eden bireyler ile entegre olabilme adına kendi kültürlerinde belirli değişiklikler yapması gerektiğine ilişkin düşünceleri ifade etmektedir (Akfirat ve Yangın, 2018: 503).

Modele göre, ev sahibi topluluk üyelerinin göçmen bireylere ilişkin benimsedikleri kültürleşme stratejileri 1) göçmen bireylerin öz kültürlerini devam ettirme düşüncesine ne derece katıldıkları, 2) göçmen kişilerin ana akım kültüre uyum göstermelerini ne derece istedikleri olmak üzere iki farklı soru neticesinde ortaya çıkmaktadır (Bourhis ve diğerleri, 1997). Başka bir ifade ile, ev sahibi toplum göçmenler ile nasıl başa çıkmak istedikleri ve göçmenlerin nasıl davranmalarını istedikleri konusunda çeşitli düşüncelere sahiptir (Zagefka ve Brown, 2002: 172). Tüm bu soruların neticesinde, ev sahibi topluluk üyeleri tarafından benimsenen beş farklı yönelim tanımlanmıştır: Bütünleşme/entegrasyon, asimilasyon, ayırma (ayırışma ile eşdeğer), dışlama (marjinalleşme ile eşdeğer), bireycilik ve dönüşümcü-bireycilik (Zagefka ve Brown, 2002: 172). Bu yönelimlerden bütünleşme, bireycilik ve dönüşümcü-bütünleşme Bourhis ve arkadaşları tarafından kabullenici (welcoming) olarak tanımlanırken, asimilasyon, ayırma ve dışlama reddedici (rejecting) olarak kategorize edilmiştir (Bourhis ve Montreuil, 2016: 3). Modele ilişkin ayrıntılı bilgi Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3: Ev Sahibi Topluluk Tarafından Benimsenen Kültürleşme Yönelimleri

Birinci Boyut:

Göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini sürdürmelerini kabul eder misiniz?

İkinci Boyut:

Göçmenlerin, ev sahibi topluluğun değerlerine uyum sağlamasını kabul eder misiniz?

	EVET	HAYIR
EVET	BÜTÜNLEŞME	ASİMİLASYON
HAYIR	AYIRMA	DIŞLAMA BİREYCİLİK

Notlar: Kaynak: Bourhis, R. Y., Moïse, L. C., Perreault, S., & Senécal, S. (1997).

Towards an interactive acculturation model: A social psychological approach. *International Journal of Psychology*, 32(6), 369–386 (s. 377’den aktarılmıştır).

Bireylerin bahsedilen kültürleşme yönelimlerinden hangisi seçeceği konusu birçok faktörden etkilenmektedir (Bourhis ve diğerleri, 1997: 369; Berry, 2001: 615). Karşılıklı doğası sebebiyle, kültürleşme süreçleri oldukça dinamik ve bağlama göre şekillenebilen bir yapıya sahiptir. Her iki grubun etkileşimi sonucu ortaya çıkması nedeniyle, ev sahibi topluluğun kültürleşme süreçlerini etkilemesinin de oldukça muhtemel olduğu düşünülmektedir (Akfırat ve Yangın, 2018: 501).

Tüm bunların yanı sıra, kültürleşme stratejilerinin birey ve grup düzeyindeki değişkenlerden de etkilendiği bilinmektedir (Berry, 1997: 26). Grup düzeyindeki etkenler; terk edilen ve ev sahibi ülkenin karakteristik özelliklerini kapsamaktadır. Kültürler arası benzerlikler ve farklılıklar, ev sahibi ülkedeki dil, din, değerler, iklim ve yaşama biçimi gibi değişkenlerin terk edilen ülkedekinden ne derece farklılaştığı kültürleşme süreçlerinde önemli rol oynamaktadır (Hui ve diğerleri, 2015: 71).

Çok boyutlu yapısı sebebiyle göç ve beraberinden getirdiği kültürleşme, süreci deneyimleyen bireyler açısından son derece önemli bir değişimi içerisinde barındırmaktadır. Göç süreciyle birlikte, göçmen kişiler genellikle eskiden sahip olduğundan farklı sosyal örüntüler, dil ve üretim ilişkileri ile karşılaşmaktadır (Kuşdil,

2014: 149). Ev sahibi topluma göçle birlikte ortaya çıkan zorluklar sonucunda kişilerin benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşlarının zorlu yaşam koşullarından etkilenebildiği düşünülmektedir. Bir sonraki bölümlerde, kültürleşme ile benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiler ele alınıp literatürdeki çeşitli araştırmalara yer verilecektir.

1.2. KÜLTÜRLEŞME İLE BENLİK SAYGISI İLİŞKİSİ

Kültürleşme süreçleri kapsamında Berry (1997: 6) sosyokültürel ve psikolojik uyum olmak üzere iki farklı uyumdan bahsetmektedir. Sosyokültürel uyum, başlıca göç eden bireylerin ev sahibi toplumun yaşam koşullarını, dilini, çalışma biçimini vs. deneyimlemesini temsil etmektedir. Sosyokültürel uyum hem birey hem de grup düzeyinde ortaya çıkabilmekte ve zaman içerisinde gelişebilmektedir. Psikolojik uyum ise, bireylerin kendilerinden ve sürdürdükleri yaşamlarından ne derece tatmin olduklarını ifade etmektedir. Kültürlerarası farklılıkların temasını barındıran kültürleşme süreçlerinde bahsedilen uyum süreçlerinin sağlıklı olarak ilerlemesi kültürel ve toplumsal bütünleşmenin sağlanmasında merkezi rol oynamaktadır (Karataş ve Baloğlu; 2018: 975). Dolayısıyla, ev sahibi toplumdaki sosyokültürel ve psikolojik uyum süreçlerinin göçmenlerin benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş göstergelerini de etkilemesinin son derece muhtemel olacağı düşünülmektedir birçok araştırma yapılmıştır.

Kültürleşme süreçleri ile ilgili geçmiş çalışmalar, benlik saygısı ve benlik kavramlarının özellikle göç eden ergenler arasında psikolojik uyumun ana göstergelerini oluşturduğunu ileri sürmektedir (Aronowitz, 1984: 245). Göçmen bireylerle ilgili en çok çalışılan bireysel değişkenlerden biri olan benlik saygısı, genel olarak bireylerin kendileri hakkında olumlu/olumsuz değerlendirmesi ya da kendisine ilişkin değer algısı olarak tanımlanmaktadır (Rosenberg, 1965: 326). Kültürleşme süreçleri bağlamında, benlik saygısı genellikle azınlık grup üyeleri arasındaki psikolojik dayanıklılık ya da zihinsel sağlık durumu olarak da ifade edilmektedir (Liebkind ve Jasinskaja-Lahti, 2000: 448). Dolayısıyla, benlik saygısının temellerinin, gelişiminin ve kaynaklarının kültürel bağlam tarafından önemli bir şekilde etkilendiği bilinmektedir (Pyzsczynski ve diğerleri, 2004: 436).

Zorlu deneyimleri içerisinde barındırması nedeniyle göç sürecinin göçmen kişiler üzerinde negatif ve yıkıcı etkileri olabilmektedir. Göç süreciyle beraber, sosyal ilişkilerde parçalanma, sosyal destek ağlarında daralmalar ve bireylerin mevcut yaşantılarında yapısal ve kültürel vs. gibi çeşitli değişimler söz konusu olmaktadır (Aronowitz, 1984: 246, ve Hovey, 2000: 135). Göçmen bireylerde algılanan sosyal ve duygusal desteğin kalitesinin kültürleşme sürecinde bozulabileceği öngörülmektedir (Liebkind ve Jasinskaja-Lahti, 2000: 447). Göçmen ergenler ile ilgili yapılan bir çalışma, yüksek benlik saygısı ile kızlarda algılanan anne desteği, oğlanlarda algılanan baba desteği arasındaki güçlü ilişkiye işaret etmiştir (Liebkind ve Jasinskaja-Lahti, 2000: 462).

Tüm bu değişimlerle birlikte, araştırmalar, özellikle göçmen çocuk ve ergenlerde en çok gözlenen sorunların düşük benlik saygısı düzeyi, davranışsal bozukluklar, depresyon, kaygı bozuklukları, kendini değersizleştirme, akademik başarı sorunları olduğunu göstermektedir (Alvarez, 1988: 935; Aronowitz, 1984: 241). Özellikle, çocuklar ve ergenlerin göç deneyimi ile birlikte benlik saygısı düzeylerinde anlamlı bir azalma olduğu gözlenmiştir (Liebkind ve Jasinskaja-Lahti, 2000: 446; Sam, 2000: 5; Gün ve Bayraktar, 2008: 174).

Gelişimsel olarak değerlendirildiğinde, bireylerin ergenlik döneminde benlik gelişimleri olgunlaşıp tamamlandığından ötürü bu süreç içerisinde göçün deneyimlenmesinin ergenlerde ciddi problemlere yol açabileceği düşünülmektedir (Gün ve Bayraktar, 2008: 175). Özellikle benlik saygısı bağlamında ele alındığında, ergenlerin sosyal çevreleriyle geliştirdikleri ilişkilerin niteliklerinin ve toplumsal onayın ergenlerin benlik saygılarının gelişiminde merkezi rol oynadığı genel kabul görmektedir. Bu noktada, göç gibi zorlayıcı bir süreçle birlikte ergenler sosyal ilişki ve çevrelerini geride bırakmak durumunda kalmakta ve ergenlerin göç ettikleri ev sahibi toplum üyeleri tarafından onaylanması her zaman mümkün olmamaktadır. Bundan ötürü, göç edilen ülkedeki yeni yaşam koşullarıyla beraber ergenlerin çeşitli başarısızlıklar yaşaması ve bunun sonucunda benlik saygısı düzeylerinde azalma olması muhtemel görülmektedir (Gün ve Bayraktar, 2008: 175). Ev sahibi toplum kültürüne ilişkin kültürel yeterlik geliştiren ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Nguyen ve Benet-Martinez, 2013: 131). Dolayısıyla,

göçmen ergenlerin karşılaştığı yeni kültürü karşılama biçimi ile benlik saygıları arasında ilişkinin varlığından söz etmek mümkün olmaktadır.

Hem göç eden bireylerin hem de ev sahibi toplum üyelerinin tercih ettikleri kültürleşme yönelimi başarılı kültürleşme sürecinin gerçekleşmesi açısından son derece önemlidir. Berry (2003: 17), başarılı kültürleşmeyi bireylerin yeni yaşamlarını çok iyi şekilde yönetebildikleri bir adaptasyon biçimi olarak tanımlarken; Liebkind (2001: 387), yüksek benlik saygısı, bedensel ve zihinsel sağlık, psikolojik doyum, yetkin iş performansı ve okulda alınan iyi notlar bağlamında adlandırmıştır. Kültürleşme süreçleri bağlamında, karşılaştıkları yeni kültüre uyum sağlayan bireylerin daha yüksek benlik saygısı düzeyine ve akademik performansa sahip oldukları, daha az kaygı ve davranışsal problemler yaşadıkları, iki kültürlü olmaya daha kolay adapte olabildikleri, uyumsuzluklarla başa çıkmak, her iki kültüre katılabilmek ve diğer kültürle etkileşim kurabilmek için kullanacakları kaynaklara daha kolay erişebildikleri iddia edilmiştir (Nguyen ve Benet-Martinez, 2013: 133).

Kültürleşme stratejileri özelinde ele alındığında ise, marjinalleşme diğer kültürleşme yönelimlerine nazaran daha yüksek kültürleşme stresi ve daha düşük benlik saygısı ile ilişkili görülmektedir (Nesdale, 2002: 1489). Bunun yanı sıra, asimilasyon stratejisi daha yüksek düzeyde yaşam doyumu ile ilişkili bulunurken, bütünleşme ise daha yüksek düzeyde yeterlilik duygusuyla ilişkili görülmüştür (Nesdale, 2002: 1489). Berry ise dört kültürleşme stratejisinden bütünleşmeyi en başarılı, marjinalleşmeyi en az başarılı, ayrışma ve asimilasyonu ise orta düzeyde başarılı olarak adlandırmıştır (1997: 24). Görüldüğü üzere, her bir kültürleşme yöneliminin avantaj ve dezavantajlarını işaret eden çeşitli psikolojik göstergeler bulunmaktadır.

Göç eden bireylerin tercih ettiği kültürleşme yönelimlerinin yanı sıra, ev sahibi toplum üyelerinin benimsedikleri kültürleşme stratejileri de her iki grubun başarılı bir kültürleşme süreci geçirmesi bağlamında son derece etkilidir (Zagefka ve Brown, 2002: 172). Redfield ve arkadaşları (1936: 152), göç eden kişilerin gittikleri yerdeki kültüre uyum sağlayabilmelerinin yalnızca kendi istek ve çabaları ile gerçekleşmeyeceğini öne sürmektedir. Dolayısıyla, ev sahibi toplum tarafından sergilenen kabul, önyargı ve ayrımcılık düzeyleri bu ilişkinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır (Redfield ve diğerleri, 1936: 152). Bourhis ve Montreuil (2016: 3),

ev sahibi toplumun benimsediği bütünleşme ve bireycilik stratejilerini kabullenici (welcoming), asimilasyon, ayırma ve dışlama yönelimlerini ise reddedici (rejecting) stratejiler olarak sınıflandırmıştır (akt. Akfırat ve Yangın, 2018: 502). Kabullenici stratejilerin uzlaşmaya yönelik, reddedici stratejilerin ise uyumsuzluğa yönelik potansiyeli içerisinde barındırdıkları söylenebilir.

Şimdiye kadarki bölümde, kültürleşme ile benlik saygısı ilişkisini ele aldıktan sonra, bir sonraki bölümde kültürleşme ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki detaylı olarak ele alınacaktır.

1.3. KÜLTÜRLEŞME İLE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLİŞKİSİ

Psikolojik iyi oluş literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Diener'e göre iyi oluş bireylerin iyi bir hayatın ne olduğuna dair öznel değerlendirmesi ile ilgili olmaktadır (1984: 543). Literatürde iyi oluş (well-being), yaşam doyumu, kendine hakim olma anlayışı (sense of mastery) gibi çeşitli göstergelerle birlikte ele alınmaktadır. İyi oluş ile ilgili göstergelerin hepsinin birbiriyle ilişkili olmasına rağmen, her birinin ergenlerin iyi olma duygusunun farklı yönlerini yansıttığı ileri sürülmektedir (Grob, 1998: 199).

Psikolojik iyi oluş, göç literatüründe sıklıkla ele alınan çıktı değişkenlerinden birisidir (Liebkind, 1996; Sands ve Berry, 1993, Van-Selm ve diğerleri, 1997). Göç süreciyle birlikte göçmenlerin yaşantılarında meydana gelen statü belirsizlikleri, sosyal destek kaybı, ayrımcılık, önyargı, dil farklılıkları, işsizlik, sosyal dışlanma, yakın kaybı/ölümü, yas, göç edilen toplumdaki etnik, dini, kültürel farklılıklar, sosyal yalnızlık, adaptasyon zorlukları, kültür şoku, kimlik çatışmaları vb. gibi etkenlerin bireylerin psikolojik iyi oluşları üzerinde son derece etkili olduğu bilinmektedir (Berry, 1997: 25; Stevens ve Volleberg, 2008: 277; Bhugra, 2004: 244). Dolayısıyla, göç sürecinde bireylerin hayatlarında son derece radikal değişikliklerin meydana gelmesiyle psikolojik iyi oluşlarının etkilenmesi son derece muhtemeldir.

Göç eden bireylerin ev sahibi ülkedeki toplum üyeleriyle geliştirdikleri temas sonucu gelişen kültürleşme süreçlerinin psikolojik iyi oluş ile ilişkisini inceleyen birçok araştırma mevcuttur (González ve diğerleri, 2001: 948; Jasinskaja-Lahti ve Liebkind, 2007: 80, Anderson, 1991: 685; Sam ve Berry, 1995: 10; Perez ve diğerleri, 2002: 442, Van-Selm ve diğerleri, 1997: 147). Literatürdeki çalışmalar, göç süreciyle

beraber göçmen bireylerin bütün sağlık göstergelerinin negatif yönde etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Göç literatüründeki çalışmalar, göç gibi zorlu yaşantıları beraberinde getiren süreçten etkilenen en hassas, riskli ve kırılabilir grupların kadınlar, çocuklar ve ergenler olduğunu ifade etmektedir (Westermeyer, 1986: 39; Szapocnik ve arkadaşları, 1993: 400; Kuşdil, 2014: 161). Göç eden çocuk ve ergenlerde sıklıkla davranışsal bozuklukların, içe kapanıklığın, akranları tarafından kabul görmeme ve öğretmenleri tarafından uyumsuz olarak değerlendirilme durumlarının gözlemlendiği bilinmektedir (Aronowitz, 1984: 240). Eski ve yeni kültür arasında seçim yapma durumu ergenlerde akut kimlik krizleri, kimlik çatışmaları, suç işleme eğilimi, madde kullanımı, ebeveynler ile çatışmalar, algılanan ayrımcılık, davranışsal bozukluklar ve ileri derecede psikopatolojiye yol açabilmektedir (Liebkind ve Jasinskaja-Lahti, 2000: 447). Gelişimsel olarak normal kabul edilen bu krizlerin göç süreciyle birlikte göçmen ergenlerde görülenleri şiddetlendirebileceği öne sürülmüştür (Aronowitz, 1984: 243). Dolayısıyla, çocukluktan ergenliğe geçişle birlikte ortaya çıkan gelişimsel problemler kültürel geçişler ile daha da ağırlaşabilmektedir (Phinney, 1990: 500).

Kültürleşme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiye kültürleşme stratejileri bağlamında bakıldığında, bütünleşme stratejisini benimseyen kişilerin psikolojik iyi oluş ve uyum bağlamında en avantajlı grup oldukları ve diğer yönelimleri tercih edenlere nazaran daha az stres yaşadıkları gözlenmiştir (Berry, 2005: 697; Hortaçsu, 2007: 260). Benzer şekilde, bütünleşme yönelimini tercih eden bireylerin asimilasyonu tercih edenlere nazaran daha az psikolojik sıkıntı yaşadıkları bildirilmiştir. Ayrışma yönelimini benimseyenlerin ise sıklıkla sosyokültürel problemler ile karşılaştıkları, bütünleşme ve asimilasyonu tercih edenlerin daha az sosyal zorluklar yaşadıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra, marjinalleşen bireylerin ilgili değişkenlerde ayrılmış ve bütünleşmiş bireyler arasında puanlar aldığı gözlenmiştir (Ward ve Kennedy, 1994: 329; Hui ve diğerleri, 2015: 72). Bu noktada, ayrışma stratejisini benimseyen bireylerin de psikolojik uyum bağlamında asimilasyon ve marjinalleşme stratejisini benimseyenlerden daha avantajlı oldukları tespit edilmiştir (Berry, 2005: 697; Hortaçsu, 2007: 260). Tüm bu yönelimler göz önüne alındığında, araştırmalar; bütünleşmenin çeşitli ortamlarda, farklı yaşlardaki baskın olmayan grup üyeleri için sağlıkla ve kültürleşme ile ilgili en iyi sonuçlara yol açan strateji olduğunu ortaya

koymuştur (Berry, 1997: 24; Nguyen ve Benet-Martinez, 2013: 125). Bu bağlamda, alandaki bazı görüşler bütünleşme yöneliminin en iyi adaptasyon ile sonuçlanmasını Sosyal Kimlik Teorisi'ne bağlayarak, bütünleşmeyle birlikte göçmenlerin hem kendilerini ev sahibi kültürden olumlu bir şekilde ayırt edebildiklerini hem de kendilerini kabul eden yeni kültür ile ortak bir kimliğe sahip olmayı başarabildiklerini iddia etmiştir (Zagefka ve Brown: 2002: 172).

Psikolojik iyi oluş ile kültürleşme arasındaki ilişkiyi ele alan literatürde, göçmen bireylerin kültürleşme sürecinde tercih ettikleri kültürleşme stratejilerinin kişilerin psikolojik iyi oluşlarına etkilerinin yanı sıra, ev sahibi topluluk üyelerinin benimsedikleri kültürleşme yönelimlerinin de göçmen bireylerin psikolojik iyi oluşlarına etki ettiği düşünülmektedir (Zagefka ve Brown, 2002: 172). Berry (1997: 8), göç eden kişilerin kültürleşme yönelimlerini belirlemede yeterince zgr olmadıklarını, ev sahibi toplum üyelerinin kültürleşme sürecine dair beklentisinin göç eden bireyler üzerinde önemli rol oynadığını ifade etmiştir. Bu noktada, göçmen bireylerin tercih ettikleri kültürleşme yönelimleri ile ev sahibi topluluk tarafından tercih edildiği düşünülen kültürleşme stratejileri arasındaki uyum azaldıkça, göç eden kişilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin azaldığı belirtilmiştir (Roccas ve diğerleri, 2000: 323). Dolayısıyla, ev sahibi topluluk üyelerinin tercih ettiği kültürleşme yönelimleri ile göçmen bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında gcl bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Akfirat ve Yangın, 2018: 503).

şimdiye kadarki bölümlerde kültürleşme ve kültürleşmenin benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisini inceledikten sonra bir sonraki bölümde kültürleşme ve otobiyografik bellek ilişkisi literatürdeki çeşitli araştırma bulgularıyla ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

1.4. KüLTüRLEşME VE OTOBİYOGRAFİK BELLEK

1.4.1. Otobiyografik Bellek

Otobiyografik bellek, kişilerin bireysel yaşantılarla ilgili olayları kendisi ve çevresiyle bağlantılı olarak hatırladığı özel bir bellek türüdür (Nelson ve Fivush, 2004: 488). Otobiyografik anılar, kişilerin benliklerini ve yaşamlarını anlamak için bireysel

benlik deneyimlerini kültürel çerçevelerle bütünleştirirler (Fivush ve diğerleri, 2011: 321). Otobiyografik belleğin dinamik olarak oluşturulmuş zihinsel temsilleri ifade ettiği ve her geri çağırma ve aktarılmada yeniden yapılandırıldığı iddia edilmektedir (Given-Wilson ve diğerleri, 2018: 4). Bunun yanı sıra, otobiyografik anıların kişilerin yaşamlarında iz bırakan özel olayları kapsadığı ve bireylerin kişisel tarihini oluşturmada önemli bir rol üstlendiği bilinmektedir (Nelson, 1993: 8). Hem olayların hem de olguların bilgisini içerdiği bilinen otobiyografik belleğin, benlik ile ilgili hatırlanabilecek şeylerin tümünü kapsadığı düşünülmektedir (Brewin ve Andrews, 2017: 3). Dolayısıyla, kişilerin hayatında anlamlı bir şekilde tutarlı bir benliğin oluşmasında rol almaktadır (Alea ve Bluck, 2003: 165 ; Fivush, 2011: 563; Williams ve diğerleri, 2008: 28).

Literatürde otobiyografik anıların kodlanması, depolanması ve geri çağırılmasında diğer anı türlerinden farklarına ilişkin birçok çalışma mevcuttur (Nelson ve Fivush, 2004; Nelson, 1993; Rubin ve diğerleri, 2003). Otobiyografik anıların geri çağırılmasına ilişkin iki temel sürecin olduğu bilinmektedir. Daha açık bir ifadeyle, otobiyografik anıların hatırlanmasında öncelikle hatırlanan olayı yeniden yaşıyormuş gibi olma ya da yeniden yaşama duygusunun hakim olduğu gözlenmiştir. Böylelikle, geçmişte deneyimlenen bireysel yaşantılar anımsanıp yenilenmektedir. İkinci olarak, kişilerin hatırladıkları otobiyografik anılarında geçen olayın doğruluğuna olan inançları yaygın bulgular arasındadır. Bireylerin kişisel geçmişlerine dair hatırladıkları olayların doğruluğuna ilişkin inançları, anımsanan olayın gerçekten yaşandığına ve hayal ürünü olmadığına dair bilinç oluşturmaktadır (Rubin, Schrauf, & Greenberg, 2003: 887; Rubin & Siegler, 2004: 915).

Otobiyografik hatırlama üzerine yapılan çalışmalar otobiyografik anıların özelliklerini çeşitli şekillerde analiz etmektedir. Otobiyografik anıların bireylerin benliği ile ilişkisi, zaman ve mekandaki konumu ve anımsama sürecinin deneyimlenmesi anı özelliklerinin incelenmesinde önemli rol oynamaktadır (Gülgöz ve Rubin, 2001: 38). Tulving'e (2002: 3) göre fenomenoloji, bireylerin zamanda geriye gitmesine ve bilinçli olarak hatırladıkları herhangi bir deneyimi yeniden yaşamasına izin veren şeydir. Bu anlamda, anıların fenomenolojik özellikleri, anımsandığında otobiyografik anıları hayata döndürmede ve onları bireylerin gelecekteki hedeflerine ve eylemlerine rehberlik etmede çok önemli bir yere sahip olmaktadır (Sutin ve

Robins, 2007: 390). Bu noktada, birçok çalışma otobiyografik anıları içerik, imgeleme, duygu süreçleri, kişisel önem bazında incelemektedir (Huffman ve Weaver, 1996: 1027; Williams ve diğerleri, 1999: 555; Brewer, 1988: 21; Brewin, 1998: 21; Gülgöz ve Rubin, 2001: 38). Otobiyografik anıların geri çağırılması sırasında yaşanan deneyimler ve anıların fenomenolojik özellikleri güncel konulardır (Rubin ve diğerleri, 2003; Sutin ve Robins, 2007; Sutin ve Gillath, 2009; Boyacıoğlu ve Akfırat, 2015; Mitchell, 2016; Luchetti ve Sutin, 2016). Otobiyografik anı fenomenolojisine ilişkin literatürde anı özellikleri çeşitli boyutlarda tanımlanmaktadır. Bu özellikler genel olarak, canlılık (vividness), doğruluk inancı (belief in accuracy), zaman detayları, mekan detayları, duyuşsal detaylar (sensory details), ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, anıperspektifi (memory perspective), anlatı tutarlılığı, tekrar tekrar hatırlama (rehearsal), olayın kişisel önemi, duygusal değer (emotional valence), duygusal yoğunluk (emotional intensity), fiziksel tepkiler (visceral reactions), duygusal aşırılaştırma (preoccupation with emotions) ve duygusal mesafe çabası (emotional distancing) şeklinde boyutlar ile adlandırılmaktadır (Boyacıoğlu ve Akfırat, 2015: 3).

Otobiyografik bellek literatüründe, anıların fenomenolojik özelliklerinin yanı sıra otobiyografik belleğin işlevleri de yaygın olarak çalışılmaktadır. İşlevsel yaklaşımın temel varsayımlarından biri, kişisel geçmişi hatırlamanın uyarlanabilir ve faydalı olduğuna dayanmaktadır (Bluck ve diğerleri, 2010; Fivush, 2011). Literatürde birçok çalışma otobiyografik belleğin temelde üç farklı işleve sahip olduğunu iddia etmektedir: Benlik işlevi, sosyal işlev ve yönlendirici işlev (Bluck, 2003: 113; Bluck ve diğerleri, 2005: 91). Otobiyografik anıların benlik işlevi, bireylerin kişisel tarihlerini korumada, kendi kimlikleri hakkında bilgi sahibi olmada ve tutarlı bir benlik algısı geliştirmede görev alırken (Conway ve Pleydell-Pearce, 2000: 261); sosyal işlevi, kişilerin sosyal yaşamlarında ilişkilerini devam ettirmede ve duygusal bağ inşa etmede rol oynamakta ve kişilerin anılarını başkalarıyla paylaşmayı ifade etmektedir (Fivush ve Nelson, 2004: 573). Son olarak yönlendirici işlev ise, bireylerin hedeflerine ilişkin davranışlarını yönlendirmede ve problem çözmede etkili olduğu bilinmektedir (Olivares, 2010: 204). Bu işlev geçmiş deneyimleri baz alarak bireylerin şimdiki ve gelecekteki davranışlarına yön vermektedir (Bluck ve diğerleri, 2005: 93).

Sonuç olarak, otobiyografik bellek sadece kişilerin geçmiş deneyimlerini hatırlamada etkili olmamakta, aynı zamanda kültürel normlar ile bireylerin benliğini yapılandırmakta (Wang, 2004: 9, Markus ve Kitayama, 1991: 246), kişilerin hedeflerine paralel anımsama süreci oluşturmakta (Conway ve Pleydell-Pearce, 2000: 264) ve kişilerin davranışlarını, ilişkilerini yönlendirme işlevlerini de sağlamaktadır (Bluck ve diğerleri, 2005: 108). Mevcut tez çalışması, ergenlere yönelik bir incelemeyi hedeflediğinden, bir sonraki bölümde otobiyografik belleğin gelişimi ele alınacak, özellikle ergenlik döneminde otobiyografik anıların doğasına ve işlevlerine odaklanılacaktır.

1.4.1.1.Çocukluk ve Ergenlik Döneminde Otobiyografik Bellek Gelişimi

Bellek literatüründe, otobiyografik belleğin oluşumu ve gelişimsel süreçlerine ilişkin çeşitli görüşler yer almaktadır. Bebeklerin ilk günlerinden itibaren maruz kaldıkları uyaranlar, deneyimler ve olaylar hakkında çeşitli bilgileri kodlayabildikleri, depolayabildikleri ve geri çağırabildikleri bilinmektedir (Howe ve Courage, 1997: 502). Fakat, anıların otobiyografik olarak düzenlenmesinin ya da otobiyografik belleğin iki yaş civarında (Nelson ve Fivush, 2004: 486) ya da yaklaşık olarak 3.5 yaş civarında ortaya çıktığı bilinmektedir (Nelson, 2003: 8). İki yaş itibari ile çocuklarda oluşmaya başlayan otobiyografik bellek ile beraber nesnel-benliğin (me) gelişmeye başladığı, üç yaş ile beraber çocukların geçmiş deneyimlerine dayanarak düzenli bir kişisel tarih oluşturmaya başladıkları gözlenmektedir (Howe ve Courage, 1997: 506). Dolayısıyla, 2 ile 3 yaşlarında çocukların olayları kendileriyle ilgili anlatabilme becerisine sahip oldukları ve olayların otobiyografik bellekte düzenlendiği ileri sürülmüştür (Howe ve Courage, 1997: 502). 3 ile 5 yaş aralığında temsili benliklerinin gelişerek çocukların şimdiki zamandaki nesne olarak kendileri ve kalıcı nesne olarak kendileri arasında ayırım yapabildikleri ileri sürülmektedir (Nelson, 2003: 7). Okul öncesi çağın son dönemi olan 3-6 yaş aralığında ise, çocuklarda öyküsel benlik anlayışının gelişerek çocukların kendilerine özgü yaşam öyküsü oluşturdukları ve benlik tarihlerinin geliştiği bilinmektedir (Nelson, 2003: 10). Bu bağlamda, erken çocukluk döneminde genel anılara ulaşabilmenin mümkün olduğu gözlemlense de

kişilerin yaşam öykülerindeki belirli bölümlere erişebilme yeteneğinin daha ileri düzey bir beceri gerektirdiği iddia edilmektedir (Brennen ve diğerleri, 2010: 241).

Okul öncesi döneme ek olarak, ilkokul döneminde çocuklardaki otobiyografik bellek gelişimine ilişkin, bu dönemde çocukların ideal benlik ve gerçek benlikleri arasında karşılaştırma yaparak ideal benliğe ulaşmak için çaba harcadıkları ve çocuklarda kültürel benlik anlayışının oluşmaya başladığı bilinmektedir (Nelson, 2003: 19). Ayrıca, yaşın ilerlemesiyle birlikte zamansal tutarlılığın gelişerek, çocukların yaşadıkları deneyimleri ve önemli yaşam olaylarını sıralı bir dizi halinde, iskeletsel bir yaşam anlatısı oluşturabildikleri ve giderek kendi kişisel hikayelerini anlatabilmeye başladıkları gözlenmektedir.

Otobiyografik bellek literatüründeki araştırmalar, ‘tam’ bir otobiyografik anı tanımında mevcut olan bir dizi alanın ve niteliğin varlığına işaret etmektedir. Bu alanlar, birbirinden izole olayları anlamlı bir anlatı içerisinde sıralama kapasitesini (zamansal tutarlılık), kapsayıcı temalara (tematik tutarlılık) sahip olma kapasitesini ve olayların neden-sonuç ilişkilerinin tanımlanmasını (nedensel tutarlılık) organize etme kapasitesini içermektedir (Given-Wilson ve diğerleri, 2018: 4). Gelişimsel olarak, çocuklarda 5 ile 10 yaşları arasında biyografik tutarlılığın, ergenlik döneminde ise nedensel tutarlılığın geliştiği görülmektedir (Habermas ve Bluck, 2000: 750).

Ergenlik gelişimsel olarak bireylerin kişisel anılarının çok yüksek düzeyde olduğu son derece duygusal bir dönem olarak adlandırılmaktadır (Thorne ve McLean, 2003: 173). Fivush ve arkadaşları (2011: 328), sürekli olarak yeniden yapılandırmaya tabi tutulan otobiyografik belleğin ergenlik döneminde ciddi dönüşümler geçirdiğini iddia etmektedir. Bu dönemde, geçmişi kimliğe bağlayan yaşam öykülerinin ve otobiyografik muhakeme yeteneğinin geliştiği görülmektedir (Fivush ve diğerleri, 2011: 328). Ayrıca, kişisel anıların da yaygın olarak yaşam boyunca değil, ergenlik ve erken yetişkinlik dönemlerinde bir araya geldiği, spesifik olarak 10 ile 30 yaş aralığında gelişimsel olarak zirve yaptığı bilinmektedir (Thorne, 2000: 48). Bireylerin, yaşam dönemleri içinde en çok 15 ile 25 yaşları arasında gerçekleşmiş olaylara ilişkin otobiyografik anı hatırlama eğiliminde oldukları görülmekte (McAdams, 2003: 196) ve bu kavram anı tümseği (reminiscence bump) kavramı çerçevesinde çalışılmaktadır (Schrauf ve Rubin, 1998: 437). Bunun yanı sıra, kişilerin ilk olarak ergenlik döneminde otobiyografik anıları yaşam öyküsü oluşturabilmek için kullanabildikleri

ve otobiyografik anıların yaşam öyküsüne aktarılabilmesi için bilişsel olarak zamansal, nedensel ve tematik tutarlılığın gelişmesinin gerektiği iddia edilmektedir (Bluck ve Habermas, 2001: 140). Dolayısıyla, yaşam öykülerinin ve anlatılarının ergenlerin kimlik oluşumunda son derece önemli rollere sahip olduğu söylenebilir.

Ergenlik döneminde gelişmekte olan yaşam öyküsü anlatılarına ilişkin, ergenlerin ortalama 12 yaşlarında takvim, tarih ve zamanlara ilişkin zamansal olarak doğrusal anlatı oluşturabildikleri ve nedensel tutarlılıklarının geliştiği iddia edilmektedir (Fivush ve diğerleri, 2011: 336). 16 yaşla birlikte ergenlerin deneyimleri ve yaşantılarından ders çıkarabilme anlayışı ve kapasitelerinin geliştiği bilinmektedir. Bu bağlamda, ergenlerin yaşam öykülerini aktarırken gösterdiği tutarlılığın anılarını kronolojik olarak sıralayabilme kapasitesini, nedensel çıkarımlarda bulunabilme kapasitesini ve tematik tutarlılığa sahip olmalarıyla ilişkili olduğu ileri sürülmektedir. 20'li yaşlarla beraber, nedensel ve tematik tutarlılığın gelişiminin hızlandığı bilinmektedir (Habermas ve Reese, 2015: 181; Köber ve Habermas, 2013: 43). Görüldüğü üzere, gelişimsel olarak çocukluktan ergenliğe geçiş sürecinde, 8-12 yaş arasında zamansal tutarlılığın, 12-16 yaş aralığında nedensel tutarlılığın, 16-20 yaş aralığında ise tematik tutarlılığın geliştiği bilinmektedir (Fivush ve diğerleri, 2011: 336).

Gelişimsel dönemler içinde ergenlik bilişsel, sosyal ve duygusal kapasite olarak bireylerin en yüksek seviyelere ulaştığı dönemi temsil etmektedir (Thorne ve McLean, 2003: 173). Ergenlikte otobiyografik bellek üzerine yapılan çalışmalar, otobiyografik bellekteki bilginin karmaşıklığı, miktarı ve uzunluğunun ergenlik dönemi boyunca arttığını, doğruluk oranlarının ise farklılaşmayıp sabit kaldığını ortaya koymuştur (Lamb ve diğerleri, 1995: 446, Sutherland ve Hayne, 2001: 389). Özellikle tutarlı bir açıklama ortaya koyma kapasitesi ve bir başkasının bakış açısını göz önünde bulundurmaya içeren nedensel tutarlılığın 12-16 yaş aralığında bilişsel olarak gelişmeye başladığı fakat 20'li yaşların başına kadar tamamen olgunlaşmadığı ileri sürülmüştür (Given-Wilson ve diğerleri, 2018: 4, Bohanek ve Fivush, 2010: 376). Dolayısıyla, bütünleştirici yaşam öykülerinin inşasının ergenliğe kadar tam anlamıyla erişilebilir olmadığı, bunun için zamansal, biyografik, nedensel ve tematik tutarlılıkların gelişmesi gerektiği ortadadır. Çocukluktan itibaren ortaya çıkmaya başlayan bu dört tutarlılık türü farklı zaman dilimlerinde farklı oranlarda gelişmektedir

(McAdams, 2003:190; Bluck ve Habermas, 2001: 141). Bu bağlamda, ergenlik dönemi, bu tutarlılıkların gelişmesinin hız kazandığı ve kişilerin yaşam öykülerini anlamlı bir şekilde bir araya getirebilecekleri etkili bir dönemi temsil etmektedir. Tutarlı yaşam anlatıları üretebilmek için niteliksel olarak yeni yetenekler ergenlik döneminde ortaya çıkmaktadır (Habermas ve Reese, 2015: 181).

Tüm bunlar birlikte ele alındığında, otobiyografik belleğin inşasının erken çocukluk döneminde başlasa da bireylerin yaşamları boyunca devam ettiği ortaya çıkmaktadır. Çocuklar için otobiyografik anıların sosyalleşmedeki işlevleri öncelikle aile bağlamında gerçekleşirken, ergenler için akran arkadaşları bu paylaşım ağına dahil olmakta, otobiyografik anılar kişisel geçmiş ve deneyimlerinin hatırlanması ve başkalarına aktarılmasında önemli rol oynamaktadır (Hayne ve MacDonald, 2003: 116).

Otobiyografik belleğin gelişim süreçlerinin kültüre, cinsiyete, ebeveyn-çocuk arasındaki etkileşim ve sosyalizasyon süreçlerine bağlı olarak farklılaştığı görülmektedir (MacDonald ve diğerleri, 2000: 365, Nelson ve Fivush, 2004: 486). Şimdiye kadarki bölümde otobiyografik bellek ve otobiyografik bellek gelişimine değindikten sonra bir sonraki bölümde kültürleşmenin otobiyografik bellek ile ilişkisi ele alınacaktır.

1.4.2. Kültürleşme ve Otobiyografik Bellek İlişkisi

Göç sürecinin otobiyografik bellek üzerindeki etkisine dair çeşitli sayıda araştırma mevcuttur. Kültürleşme süreçlerinin ya da kültürel değişikliklerin bireylerin dünyayı deneyimleme biçimlerini etkilediği (Cadavid, 2019: 3), kişilerin bilişsel işlevlerinde ve mekanizmalarında yeniden düzenlemelere yol açtığı (Neisser, 1962: 54) ve anı anlatılarının içeriğini etkilediği bilinmektedir (Anakwah ve diğerleri, 2020: 238). Yeni bir kültür ile karşılaşma sonucunda, bireylerin kişisel geçmişlerinin kesintiye uğrayabileceği, anıların hatırlanmasında farklılıklar olabileceği ve anıların fenomenolojik özelliklerinin farklılaşabileceği düşünülmektedir (Otoya, 1987: 108). Dolayısıyla, göç gibi kültürel yapıda meydana gelen değişiklikleri barındıran süreçlerin bireylerin bellek süreçlerini etkilediği iddia edilmektedir.

Literatürde kültürleşme süreçlerinin otobiyografik anılar üzerindeki etkisini inceleyen ve bu ilişkiyi çeşitli değişkenler ile birlikte ele alan çalışmalar yer almaktadır (Schrauf ve Rubin, 1998; Kim, 2013; Wang, 2013; Cadavid, 2019). Çalkantılı ve hızlı değişim dönemi olarak kabul edilen göç deneyiminin kendisinin otobiyografik anıların hatırlanmasında etkili olduğu görülmüştür (Schrauf ve Rubin, 1998: 451). Bu noktada, belleğe ilişkin literatürde anı tümseği anımsama tümseği olarak bilinen süreç temelde 10-30'lu yaşlarda anıların yoğun hatırlanmasını temsil ederken, araştırmalar göç ile birlikte literatüre 'göç tümseği' kavramını da eklemişlerdir (Schrauf ve Rubin, 1998: 437, 2001: 75; Elnick ve diğerleri, 1999: 45). Buna göre, göç sürecini deneyimleyen bireylerin göç ettikleri döneme ilişkin daha fazla anı hatırladıkları iddia edilmektedir (Schrauf ve Rubin: 1998: 437). Anı tümseği görgül olarak birçok çalışmada gösterilmiş ve bu olguya dair kapsamlı kuramsal açıklamalar geliştirilmiştir. Bireylerin 10 ile 30'lu yaşlarda anılarını diğer dönemlere nazaran daha güçlü şekilde hatırlamalarının sebebi temelde; bilişsel mekanizmalar, kişisel ve sosyal kimliğin oluşumu ve olgunlaşma gelişimi ile açıklanmaktadır (Schrauf ve Rubin, 1998: 437; Gülgöz ve Rubin, 2001: 39).

Otobiyografik anıların yaşam boyu dağılımına ilişkin çalışmalarda, yeni bir kültüre göç etmek gibi büyük geçiş yaşayan kişilerde görülen göç tümseğinin de anı tümseği ile benzer örüntülere sahip olacağı ve kişilerin yaşamlarında ikinci bir anı tümseği oluşmasına neden olacağı iddia edilmektedir (Schrauf ve Rubin, 1998: 454). Spesifik olarak göç deneyimi, bilişsel mekanizmalarca açıklanırken insan yaşamındaki en etkili süreç olarak görülür. Göç süreciyle beraber, başlıca kültürleşme, mekan, kültür, toplum ve dildeki büyük değişimler ile birlikte bireylerin hayatında radikal değişimler meydana gelmekte ve bu değişimler daha sonra erken yetişkinlikte benzer bir şekilde stabil hale gelmektedir (Schrauf ve Rubin, 1998: 437). Gelişimsel perspektiften ele alındığında da göç deneyiminin bireylerin yaşamlarında önemli sosyokültürel değişiklikler barındırdığı ve kişilerin bu farklılıkları kendi kimliklerine dahil etmeye çalışarak yeni bir kimlik oluşumu döneminden geçtikleri ileri sürülmektedir. Bu görüş, erken yetişkinlikteki anı tümseği ile paralel bir örüntü içermektedir. Dolayısıyla, göçün anıların yaşam boyu dağılımı üzerindeki etkisi ve bireylerin göç dönemine ilişkin daha fazla anı hatırlamaları çeşitli görgül çalışma bulguları ile ortaya çıkmıştır (Schrauf ve Rubin, 1998: 437). Tüm bunlar birlikte ele

alındığında, bellek dağılımları bağlamında göç deneyimini ergenlik döneminde gerçekleştiren bireylerde daha güçlü anı hatırlamanın görülmesi muhtemeldir. Araştırmalar, hızlı değişim dönemleri olarak kabul edilen hem ergenlik hem de göç sürecinin eş zamanlı gerçekleşmesinin, göçün bellek üzerindeki etkisinin anı tümseğine ekleneceğinden ötürü bu dönemde en yüksek hatırlama gösterebileceğini iddia etmektedir (Schrauf ve Rubin, 1998: 447).

Kültürleşme süreçlerinin bellek üzerindeki etkisini ele alan çalışmalar, başarılı kültürleşmenin bellek performansı üzerindeki olumlu etkisine dikkat çekmektedir. Arentoft ve arkadaşları (2012: 815), göç ettikleri ülkedeki baskın kültüre ilişkin yüksek kültürleşme puanları alan bireylerin yürütücü işlev, çalışan bellek ile ilişkili nöropsikolojik performanslarının daha iyi olduğunu; bellek performansı bağlamında sözel akıcılık, öğrenme, dikkat ve işlem hızlarının daha yüksek çıktığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Amerika Birleşik Devletlerine göç eden Asyalı göçmenler ve Kafkasyalılar üzerine yaptıkları çalışmada Wang, erken yaşta ABD'ye göç eden Asyalı göçmenlerin Amerikan kültürüne daha fazla entegre oldukları ve otobiyografik bellek raporlarında daha fazla ayrıntılara yer verdikleri ortaya çıkmıştır (2013: 504).

Kültürleşme süreçlerinde; ev sahibi kültür ile sosyalleşme süreci ve kültürleşmenin bellek üzerindeki etkisinde göçmenlerin miras kültürü ile ev sahibi kültür arasındaki farklılıklar da son derece etkili olmaktadır. Söz konusu, otobiyografik bellek ve kültürel farklılıklara ilişkin yapılan araştırmalar, sosyalleşme süreciyle beraber, bireyci kültürlerden gelen kişilerin toplulukçu kültürlerden gelen bireylere nazaran daha ayrıntılı bellek raporu ortaya koyduklarını göstermiştir (Jobson, 2009: 453). Literatürdeki çalışmalar, bireyci kültürlerde yaşayan kişilerin anı ya da yaşam anlatısı aktarımlarında olaya dair detay düzeyinin ve anının özgüllüğünün (yani tek bir zaman ve tek bir mekanda geçmiş bir olayı geri çağırma) güçlü olduğunu gösterirken; toplulukçu kültürlerdeki bireylerin anlatılarının daha az ayrıntı, açıklık ve daha fazla genelleme içerdiğine işaret etmektedir (Jobson, 2009: 454; Wang, 2001: 221). Kültürel yönelimin sistematik olarak bilişi etkilediği, göç eden bireylerin geleneksel kültürel değerlerinin değişmesinin onların davranışlarını ve bilişsel süreçlerini de etkilediği düşünülmektedir (Chasiotis ve diğerleri, 2010: 369; Markus ve Kitayama, 1991: 224). Örneğin, göçmenlerin, göç ettikleri yerdeki bireyci kültür ile sosyalleşmeleri sonucunda bireyci kültürün anlatı biçimlerine adapte olmalarının

mümkün olduğu iddia edilmektedir (Anakwah ve diğerleri, 2020: 248). Araştırmalar, bireyci kültüre göç edip orada yaşamakta olan toplulukçu kültürel yönelimli göçmenlerin geleneksel kültürel değerlerinin yeni kültürel çevreye uyum sağlayarak zamanla değiştiğini ortaya koymuştur (Rosenthal ve diğerleri, 1996: 81). Dolayısıyla yeni kültür ile sosyalleşmenin, yalnızca çocuk ya da ergen olarak göç edildiğinde değil, yetişkin göçmenler için de geçerli olabileceğine ve sosyalleşme sürecinin otobiyografik belleğe etki ettiğine dikkat çekilmiştir (Anakwah ve diğerleri, 2020: 248).

Şimdiye kadarki bölümlerde kültürleşmenin otobiyografik bellek ile ilişkisi incelendikten sonra bu paragrafta mevcut çalışma kapsamında ele alınan Suriyeli göçmen ergenlerin Türkiye'ye göçüne ilişkin literatürde yer alan bilgiler ele alınacaktır. 2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaş sonucunda Suriye'den Türkiye'ye doğru yoğun bir göç dalgası başlamıştır. Coğrafi konumundaki ulaşım kolaylığı ve Türkiye'nin uyguladığı açık kapı politikası ile Suriye'den Türkiye'ye göç edenlerin sayısında hızlı bir artış meydana gelmiştir (Yıldırım alp ve İyem, 2017: 108). Türkiye'de kayıt altında bulunan Suriyeli sayısı 21 Temmuz 2022 tarihi itibari ile toplamda 3 milyon 651 bin 428 kişi olarak raporlanmıştır (<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>). Bu rakamın, kayıt dışı olanlar ile beraber çok daha fazla olduğu düşünülmektedir. Söz konusu, Türkiye'de Suriyeliler için birçok kamp yer olsa da Suriyelilerin birçoğunun kendi imkanlarıyla kamp dışında yaşadıkları bilinmektedir (Kutlu, 2015: 1).

Başlangıçta misafir olarak görülen Suriyeliler iç savaşın uzamasıyla Türkiye'de kalma süreleri uzamıştır (Yıldırım alp ve İyem, 2017: 108). Başlangıçta, sınırda yer alan kentlerde yoğunlaşan Suriyelilerin 2011'den bu yana ki süreç boyunca Türkiye'nin her iline dağılım gösterdikleri bilinmektedir (GİGM, 2022). Türkiye'deki sayılarının artması ve Türkiye'de geçirdikleri zaman dilimi bağlamında, Suriyelilerin savaş sona erse dahi ülkelerine geri dönmeyecekleri tahmin edilmektedir (Sirkeci, 2017: 22; Kutlu, 2015: 2).

Suriyelilerin Türkiye'de kalma süreçleri boyunca sosyal, ekonomik, kültürel adaptasyon sorunları ile karşılaştıkları bilinmektedir (Yıldırım alp ve İyem, 2017: 108). Şimdiye kadarki süreçte Türkiye'deki Suriyelilerin kabul ve uyumuna ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Suriyelilerin entegrasyonun tek taraflı değil çift taraflı bir süreç

olduğu düşünölmekte ve Suriyelilere ilişkin Türk toplumunun bakış açısına ilişkin de çeşitli araştırmalar yer almaktadır (Erdoğan, 2015; Erdoğan ve diğerleri, 2017; Sirkeci, 2017; Tathıoğlu ve Apak, 2018; Erdoğan, 2020; Şentürk, 2020). Dolayısıyla, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye göçü ile birlikte onların adaptasyon ve uyum süreçlerini ele alan birçok araştırma yapılmıştır. Bir sonraki bölümde de bu çalışmalara değinilerek, kültürleşme, benlik saygısı ve iyi oluş ilişkisinde otobiyografik belleğin rolü detaylıca incelenecektir.

1.5. KÜLTÜRLEŞME, BENLİK SAYGISI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLİŞKİSİNDE OTOBİYOGRAFİK BELLEĞİN ROLÜ

1.5.1. Otobiyografik Bellek ve Benlik Saygısı İlişkisi

Otobiyografik bellek çok yönlü yapısı itibariyle benlik sistemleri ile dinamik bir ilişki içindedir. Benliğin otobiyografik bellekteki merkeziliği, yaşam deneyimlerinin kişisel bir inşası olarak ortaya çıkmakta ve geçmişı yeniden deneyimlemede kritik rol oynamaktadır (Nelson ve Fivush, 2004: 507). Bunun yanı sıra, benlik sistemi kişilerin kendilerine ilişkin bilgilerini ve deneyimlerini muhafaza etmede etkili olmaktadır (Brown, 1998). Bu noktada, otobiyografik belleğin benlikle ilişkili olan kişisel kimliğin inşasında kritik bir role sahip olduğu bilinir (Wilson ve Ross, 2003: 137). Rubin (1986), otobiyografik bellek ile benlik arasındaki ilişkiye dikkat çekerek, bireylerin kendileri ilişkin düşünce ve görüşlerinin otobiyografik bellek aracılığıyla ortaya çıktığını iddia etmektedir. Bireylerin, kendilerine ilişkin öz değerlendirmelerinin ve görüşlerinin aynı zamanda geriye dönük deneyimlerini değerlendirmelerini de etkilediği ortaya çıkmıştır (Wilson ve Ross, 2003: 137). Bu nedenle, otobiyografik bellek bireylerin algıları ve güdüleri tarafından önyargılı ve yeniden yapılandırıcı bir süreç olarak da ifade edilir (Jones ve diğerleri, 2017: 801). Benlik, bellek ile iç içe geçmiş bir yapı olarak tanımlanmakta ve kişilerin belleği kendi amaçları doğrultusunda kullandıkları ileri sürölmektedir (McConnell ve diğerleri, 2012: 381). Dolayısıyla, bellek ile benlik arasındaki çift yönlü bağlantı literatürde de çeşitli araştırmalar ile desteklenmiştir.

Otobiyografik bellek ve benlik süreçleri birlikte ele alındığında, benlik saygısı otobiyografik belleğe ilişkin bireysel farklılıklardan biri olarak ortaya çıkmaktadır (Conway, 2005: 594). Bireylerin, kendileri hakkındaki düşüncelerinde önemli rol oynayan benlik saygısının otobiyografik bellekten bağımsız ele alınmayacağı düşünülebilir. Benlik saygısı alan yazında çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Benlik saygısını duygusal yaklaşım ile ele alan yaklaşıma göre, benlik saygısı, bireylerin kendilerine ilişkin duygulanım süreçlerini temsil etmektedir. Bilişsel yaklaşıma göre ise, benlik saygısı bireylerin kendi yetenek ve özelliklerine ilişkin yaptıkları değerlendirme ve yargılama sürecini ifade etmektedir (Brown, 1998). Literatürde, benlik saygısı durumsal (state) ve sürekli (global) olmak üzere de ele alınmaktadır. Buna göre, durumsal benlik saygısı kişilerin çeşitli olaylar karşısında kendine özgü hislerindeki farklılığı ortaya koyan, durumdan duruma değişkenlik gösterebilen bir kavram olarak ifade edilmektedir (Brown ve Marshall, 2006: 5). Bunun aksine, global benlik saygısı ise, bireylerin kendilerine ilişkin genel değerlendirmelerini içeren zamana ve mekana göre değişkenlik göstermeyen kişilik değişkeni olarak tanımlanmaktadır (Brown ve Marshall, 2006: 5; Neiss ve diğerleri, 2002: 2). Global benlik saygısının benlikle ilgili duyguların hatırlanmasını yani durumsal benlik saygısını güçlü bir şekilde yordadığı bilinmektedir (Christensen ve diğerleri, 2003: 61). Ek olarak, kişilerin kendilerine ilişkin oluşturdukları ideal benlikleri ile gerçek benlikleri örtüştüğü oranda, benlik saygılarının da yüksek olacağı iddia edilmiştir. Diğer bir deyişle, ideal benlik ile gerçek benlik arasındaki benlik uyumsuzluğunun fazla olduğu bireylerde benlik saygısı düzeyinin düşük olduğu, benlikler arası uyuşmanın yüksek olduğu kişilerde benlik saygısı düzeyinin yüksek olduğu bilinmektedir (Brown, 1998). Durumsal benlik saygısına ilişkin, bireylerin olumlu niteliklerinin sırlanmasının durumsal benlik saygısını yükselmesine neden olduğu iddia edilmektedir (McGuire ve McGuire, 1996: 1117).

Literatürde otobiyografik bellek ile benlik saygısı arasındaki ilişki çeşitli araştırmalar tarafından desteklenmiştir (Demiray ve Janssen, 2015: 49; Wilson ve Ross, 2001, 2003). Benlik saygısı düzeyleri düşük ve yüksek olan bireylerin benliğe ilişkin alanlarda kendilerine has belirli özelliklere sahip olduğu ve otobiyografik anı özelliklerinin farklılaştığı bilinmektedir (Jones ve diğerleri, 2017: 800; Boyacı ve Boyacıoğlu, 2022: 259). Daha spesifik olarak, yüksek benlik saygısına sahip kişilerin,

düşük benlik saygısı düzeyine sahip kişilere nazaran sosyal karşılaştırmalar aracılığı ile kendilerini çok daha olumlu şekilde tanımladıkları ve kendilerine dair benlik bilgilerinin daha yüksek seviyede olduğu bilinmektedir (Campell, 1990). Bunun yanı sıra, yüksek benlik saygısına sahip bireylerin, düşük benlik saygısına sahip kişilere kıyasla benlik saygısını sürdürmeye ya da geliştirmeye hizmet eden bilişsel stratejilerle meşgul olmaya daha yatkın oldukları ortaya çıkmıştır (Wilson ve Ross, 2003: 143). Yine, otobiyografik bellek çalışmaları, yüksek benlik saygısı düzeyine sahip kişilerin diğerlerine nazaran övgüye değer ve iyi hissettiren olaylara yakın hissetme eğiliminde oldukları (Wilson ve Ross, 2003: 143) ve hatırladıkları olayları daha olumlu bir şekilde hatırladıklarını göstermiştir (Christensen ve diğerleri, 2003; Sutin ve Robins, 2005). Anıların fenomenolojik özellikleri bağlamında ise, benlik saygısının olayın benlik kavramına ilişkin önemi ve değerliliğiyle birlikte otobiyografik anı özelliklerini etkilediği gözlenmiştir (Demiray ve Janssen, 2015: 49). Daha spesifik olarak, yüksek benlik saygısına sahip kişilerin düşük benlik saygısına sahip kişilere kıyasla, hayatlarında önemli yere sahip olaylara ilişkin olumlu olaylara daha yakın hissettikleri, bu olayları daha sık tekrarlayarak hatırladıkları ve bu anıları daha önemli olarak değerlendirdikleri görülmüştür (Demiray ve Janssen, 2015: 49). Yine, yüksek benlik saygısına sahip bireylerin öz tanımlayıcı anıları daha canlı, tutarlı, erişilebilir ve olumlu duygu yüklü olarak hatırladıkları bulgulanmıştır (Sutin ve Robins olacak 2007: 400). Düşük benlik saygısı düzeyine sahip bireylerin ise, kendilerini diğer bireylere kıyasla daha negatif değerlendirdikleri ve bu değerlendirmelerin son derece muğlak olup, günden güne değiştiği ve kendi içerisinde tutarsızlıklar barındırdıkları görülmüştür (Campell, 1990). Ek olarak, düşük benlik saygısına sahip bireyler zaman içerisinde deneyimlerini daha olumsuz şekilde eğilimine sahiptirler (Christensen ve diğerleri, 2003). Ek olarak, her iki benlik saygısını düzeyine sahip kişilerin negatif deneyimler karşısında ortaya koydukları tutum ve tepki noktasında da farklılaştığı görülmektedir. Düşük benlik saygısı düzeyine sahip kişilerin negatif deneyimler sonucunda kendilerini değersiz hissetmekte, utanç duymakta ve kendilerini aşağılanmış hissetmekteyken, yüksek benlik saygısına sahip bireylerin bu deneyimler sonucu hayal kırıklığı yaşadığı fakat bunu kişiselleştirmedikleri, utanç ve aşağılanma hissetmedikleri öne sürülmüştür (Brown, 1998).

Bireylerin, deneyimledikleri olumlu ve olumsuz öz tanımlayıcı anılara ilişkin ortaya koydukları tepkilerin kendileri hakkındaki düşünceler ile ya da tam tersi ile açıklanabileceği iddia edilmektedir (Ritchie ve diğerleri, 2016: 4). Geçmişten gelen kişisel olarak olumlu olayların hatırlanması, şimdiki zamanda güçlü olumlu duygular uyandırdığında bireylerin bu tür olaylara yüksek düzeyde kişisel önem atfettiği bunun sonucunda da benlik saygısında yükselme yaşayabileceği düşünülmektedir (Ritchie ve diğerleri, 2014: 513). Örneğin, boğulma tehlikesi olan bir insanı boğulmaktan kurtaran bir kişi bu anıyı hatırladığında güçlü bir gurur duygusu yaşadığı ve bununda benlik saygısını yükselteceği varsayılmaktadır. Bu nedenle, olumlu olay hatırlanma ile ilişkili güçlü olumlu duyguların benlik saygısını arttırdığı; kişilerin olayları hatırladıkları zamanda yaşadıkları duyguların olumluluğu arttığı oranda hatırlanan olay tarafından yönlendirilen benlik saygısı yükselmesinin de artacağı iddia edilmektedir (Ritchie ve diğerleri, 2016: 4). Buna paralel bir şekilde, literatürdeki çalışmalar, bireylerin, çeşitli sayıda olumlu öz tanımlayıcı anı hatırlamalarının benlik saygılarını güçlendirerek olumlu yönde etki ettiğini ortaya koymuştur (Liao ve diğerleri, 2017: 13). Diğer bir deyişle, bireylerin benliklerini yaşam öyküleri nezdinde olumlu olarak hatırlamalarının nihayetinde benlik saygısını pozitif yönde etkilediği bilinmektedir. Dolayısıyla, bireylerin olumlu anı hatırlama sırasında hissettikleri olumlu duyguların benlik saygısını güçlendirebileceği, olumsuz anı hatırlama sırasındaki negatif duyguların ise daha düşük benlik saygısına etki edeceği ve daha yüksek düzeyde depresyon, kaygı ve stresi yordayacağı düşünülmektedir (Adler ve diğerleri, 2006: 30; Banks ve Salmon, 2013:10; Liao ve diğerleri, 2017: 4). Böylece, bireyler olumlu duygu barındıran öz tanımlayıcı anıları bir kaynak olarak ne kadar çok kullanırsa, bu anıların benlik saygısını arttıran olumlu bir benlik ortamı geliştirme olasılığının da artacağı varsayılmaktadır (Liao ve diğerleri, 2017: 17).

Otobiyografik bellek ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi destekleyen çalışmalardan bazıları benliği yüceltme/güçlendirme işlevine dikkat çekmiştir. Bireylerin, kendileri hakkında olumlu bakış açısı geliştirme ve bunu sürdürme eğilimine işaret eden benliği güçlendirme işlevi benlik saygısı ile yakından ilişkidir (Wilson ve Ross, 2001; 2003). Buna göre, yüksek benlik saygısı ile olumlu anılara yakın hissetme arasında pozitif yönde ilişki mevcut iken düşük benlik saygısı ile olumsuz anılara yakın hissetme pozitif korelasyonludur (Demiray ve Janssen, 2015:

49). Daha spesifik olarak, düşük benlik saygısına sahip bireyler kendilerini, başarısız olunan bir hedefe psikolojik olarak yakın hissederken, başarılı hedefe psikolojik olarak uzak hissetmektedir (Demiray ve Freund, 2017). Yine, yüksek benlik saygısına sahip bireyler, benliklerine ilişkin olumsuz deneyimleri olumlu deneyimlerden psikolojik olarak daha uzak değerlendirmektedir (Ross ve Wilson, 2002: 792). Örneğin, D'Argembeau ve Van der Linden (2008: 538), düşük ve yüksek benlik saygısına sahip kişilerin gurur ve utanç duygu yüklü anılarını karşılaştırdıkları araştırmalarında, sadece yüksek benlik saygısına sahip bireylerin utanç duygu yüklü anılarına kıyasla gurur duygu yüklü anılarında daha fazla görsel ayrıntı, yeniden yaşarcasına hatırlama duygusu ve kişinin ne düşündüğü hakkında daha fazla bilgi yer aldığını bulgulamışlardır. Paralel bir şekilde, yüksek benlik saygısına sahip kişilerin gelecekteki olayların değerini hatırladıkları geçmiş deneyimlerinin değerinden daha olumlu gördükleri bulgulanmıştır: Otobiyografik anı içeriklerinin olumsuz geçmiş ve olumlu gelecek arasında bir karşıtlık oluşturarak gelecekteki zorluklarla yüzleşmek için kullanılabilmesine dikkat çekilmiştir (Ferring ve Tournier, 2017: 283). Tüm bunlar birlikte ele alındığında, benliği güçlendirme işlevinin benlik saygısı ile ilişkili bir şekilde bireylerin yaşadıkları deneyimleri ne kadar detaylı ve ne derece yakın bir tarihte hatırladıklarını, belleğe kaydetme ve geri çağırma süreçlerini etkilediği düşünülmektedir (Demiray ve Freund, 2017; Ross ve Wilson, 2002: 792).

Otobiyografik bellek literatüründe benlik saygısını ele alan bazı çalışmalar, otobiyografik belleğin işlevleri ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmaların bulguları, kişilerin öz tanımlayıcı anıları belleğin benlik, sosyal ve yönlendirici işlevlerine hizmet etmeleri için kullanmalarının benlik saygısını güçlendirdiğine dikkat çekmiştir. Buna göre, öz tanımlayıcı anıları bellek işlevlerine hizmet etme amaçlı daha sık kullanan bireylerin daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olduğu gözlenmiştir (Bluck ve Alea, 2011: 470). Görüldüğü üzere, bireyler olarak başımıza gelen olayları hatırlama ve yeniden anlatma şeklimizin, bu anıları nasıl kullandığımızın; benlik saygısını besleyen yaşam hikayeleri oluşturmamıza imkan verdiği ortaya çıkmaktadır.

Benlik saygısı cinsiyet bağlamında ele alındığında, alan yazındaki çalışmaların bulguları tartışmalı olmaktadır (McLean ve Breen, 2009: 704). Araştırmalar genellikle benlik saygısının ergenlik döneminde kızlarda ve erkeklerde farklılaştığını ortaya

koymaktadır. Daha spesifik bir şekilde, toplumsal cinsiyetle bağlantılı olarak benlik saygısının erkeksi özelliklere (özgür, rekabetçi vs.) daha sıkı bağlandığı göz önünde bulundurularak, erkek ergenlerin kız ergenlere nazaran daha yüksek benlik saygısı düzeyine sahip oldukları ve ergenlik döneminde kızların benlik saygısında düşüş yaşandığı bilinmektedir (Orlofsky ve O’Heron, 1987: 1034, Robins ve Trzesniewski, 2005: 158). Buna ilişkin yapılan boylamsal bir çalışmanın sonuçları, özellikle toplumsal cinsiyet rollerine uyan ergenlerin ergenlik dönemi boyunca benlik saygısının arttığını göstermiştir. Bu durumun, kişilerin kendi kültürünün cinsiyete dayalı beklentilerine uymasının ve kişinin kendine ilişkin olumlu görüşleri korumasının bir sonucu olduğu düşünülmektedir (McLean ve Breen, 2009: 709). Fakat, literatürde bu bulgular ile çelişen çalışmalar da mevcut olmaktadır. Bunun yanı sıra, ebeveyn çocuk anımsama stiline ergenlerin benlik saygılarını etkilediği ve bunun ilerde çocukların anı aktarım tarzların yansıdığı bulgulanmıştır. Ebeveyn çocukların ortak geçmişlerini birlikteken daha ayrıntılı anımsayan ailelerin çocuklarının ergenlik döneminde daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olduğu bilinmektedir (Bohanek ve diğerleri, 2006: 39). Anı aktarımında deneyimleri ve öğrendikleri dersler yoluyla kendi benlik algılarıyla daha çok bağlantı kuran ergenlerin, daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Fivush, 2014: 580). Dolayısıyla, benlik saygısı ile cinsiyet arasındaki ilişkiye dair literatürde yer alan genel bir görüşten bahsetmek pek mümkün değildir.

Tüm bunlar birlikte ele alındığında, benlik saygısı, otobiyografik bellek literatüründe yordanan, yordayan ve aracı değişken olarak çeşitli şekillerde ele alınmaktadır. Bu bağlamda, literatürdeki araştırmalar benlik saygısının araştırmalarda ele alınan değişkenler ile karşılıklı ilişkisine dikkat çekmektedir. Benlikle ilişkili çok boyutlu yapısı ile otobiyografik bellek benlik literatüründe önemli role sahiptir. Bir sonraki bölümde otobiyografik bellek ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki ele alınacaktır.

1.5.2. Otobiyografik Bellek ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi

Alandaki çalışmalar, otobiyografik bellek ile psikolojik iyi oluş arasında ilişki olduğuna işaret etmektedir (García ve Migueles, 2013: 657, Waters ve Fivush, 2015:

441). Otobiyografik bellek değişkenlerini psikolojik iyi oluş ile ilişkilendiren literatür daha çok anlam oluşturma (meaning-making) (McLean ve Pratt, 2006), bellek tutarlılığı (Conway ve diğerleri, 2004); otobiyografik bellek işlevleri (Waters, 2014) ve anlatı tutarlılığı (narrative coherence) gibi yapılara odaklanmaktadır (Bearger ve McAdams, 1999; Waters ve Fivush, 2015).

Literatürde yer alan bazı çalışmalar, psikolojik iyi oluşun otobiyografik anılar üzerindeki etkisine odaklanmıştır. Garcia ve Migueles (2013) yaptığı araştırmalarında, mutlu/mutsuz ergenlerin otobiyografik anılarındaki iç ve dış uyaranların yorumlanması ve bellek farklılıklarını incelemiştir. Araştırmanın sonucu, yüksek psikolojik iyi oluş düzeyine sahip kişilerin, olumlu yaşam olaylarını olumsuzlardan daha çok hatırladıklarına ve otobiyografik belleğin dışındaki uyaranları daha fazla olumlu değerlendirdiklerine işaret etmiştir. Ek olarak, yüksek psikolojik iyi oluş düzeyine sahip kişilerin olumlu ve olumsuz olayları benzer şekilde yoğun olarak yorumladıklarına dikkat çekilmiştir. Bunun yanı sıra, psikolojik iyi oluş düzeyi düşük olan kişilerin yüksek olanlara kıyasla olumlu olayları daha da olumlu olarak yorumladıkları ve olumsuz kalın yazı tipi ile yazılan sözcüklerden çok olumlu kalın yazı tipi ile yazılan sözcükleri tanıyıp ayırt ettikleri ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, yüksek psikolojik iyi oluş düzeyine sahip ergenlerin olumlu olayları hatırlama ile pozitif yönde ilişkili olduğu fakat olumlu kelimeleri tanıma ile aynı yönde ilişkili olmadıkları ortaya çıkmıştır. Olumlu yaşam olaylarını daha da olumlu yorumlamaya ilişkin sonucun, olumluluk önyargısı (positivity bias) ile ilişkili olabileceği ve depresif bireyler dışında çoğu insanın genel özelliği olduğunu öne süren araştırmalar ile uyumlu olduğu belirtilmiştir (Garcia, 2013).

Otobiyografik bellek literatüründe, öz tanımlayıcı anılar ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkilere odaklanan çalışmalar, pozitif yaşam olaylarını benliklerinde merkezi olarak hatırlayan bireylerin psikolojik iyi oluşlarının, negatif yaşam olayları hatırlayanlara nazaran daha yüksek olduğunu bulgulanmıştır (Berntsen ve diğerleri, 2011: 1190). Benzer bir şekilde, daha olumlu anı hatırlama eğilimi olan kişilerin geleceğe bakış açısıyla bağlantılı olarak iyi oluşlarının daha yüksek olduğu bilinmektedir (Leist ve diğerleri, 2010: 137). Ayrıca, anlatı tutarlılığı ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalara göre, otobiyografik anlatılar psikolojik iyi oluş üzerinde nedensel bir rol oynamaktadır: kişilerin tutarlı

otobiyografik anlatılar üretme yeteneği arttıkça ile psikolojik iyi oluşlarının arttığı gözlenmiştir (Bearger ve McAdams, 1999: 69; Waters ve Fivush, 2015: 447). Bu noktada, anlatı tutarlılığı ile psikolojik iyi oluş ilişkisinin sadece kişilerin yaşamlarındaki çekirdek bölüm anlatılarına özgü olduğu, genel ya da tekrar eden olaylar için gözlenmediğine dikkat çekilmektedir (Waters ve Fivush, 2015: 447). Bunun yanı sıra, Waters ve Fivush (2015: 442) iyi yapılandırılmış otobiyografik anıların psikolojik iyi oluş ile ilişkili olduğuna dikkat çekerek özellikle rahatsız edici olayları yeniden anlatmanın bireylerdeki olumsuz yükleri azaltabileceğine ve bireylerin ilerlemesine katkı sunabileceğine işaret etmiştir. Yine, ebeveyn çocuk anımsama stilinin iyi oluş üzerindeki etkisi incelenerek, anımsama sırasında daha detaylı aktarım yapan annelerin benlik tutarlılığı ve psikolojik iyi oluş düzeyi daha yüksek olan çocukları olduğu bulgulanmıştır (Fivush, 2014: 578). Görüldüğü üzere, çeşitli otobiyografik bellek değişkenleri ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki farklı araştırmalar ile destelenmektedir.

Otobiyografik belleğin işlevleri ile iyi oluş arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar ise, bireylerin kişisel olarak önemli anıları belleğin benlik, sosyal ve yönlendirici işlevlerine hizmet etmeleri için kullanmalarının iyi oluş ile ilişkili olduğunu ve iyi oluşu güçlendirdiğini ortaya koymuştur (Waters, 2013; 2014; Westerhof ve diğerleri, 2010b; Cappeliez ve Robitaille, 2010). Örneğin, kişilerin öz tanımlayıcı anılarını benlik işlevine hizmet etmek için kullanmalarının bireysel gelişim ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulgulanmıştır (McLean ve Lilgendahl, 2008: 751). Daha spesifik olarak, benlik işlevi bağlamında bireylerin kimliklerinin inşasında kritik bir role sahip olan otobiyografik anılar amaç ve anlam duygusunu ortaya çıkartarak psikolojik uyumun oluşmasında son derece etkili olmaktadır (McAdams, 1985). Bunun yanı sıra, sosyal işlev ele alındığında, otobiyografik anıları başkalarıyla paylaşmanın/hatırlamanın destekleyici bir sosyal ağ oluşturması sebebiyle psikolojik iyi oluşu güçlendirdiği iddia edilmektedir (Nelson, 1993: 7). Son olarak, yönlendirici işleve ilişkin ise, kişisel olarak önemli ve duygusal anıların bellekte yeniden hatırlanarak kişilerin gelecekteki davranışları şekillendirmede etkili olduğu bilinmektedir (Brown ve Kulik, 1977: 73). Dolayısıyla, literatürdeki araştırmalar otobiyografik anıların benlik, sosyal ve yönlendirici işleve hizmet etmek için

kullanılmasının psikolojik iyi oluş ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Waters, 2014: 271).

Bunun yanı sıra, literatürde sınırlı sayıda çalışma, bellek süreçlerinin bireysel özellikler ve iyi oluş çıktıları arasındaki aracı ilişkisine odaklanarak, otobiyografik belleğin köprü görevi gördüğünü öne sürmektedir (Rasmussen ve Berntsen, 2010; Alea ve diğerleri, 2015; Sutin, 2008; Liao ve diğerleri, 2017). Daha spesifik olarak, olumlu kişilik özelliklerine sahip bireylerin, pozitif ve negatif yaşam olaylarıyla karşı karşıya kaldıklarında deneyimledikleri yaşam olaylarından daha yüksek düzeyde olumlu anlamlar çıkarma eğiliminde oldukları ve bunun sonucu olarak daha güçlü iyi oluş ve benlik saygısı düzeyine sahip oldukları bilinmektedir (Sutin, 2008: 1060).

Görülüşü üzere, otobiyografik bellek değişkenleri ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki literatürdeki araştırmalar ile desteklenmektedir. Otobiyografik belleğin benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi birlikte ele alındığında, işler durumda olan bir otobiyografik bellek sisteminin kişilerin bütüncül bir benlik sistemine, benlik saygısına ve psikolojik iyi oluşa sahip olmasındaki rolü son derece önemlidir (Aydın, 2020: 398). Bir sonraki bölümde, araştırmanın amacı ve hipotezlerine ilişkin detaylara yer verilecektir.

1.6. ÇALIŞMANIN AMACI VE HİPOTEZLERİ

Bu çalışmanın amacı, göç deneyimi olan ve olmayan 15-25 yaş aralığındaki ergenlerin kültürleşme süreçleri doğrultusunda, otobiyografik anılarını nasıl anımsadıklarını, bu anıların otobiyografik bellek özelliklerini ve anıların sosyal ve benlik işlevlerini ve bu kapsamda ergenlerin benlik saygısını ve psikolojik iyi oluş düzeylerini araştırmaktır. Daha spesifik olarak, bu çalışma Suriyeli ve Türk ergenlerin kültürleşme yönelimleri ile benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinin ve anıların sosyal ve benlik işlevlerinin aracı rolünü incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın hipotezleri sırasıyla şu şekildedir:

- 1) Suriyeli ergenlerde bütünleşme eğilimi arttıkça otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma,

yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk özellikleri güçlenir, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma özellikleri zayıflar. (H1)

2) Suriyeli ergenlerde marjinalleşme yönelimi arttıkça otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk özellikleri zayıflar, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma özellikleri güçlenir. (H2)

3) Suriyeli ergenlerde bütünleşme yönelimi arttıkça, anıların benlik ve sosyal işlevi artar. (H3)

4) Suriyeli ergenlerde marjinalleşme eğilimi arttıkça, anıların benlik ve sosyal işlevleri azalır. (H4)

5) Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimlerinden bütünleşme, otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluğu pozitif; duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmayı negatif yönde yordar. (H5)

6) Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimlerinden marjinalleşme otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluğu negatif; duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmayı pozitif yönde yordar. (H6)

7) Suriyeli ergenlerde bütünleşme eğimi ile durumsal benlik saygıları arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma aracı rol üstlenir. (H7)

8) Suriyeli ergenlerde marjinalleşme ile durumsal benlik saygıları arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma aracı rol üstlenir. (H8)

9) Suriyeli ergenlerde bütünleşme eğilimi ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma aracı rol üstlenir. (H9)

10) Suriyeli ergenlerde bütünleşme eğilimi ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma aracı rol üstlenir. (H10)

Bu çalışmanın hipotezleri, kültürleşme yönelimlerinden en başarılı olarak kabul edilen bütünleşme stratejisi ve en başarısız olarak temsil edilen marjinalleşme stratejisi doğrultusunda oluşturulmuştur (Berry, 1997: 24). Diğer bir deyişle, mevcut araştırmanın hipotezleri kapsamında özellikle bütünleşme ve marjinalleşme stratejileri ile otobiyografik bellek özellikleri, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkilere odaklanacaktır. Bu noktada, en başarılı strateji olarak bütünleşmenin beraberinde kendine özgü avantaj sağlayan daha sağlıklı bellek raporu, güçlü hatırlama eğilimi, yüksek benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş gibi sağlık göstergeleriyle karakterize olacağı, en başarısız strateji olarak marjinalleşmenin ise, daha zayıf bellek özellikleri, düşük benlik saygısı ve iyi oluş göstergeleri ile ilişkili olacağı varsayılmaktadır. Bu noktada, asimilasyon, ayrışma, bireycilik gibi diğer kültürleşme yönelimlerinin de benzer ilişkilere sahip olabileceği düşünülmüştür. Bundan dolayı, araştırmanın analizlerinde her kültürleşme yönelimi ayrı ayrı ele alınıp, incelenecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Suriyeli ve Türk Ergenlerde kültürleşme stratejileri, otobiyografik bellek özellikleri, bellek işlevleri, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkileri belirlemeyi hedefleyen bu araştırma kesitsel ve korelasyonel tasarım niteliğinde bir çalışma olarak yapılandırılmıştır. Örneklemeye ilişkin detaylar ve hem Suriyeli hem Türk gençlerin tek oturumda cevapladıkları veri toplama setini oluşturan ölçeklere ilişkin bilgiler aşağıda özetlenmiştir.

2.1. KATILIMCILAR

Araştırmanın örneklemini 15-25 yaş aralığındaki Suriyeli gençler ve Suriyeli gençler ile yoğun teması olan Türk gençler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini toplamda 330 kişiden oluşmaktadır (148 Suriyeli göçmen ergen, 182 Türk ev sahibi ergen). Covid-19 Pandemisi ve örgün eğitime başlama noktasındaki kısıtlılık nedeniyle, veriler internet ortamında Google forms online anket formunda toplanmıştır. Katılımcılara online anket yapılmasına ilişkin Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Etik Kurul izni (Ek 11) ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden izin (Ek 12) alınmıştır. Örneklemeye, Suriyeli mültecilerin aktif olarak kullandıkları sosyal medya platformları ve çeşitli Sivil Toplum Kuruluşlarının sosyal medya kanallarıyla ulaşılabildiği, örneklem seçiminde ulaşılabilecekleri örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılım için gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri ele alındığında Suriyeli ergen örnekleminin cinsiyet bazlı kadın (%43), erkek (%57) dağılımı dengelidir. Suriyelilerin yaşları 15 ile 25 arasında değişmekte (Ort = 21.66, SS = 2.39), bireysel aylık gelirleri 0 ile 4.500 arasında değişkenlik göstermekte (Ort = 1413.68, SS = 1271.79), ailelerinin toplam aylık geliri ise 0 ile 15.000 arasında (Ort = 3332.56, SS = 2381.27) farklılaşmaktadır. Katılımcıların 116'sının (%78) eğitim düzeyi üniversite, 17'sinin (%11) lise, 15'inin (%10) yüksek lisans/ doktora'dır. Suriyeli ergenlerin büyük çoğunluğu (%80) bekar iken, 26 kişi evli

(%17) ve 3 kişi boşanmıştır (%2). Yine, göç üstünden geçen yıl sayısı örneklemin çoğunluğunda 5 ve üzeri (%82,4) olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan Suriyeli katılımcılar toplamda 27 farklı şehirde yaşamaktadır. Suriyeli gençlerin yaşadıkları yer olarak yoğunlaştıkları şehirler il bazında sırasıyla İzmir (%31,1), İstanbul (%14,9), Gaziantep (%10,9), Kahramanmaraş (%10,4), Hatay (%8,2), Şanlıurfa (%6,2), Adana'dır (%3,5). Türkiye'de yaşayan ergenler söz konusu olduğunda, katılımcıların yaşları 15 ile 25 arasında farklılaşmakta (Ort = 20.98, SS = 2.12), cinsiyet dağılımı kadın (%75) ve erkek (%24) olarak farklılık göstermektedir. Türkiyeli gençlerin bireysel gelir düzeyi 0 ile 15.000 arasında değişmekte (Ort = 867.831, SS = 1815.18), ailelerinin toplam aylık geliri ise 0 ile 40.000 arasında (Ort = 6017.89, SS = 4908.59) farklılaşmaktadır. Türk katılımcıların büyük çoğunluğunun eğitim düzeyi üniversite (%81) iken, sonrasında sırasıyla lise (%9,3) ve yüksek lisans/doktora (%8,8) takip etmektedir. Katılımcıların medeni durumuna ilişkin, Türkiyeli gençler büyük oranda bekar (%90) iken, örneklemden 16 kişi evli (%8), 1 kişide boşanmıştır (%0,5). Türkiyeli gençler araştırmaya totalde 40 farklı şehirden katılmış ve katılımın yoğunlaştığı şehirler il bazında sırasıyla; İzmir (%32,3), İstanbul (%11,5), Denizli (%5,5), Bursa (%4,3), Balıkesir (%3,8), Manisa (%3,8), Hatay (%3,3), Mersin (%2,7) olmuştur.

Araştırmanın örneklemine ilişkin sosyo-demografik bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir. Her iki grubun demografik olarak farklılaşıp farklılaşmadığını analiz etmek adına, bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Gruplar arası fark analizine göre, her iki grup yaş ($t(328) = 2.74, p = .07$) ve eğitim düzeyleri ($t(328) = -.16, p = .35$) bağlamında birbirinden farklılaşmamaktadır. Fakat, medeni hal ve kardeş sayısı bağlamında gruplar arası farklılıklar mevcuttur. Türk katılımcılardaki kardeş sayısı Suriyeli katılımcılardan anlamlı olarak daha düşüktür ($t(313) = 10.89, p = .00$). Son olarak, medeni hal değişkeni baz alındığında, Türklere göre bekar sayısı Suriyelilere göre daha yüksektir ($t(257) = -1.79, p = .00$).

Tablo 1: Araştırmanın Örneklemine İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler

	Suriyeli Katılımcılar (n = 148)	Türk Katılımcılar (n = 182)
Cinsiyet	64 K + 84 E	138 K + 44 E
Yaş aralığı	15-25	15-25
Ortalama yaş (SD)	21.66 (2.39)	20.98 (2.12)
Eğitim düzeyi		
<i>Lise</i>	17 (% 11.5)	17 (% 9.3)
<i>Üniversite</i>	116 (% 78.4)	149 (% 81.9)
<i>Yüksek lisans/ doktora</i>	15 (%10.1)	16 (% 8.8)
Ortalama eğitim düzeyi (SD)	1.98 (0.46)	1.99 (0.42)
Medeni hal		
<i>Eveli</i>	26 (% 17.6)	16 (% 8.8)
<i>Bekar</i>	119 (% 80.4)	165 (% 90.7)
<i>Boşanmış</i>	3 (% 2.0)	1 (% 0.5)
Kardeş sayısı aralığı	1-13	1-8
Kardeş sayısı- Ortalama (SD)	5.36 (2.01)	2.93 (2.00)
Bireysel aylık gelir- Ortalama (SD)	1413.68 TL (1271.79)	867.83 TL (1815.18)
Aile aylık gelir- Ortalama (SD)	3332.56 TL (2381.27)	6017.89 TL (4908.59)
Anı yaşı aralığı	4-23	5-23
Anı yaşı- Ortalama (SD)	18.73 (5.33)	16.36 (5.50)
Göç üstünden geçen yıl aralığı	1-10	
Göç üstünden geçen yıl -Ortalama (SD)	6.34 (1.74)	
Suriye'ye dönme ihtimali	Evet (%46)-Hayır (%50)	
Türkçe ve Arapça anlama, okuma, yazma, konuşma seviyeleri -5'li Likert tipi ölçek- Ortalama (SD)		
<i>Türkçe anlama seviyesi</i>	4.30 (0.77)	
<i>Türkçe okuma seviyesi</i>	4.31 (0.75)	
<i>Türkçe yazma seviyesi</i>	4.20 (0.86)	
<i>Türkçe konuşma seviyesi</i>	4.10 (0.91)	
<i>Arapça anlama seviyesi</i>	4.89 (0.48)	
<i>Arapça okuma seviyesi</i>	4.87 (0.47)	
<i>Arapça yazma seviyesi</i>	4.83 (0.61)	
<i>Arapça konuşma seviyesi</i>	4.87 (0.57)	

Temas komşu	Türktür (%94), Suriyelidir(%6)
Temas vakit geçirilen kişi	Türktür (%43), Suriyelidir(%56)
Temas medya kaynakları	Türktür (%56), Suriyelidir(%43)

Notlar: Cinsiyet değişkeni için K, kadınları; E, erkekleri temsil etmektedir. Suriyeli örneklemin veri setinde yer alan belirli değişkenler Türk örnekleimde yer almadığı için boş bırakılmıştır. *SD*= Standart sapma.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın veri toplama setinde, Demografik Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Göçmen Kültürleşme Ölçeği, Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği, Bellek Görevi, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği, Anıların İşlevleri Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği bu sıra ile kullanılmıştır. Takip eden bölümde katılımcılara uygulanan veri toplama araçlarına ilişkin ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formu araştırmacı tarafından oluşturulmuş, katılımcılar hakkında daha detaylı bilgiye sahip olmak için Suriyeli ve Türk örnekleme ilişkin iki farklı şekilde yapılandırılmıştır. Bu kapsamda, demografik bilgi formlarında her iki örneklem için ortak olan unsurlar: Örneklemin cinsiyeti, yaşı, medeni hali, yaşadığı şehri, eğitim düzeyi, kardeş sayısı, bireysel aylık gelirleri, ailelerinin toplam aylık gelirleri olmakta ve toplamda 8 sorudan oluşmaktadır. Suriyelilere ilişkin formda Türk örnekleme uygulanandan farklı olarak araştırmanın kapsamı bağlamında ayrıca belirli sorular sorulmuştur. Suriyelilerin Türkiye'ye göç ettikleri yıl, imkanları olsa Suriye'ye dönüp dönmeyecekleri açık uçlu soru formunda, Türkçe anlama, okuma, yazma ve konuşma seviyeleri, Arapça anlama, okuma, yazma ve konuşma seviyeleri 5'li Likert tipi ölçek formunda (1 = *çok kötü*; 5 = *çok iyi*), aynı mahallede yaşadığı komşular, beraber vakit geçirdikleri kişiler, takip ettikleri medya kaynakları çoktan seçmeli formda (Hepsi Türk'tür, çoğu Türk'tür, hepsi Suriyelidir, çoğu Suriyelidir)

sorulmuştur. Suriyeli örnekleme ilişkin Demografik Bilgi Formu Ek 2’de, Türk örnekleme ilişkin Demografik Bilgi Formu Ek 3’te verilmiştir.

2.2.2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Morris Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen orijinal adıyla “Rosenberg Self-Esteem Scale”, Türkçeye Fusun Çuhadaroğlu (1986) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin toplamda 63 maddesi, 12 alt boyutu (örn: Benlik saygısı, eleştiriye duyarlılık, kendilik kavramının sürekliliği) vardır. Ölçeğin geçerlik güvenilirlik çalışması Rosenberg tarafından (1965) Amerika Birleşik Devletleri’nde 5024 lise öğrencisi ile yapılmıştır. Bireylerin kendilerine ilişkin bütüncül değerlendirmeleri benlik saygısı ölçümünde referans olmuştur. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayısının (Cronbach alpha) .77- .88 arasında, test-tekrar test güvenilirlik katsayısının .82 ile .88 arasında değiştiği bulgulanmıştır.

Ölçeğin Türkiye’deki geçerlik güvenilirlik çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından 205 kişilik lise öğrencisiyle yapılmıştır. RSBÖ toplamda 12 alt boyuttan oluşmakta ve ilk 10 maddesi benlik saygısını ölçmektedir. Çuhadaroğlu tarafından yapılan çalışmada ölçeğin alt boyutlarına ilişkin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .48 ile .79 arasında farklılaşmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında benlik saygısı alt boyutuna ilişkin örneklemin benlik saygısı düzeyleri, yüksek orta ve düşük olarak gruplandırılmıştır. Ölçekteki 5’i olumsuz ve 5’i olumlu olmak üzere toplamda 10 madde yer almaktadır. Olumsuz ve olumlu yüklü maddeler ardışık olarak sıralanmıştır. 3. 5. 8. 9. 10. maddeler olumsuz yüklü, 1. 2. 4. 6. 7. maddeler olumlu yüklüdür. Ölçek 4’lü Likert tipi soru formundan oluşmaktadır (1 = *çok doğru*, 2 = *doğru*, 3 = *yanlış*, 4 = *çok yanlış*). Ölçek maddelerinden 1. 2. 4. 6. ve 7. maddeler ters puanlanmıştır. Katılımcılar maddeleri kendilerine uygun olup olmamasına göre cevaplamakta ve maddeler bireylerin kendilerine ilişkin bir kendilik değeri sunmaktadır. Ölçekte toplam elde edilebilecek puanlar en düşük 10 ile en yüksek 40 arasında farklılaşmaktadır. Ölçekten puanlandırmasında elde edilen yüksek puan, kişinin benlik saygısının yüksekliğine, düşük puan ise kişinin benlik saygısının düşüklüğüne işaret etmektedir. Bu araştırma kapsamında, katılımcıların benlik saygısı düzeylerini belirlemek için ölçeğin yalnızca ilk 10 maddelik benlik saygısı alt boyutu uygulanmıştır. Ölçek, veri toplama sürecinin başında (global benlik saygısı ölçümü

için) ve bellek görevinden hemen sonra (durumsal benlik saygısı ölçümü için) toplamda iki kez uygulanmıştır. Bu çalışmada Suriyeli örneklemin veri setinde benlik-saygısı alt boyutuna ilişkin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı global benlik saygısı için .75, durumsal benlik saygısı için .80'dir. Türk örnekleme dair veri setinde ise benlik-saygısı alt boyutuna ilişkin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı global benlik saygısı için .85, durumsal benlik saygısı için .89'dur. Ek 4'te Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği verilmiştir.

2.2.3. Göçmen Kültürleşme Ölçeği

Bourhis ve Montreuil (2004, 2016) tarafından geliştirilen *Immigrant Acculturation Scale (IAS)* adlı ölçek temelde göçmen bireylerin kültürleşme yönelimlerini ölçmektedir. Ölçek Berry (2005) tarafından ortaya konulan göçmen kültürleşme yönelimlerinin kuramsal alt yapısına uygun olarak hazırlanmıştır. Ölçek temelde 5 farklı kültürleşme yönelimini ölçmektedir: *Asimilasyon, bütünleşme, marjinalleşme, bireycilik, ayrışma*. Ölçek 7'li Likert tipi soru formatında toplamda 15 maddeden oluşmaktadır ($1 = \text{Hiç katılmıyorum}$, $7 = \text{Tamamen katılıyorum}$). Göçmen Kültürleşme Ölçeğinin İngilizce versiyonu Fransız çoğunluklu Quebec eyaletine yerleşen İngilizce konuşan göçmenler için uyarlanmıştır. Latin Amerika nüfusunda Azurmendi ve Larrañaga (2008) tarafından ölçeğin geçerliliği kabul edilmiştir. Bourhis ve arkadaşları (2009) tarafından Amerika Birleşik Devletlerinde yaşayan üniversiteli Asyalı ve İspanyol göçmen öğrenciler ile yapılan çalışmada, göçmen Kültürleşme Ölçeğine ilişkin Cronbach alfa değerleri her iki örnekleme sırasıyla; bireycilik (Asyalılar için $\alpha = .56$, İspanyollar için $\alpha = .44$), bütünleşme (Asyalılar için $\alpha = .50$), asimilasyon (Asyalılar için $\alpha = .60$, İspanyollar için $\alpha = .47$), ayrışma (Asyalılar için $\alpha = .46$), İspanyollar için $\alpha = .63$), marjinalleşme (Asyalılar için $\alpha = .60$, İspanyollar için $\alpha = .50$) şeklindedir. İspanyolların bütünleşme yönelimi düşük güvenilirlik katsayısı nedeniyle analize dahil edilmemiştir.

Bu çalışmada, Suriyeli katılımcıların dolduracağı veri toplama setinde bu ölçek uygulanmıştır. Ölçeğin mevcut çalışmadaki Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 5 alt boyutu için sırasıyla; ayrışma ($\alpha = .69$), bütünleşme ($\alpha = .80$), asimilasyon ($\alpha = .84$), marjinalleşme ($\alpha = .82$), bireycilik ($\alpha = .85$) şeklindedir. Ek 5'te Göçmen Kültürleşme Ölçeği verilmiştir.

2.2.4. Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği

Bourhis ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek (1997), ev sahibi topluluk üyelerinin kültürleşme yönelimlerini ölçmek için tasarlanmıştır. Etkileşimli Kültürleşme Modelinin kuramsal altyapısına uygun bir şekilde yapılandırılmıştır. Ölçek 3'er maddeden oluşan 6 alt boyuttan (*Asimilasyon, Bütünleşme, Dışlama, Bireycilik, Ayırma, Dönüşümcü-Bireycilik*) toplamda 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki alt boyutların her birinde 'kültür, değer ve gelenek' alt bileşenleri yer almaktadır. Ölçek 7'li Likert tipi soru formatından oluşmaktadır (*1 = Hiç katılmıyorum, 7 = Tamamen katılıyorum*). Ölçekteki maddeler ev sahibi toplum üyelerinin göçmenlerde var olan miras kültür, gelenek ve değerleri devam ettirip ettirmeme düşüncesine ne kadar katıldıkları ve göçmenlerin ev sahibi toplumun kültür, gelenek ve değerlerini benimsemeleri gerektiği fikrine katılıp katılmadıkları ile ilgilidir. Montreuil ve arkadaşlarının (2004c: 113) Kanada'da yaşayan Flaman ve Fransız ev sahibi üyelerin Arap Müslüman göçmenlere ilişkin kültürleşme yönelimlerinin ölçüldüğü araştırmadaki psikometrik bulgular şu şekilde özetlenmiştir: Fransız örnekleme uygulanan ölçekteki her bir alt boyut için Cronbach alfa katsayıları bütünleşme ($\alpha = .60$), asimilasyon ($\alpha = .58$), dışlama ($\alpha = .79$), dönüşümcü-bütünleşme ($\alpha = .46$), bireycilik ($\alpha = .60$), ayırma ($\alpha = .56$) şeklindedir. Flaman örnekleme uygulanan veri setindekiler ise, bireycilik ($\alpha = .67$), ayırma ($\alpha = .51$), bütünleşme ($\alpha = .58$), asimilasyon ($\alpha = .47$), dönüşümcü-bütünleşme ($\alpha = .50$), dışlama ($\alpha = .69$) şeklinde olmaktadır. Ölçek 2018 yılında, Akfırat ve Yangın (2018) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik güvenilirlik çalışması 17-30 yaş aralığında 302 kişiden oluşan üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiş ve yapılan analizler sonucunda her bir alt boyuta ilişkin Cronbach alfa katsayıları sırasıyla, dışlama ($\alpha = .89$), ayırma ($\alpha = .81$), asimilasyon ($\alpha = .82$), bütünleşme ($\alpha = .81$), bireycilik ($\alpha = .88$), dönüşümcü-bütünleşme ($\alpha = .84$) şeklinde rapor edilmiştir. Mevcut çalışmada, Türk gençlerin dolduracağı veri setinde bu ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin bu çalışmadaki güvenilirlik analizlerine göre, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı her bir alt boyut için sırasıyla; ayırma ($\alpha = .82$), bütünleşme ($\alpha = .73$), asimilasyon ($\alpha = .86$), dışlama ($\alpha = .92$), bireycilik ($\alpha = .86$), dönüşümcü-bütünleşme ($\alpha = .85$) şeklindedir. Ek 6'da Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği verilmiştir.

2.2.5. Otobiyografik Bellek Görevi

Otobiyografik bellek görevi araştırmacı tarafından literatürdeki otobiyografik bellek çalışmalarında kullanılan yöntem ve teknikler dikkate alınarak hazırlanmıştır (Rubin ve diğeri, 2004; 2011). Öztanımlayıcı anılara ilişkin yönerge ise Singer ve Moffitt (1991-1992) çalışmasından uyarlanmış, katılımcılardan benliklerinin ve yaşam öykülerinin merkezinde yer alan olumlu duygu barındıran çok önemli bir anıyı hatırlamaları istenmiştir. Mevcut çalışmada, otobiyografik bellek görevi kapsamında öncelikle, katılımcılara öztanımlayıcı anıların ne olduğunu açıklayan yazılı bir bilgilendirme yapılmıştır. Ardından “*Şimdi sizden hayatınızda olumlu iz bırakmış olumlu bir anınızı hatırlamanızı rica edeceğiz. Lütfen bize kendi geçmişinizden size kendinizi iyi hissettiren, kendinizle ilgili kıvanç, gurur, güven gibi çok güçlü olumlu duygular hissettiren, hayatınıza yön veren önemli bir olayı yazınız. Anınızı istediğiniz uzunlukta yazabilirsiniz. İsterseniz birkaç cümlede isterseniz tüm detayları ile yazabilirsiniz. Ancak anketinizin değerlendirmeye alınabilmesi için en az bir cümle ile olayı özetlemeniz gerekmektedir*” yönergesi ile anıyı özetlemeleri istenmiştir.

Ek olarak, katılımcıların hatırlamaları gereken olumlu anıya ilişkin zaman ve mekan bilgisini hatırlamaları ve bu anının üzerinden en az bir yıl geçmiş olması gerektiği bilgisi paylaşılmıştır. Son olarak, katılımcılara hatırladıkları anıdaki olayın kaç yaşındayken gerçekleştiği sorusu sorulmuş ve en iyi tahminlerini yazmaları istenmiştir. Ek’7 de Otobiyografik Bellek Görevi yönergesi verilmiştir.

2.2.6. Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği

Boyacıoğlu ve Akfırat (2015) tarafından geliştirilen ölçek otobiyografik anılara ilişkin bellek özelliklerini ölçmektedir. Ölçek, 14 alt boyuttan toplam 63 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki alt boyutlar; algısal detaylar, yeniden yaşarcasına hatırlama, anıların canlılığı, duygusal aşırılaştırma, mekânsal detaylar, alan perspektifi, duygusal mesafe, olayın doğruluğuna inanç, ulaşılabilirlik, gözlemci perspektifi, anlatım bütünlüğü, duygusal değer, başkaları ile paylaşma ve duygusal yoğunluk şeklindedir. Ölçek 7’li Likert tipi soru formatından oluşmaktadır (1 = *Hiç katılmıyorum*, 7 = *Tamamen katılıyorum*). Ölçeğin alt boyutlarından alınan yüksek puan, belirtilen otobiyografik anı özelliğinin yüksekliğine işaret etmektedir.

Boyacıoğlu ve Akfırat (2015) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında toplamda çocukluk anıları, öz tanımlayıcı anıları ve romantik ilişkilerle ilgili otobiyografik anıları analiz edilmiştir. Güvenilirlik analizlerinde ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık değerleri .66 ile .97 arasında farklılaşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa değerleri, canlılık ($\alpha = .92$), olayın doğruluğuna inanç ($\alpha = .76$), mekânsal detaylar ($\alpha = .86$), algısal detaylar ($\alpha = .84$), ulaşılabilirlik ($\alpha = .80$), başkalarıyla paylaşma ($\alpha = .88$), alan perspektifi ($\alpha = .82$), gözlemci perspektifi ($\alpha = .92$), anlatım bütünlüğü ($\alpha = .98$), duygusal değer ($\alpha = .96$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($\alpha = .90$), duygusal yoğunluk ($\alpha = .92$), duygusal mesafe ($\alpha = .79$), duygusal aşırılaştırma ($\alpha = .88$) olarak raporlanmıştır.

Mevcut çalışmada, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeğinin araştırmanın konusuyla ilişkili olduğu belirlenen anı özelliklerine ilişkin alt boyutlar kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçeğinin alt boyutlarından sırasıyla; yeniden yaşarcasına hatırlama, algısal detaylar, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, duygusal değer, duygusal yoğunluk ve duygusal aşırılaştırma olmak üzere toplamda 7 alt boyut kullanılmıştır. Bu çalışmada kullanılan alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa değerleri Suriyeli veri seti için; algısal detay ($\alpha = .77$), ulaşılabilirlik ($\alpha = .75$), başkaları ile paylaşma ($\alpha = .79$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($\alpha = .88$), duygu değeri ($\alpha = .90$), duygusal yoğunluk ($\alpha = .66$), duygusal mesafe ($\alpha = .80$), duygusal aşırılaştırma ($\alpha = .83$) şeklindedir. Türk veri setinde kullanılan ölçek alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa değerleri ise, algısal detay ($\alpha = .75$), ulaşılabilirlik ($\alpha = .83$), başkaları ile paylaşma ($\alpha = .87$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($\alpha = .85$), duygu değeri ($\alpha = .93$), duygusal yoğunluk ($\alpha = .86$), duygusal mesafe ($\alpha = .81$), duygusal aşırılaştırma ($\alpha = .84$) olmaktadır. Ek 8’de Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği verilmiştir.

2.2.7. Anıların İşlevleri Ölçeği

Bluck ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilen *Thinking About Life Experiences (TALE)* adlı ölçek otobiyografik anılara ilişkin otobiyografik belleğın üç farklı işlevini değerlendirmek üzere geliştirilmiştir. Ölçek temelde otobiyografik belleğın benlik (self-continuity), sosyal (social-bonding) ve yönlendirici (directing-behaviour) işlevlerine odaklanmaktadır. 2011 yılında Bluck ve Alea tarafından ölçek yeniden revize edilmiş, eşit sayıda maddeler içeren alt ölçekler oluşturmak için bazı

maddeler orijinal ölçekten çıkartılıp yeni maddeler eklenmiştir. Revize edilen yeni formda toplamda 15 madde yer almaktadır. TALE olarak adlandırılan revize edilmiş ölçekteki maddeler orijinal ölçek maddelerine dayanmaktadır (Bluck ve diğerleri, 2005). Revize edilen ölçek psikometrik özellikleri bakımından test edilmiştir. Geliştirilen ölçeğin, 306 yetişkin ile yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin her bir alt boyutu için Cronbach alfa değerleri sırasıyla, benlik işlevi ($\alpha = .83$), sosyal işlev ($\alpha = .74$), yönlendirici işlev ($\alpha = .78$) olarak raporlanmıştır. Ölçek 5'li Likert tipi soru formatında toplam 15 maddeden oluşmaktadır ($1 = Neredeyse Hiç$, $5 = Çok Sık$). Ölçek maddelerine geçilmeden önce katılımcılara hayatları hakkında ne kadar sıklıkla düşündükleri ve bunu başkalarıyla ne sıklıkla paylaştıkları hakkında iki genel soru sorulmaktadır. Ölçeğin başlangıcında yer alan iki temel sorudan sonra, katılımcılara belleğin çeşitli işlevlerine hizmet etmek için geçmişleri hakkında ne sıklıkla düşündükleri ve geçmişlerini ne sıklıkla başkalarıyla paylaştıklarına ilişkin maddeler yer almaktadır.

Mevcut çalışmada, anıların işlevleri ölçeğinin araştırmanın konusuyla ilişkili olduğu düşünülen benlik işlevi ve sosyal işlev olmak üzere iki farklı alt boyutundaki 8 madde kullanılmıştır. Orijinal ölçekteki maddelerden faydalanılarak mevcut araştırmanın amacına uygun spesifik bir anıya özel 3 adet benlik 3 adet sosyal işlev sorusu yazılıp ölçeğe eklenmiştir. Bu çalışmada kullanılan alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa değerleri Suriyeli veri seti için; sosyal işlev ($\alpha = .85$), benlik işlevi ($\alpha = .85$), Türk veri seti için; sosyal işlev ($\alpha = .86$), benlik işlevi ($\alpha = .87$) şeklindedir. Ek 9'da Anıların İşlevleri Ölçeği verilmiştir.

2.2.8. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Diener ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilen psikolojik iyi oluş ölçeği, sosyo-psikolojik iyi oluşu ölçmek için tasarlanmıştır. Ölçek Türkçeye Telef (2013) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 7'li Likert tipi soru formatında toplam 8 maddeden oluşmaktadır ($1 = Kesinlikle Katılmıyorum$, $7 = Kesinlikle Katılıyorum$). Ölçek maddelerinin hepsi olumlu yüküldür. Ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 8 ile en yüksek puan 56 arasında farklılaşmaktadır. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada, ölçek psikometrik özellikleri bakımından test edilmiş ve güvenilirlik çalışmasından elde edilen bulgularda ölçeğin Cronbach alfa değeri ($\alpha = .80$) olarak

raporlanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .86 olarak bulgulanmıştır. Ölçek maddelerinden elde edilen yüksek puanlar bireylerin çeşitli şekillerde psikolojik kaynak ve güce sahip olduğuna işaret etmektedir.

Mevcut çalışmada psikolojik iyi oluş ölçeğine ait Cronbach alfa değerleri Suriyeli veri seti için ($\alpha = .85$), Türk veri seti için ($\alpha = .88$) şeklindedir. Ek 10'da Psikolojik İyi Oluş Ölçeği verilmiştir.

2.3. İŞLEM

Bu çalışmada, veri toplama aşamasına geçilmeden önce Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Etik Kuruluna başvurulmuş ve araştırmanın etik açıdan uygunluğu (05.11.2020 34 sayılı karar gereğince) kurul tarafından onaylanmıştır. Ek olarak, örneklemin oluşturan katılımcılar Suriyeli oldukları için Suriyeli göçmenler ile araştırma yapabilme adına Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne başvurulmuş ve 11.01.2021 tarihli 7675 sayılı yazı ile çalışmanın yürütülmesi uygun bulunmuştur. Veriler 15-25 yaş aralığındaki Suriyeli ve Türk gençlerden kartopu örnekleme yöntemiyle toplanmıştır. Veriler internet ortamında Google Forms aracılığıyla online anket formunda toplanmıştır. Online anketler, Suriyeli ve Türk katılımcılara ilişkin iki farklı soru seti ile uygulanmıştır. Araştırmada yer alan her katılımcıdan, kendi çevresine araştırmanın dahil olma kriterine uygun kişilere anketi göndermeleri istenmiş ve bu sayede mümkün olan en geniş örnekleme erişilmeye çalışılmıştır. Katılımcılara herhangi bir teşvik sunulmamıştır.

Katılımcılar, çalışmaya gönüllü katılımlarını gösteren ve araştırmanın amacı hakkında bilgilerin yer aldığı Bilgilendirilmiş Onam Formunu (Ek 1) imzaladıktan ve demografik bilgi formunu doldurduktan sonra öncelikle global benlik saygısının ölçümü için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin sorularını cevaplamışlardır. Ardından, kültürleşme stratejilerine yönelik, Suriyeli örneklem göçmen kültürleşme ölçeğini, Türk örneklem ev sahibi topluluk kültürleşme ölçeğini doldurmuştur. Otobiyografik bellek görevi kapsamında kendilerine öztanımlayıcı anıların ne olduğunu açıklayan kısa bir bilgilendirmeyi okumuş ve ardından hayatlarındaki en önemli olaylar kapsamında, kendilerine olumlu duygular hissettiren bir anıyı hatırlamaları istenmiştir. Hatırlamaları gereken olumlu anının güçlü duygular

uyandıran, hayatlarına yön veren, zaman, mekan bilgi olan bir anı olması gerektiği ve bu anının üzerinden en az bir yıl geçmesi gerektiği bilgisi paylaşılmıştır. Ek olarak, katılımcıların anılarını hatırlayıp hatırlayamadıklarını kontrol etme amacıyla bu anıları birkaç cümle ile yazmaları istenmiştir. Bellek görevinin hemen ardından, olumlu hatırlamaya bağlı olarak benlik saygısındaki artışı belirlemek için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ikinci kez uygulanmıştır. Sonrasında katılımcılar, Otobiyografik Bellek Ölçeği ile hatırladıkları anıya ilişkin bellek özelliklerini yanıtlamışlardır. Bellek özelliklerinin ardından Anı İşlevleri Ölçeği ölçümü alınmıştır. Son olarak, katılımcılar Psikolojik İyi Oluş Ölçeği sorularını cevaplamışlardır. Araştırmayı online anket formunda tamamlamak yaklaşık 30-35 dakika sürmüştür.

2.4. İSTATİSTİKSEL ANALİZLER

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi için IBM SPSS Statistics (Version 23) kullanılmıştır. Analizlere başlamadan önce veri setindeki hatalı girişler kontrol edilmiştir. Veriler incelendikten sonra, kayıp verisi fazla olan, yanlış cevap veren ve en az bir ölçeği doldurmeyen katılımcılar analizden çıkarılmıştır. Çalışmada başlangıçta toplamda 398 (198 Suriyeli ergen, 200 Türk ergen) yer almaktayken veri setinin temizlemesi sonucu 148 Suriyeli ergen, 182 Türk ergen olmak üzere toplamda 330 katılımcı analize dahil edilmiştir. Veri setinde kayıp veri oranı %5'in altındaki sürekli değişkenlere ortalama atanmıştır. Sürekli değişkenlerden 'bireysel aylık gelir' (Suriyeli: %18,9 & Türk: %12,1) ve 'aile aylık gelir' deki (Suriyeli: %10,1 & Türk: 8,2) kayıp veri oranı her iki veri setinde de %5'i aştığından ötürü analize dahil edilmemiştir. Ek olarak, Suriyelilerin veri setindeki sürekli değişkenlerden 'anı yaşı'ndaki kayıp veri oranı da %11,5 olduğu için analizden çıkarılmıştır.

Araştırmanın veri setinde, sürekli değişkenlerin ileri düzey analizine başlamadan önce, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ve araştırmanın değişkenlerine ilişkin betimleyici analizler yapılmıştır. Araştırmada yer alan değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiş; normallik testi için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Literatürde çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin -2 ile +2 arasında olması dağılımın normal sayılacağı şeklinde kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007; Büyüköztürk, 2010). Bu çalışmada, Suriyeli ergenlere ilişkin veri setinde sırasıyla Arapça anlama seviyesi

(çarpıklık: 5,800; basıklık: 38,211); Arapça okuma seviyesi (çarpıklık: 5,212; basıklık: 32,883); Arapça yazma seviyesi (çarpıklık: 4,621; basıklık: 23,024); Arapça konuşma seviyesi (çarpıklık: 5,444; basıklık: 31,536) ve kardeş sayısı (çarpıklık: 5,285; basıklık: 45,339) değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık değerlerinin yukarıda bahsedilen referans aralığında olmadığı dolayısıyla normal dağılmadığı gözlenmiştir. Suriyelilerin veri setinde diğer değişkenlerin normal dağıldığı ve çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.495 ile 1.634 arasında farklılaştığı görülmüştür. Türk örneklemin veri setindeki değişkenlerin de kardeş sayısı (çarpıklık: 4,484; basıklık: 31,928) değişkeni dışındaki değişkenlerin normal dağıldığı ve çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.531 ile 1.998 arasında değiştiği saptanmıştır. Bu değişkenler, hipotez testlerine yönelik yapılacak analizlerde kullanılmayacağı için herhangi bir düzeltme işlemi yapılmamıştır.

Çalışmanın değişkenlerine ilişkin normallik testi yapıldıktan sonra, araştırma değişkenlerinin tanımlayıcı özellikleri incelenmiş ve her iki veri seti ele alınarak gruplar arası farklılıklar analiz edilmiştir. Çalışmanın ana değişkenleri karşısında, Suriyeli ve Türk örneklemini karşılaştırmak için bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Üçüncü olarak; Suriyeli ergenlerde, kültürleşme yönelimleri ile otobiyografik bellek özellikleri arasında anlamlı bir ilişki beklentisine dair olan *H1* ve kültürleşme yönelimleri ile anı işlevleri arasında anlamlı düzeyde ilişki beklentisiyle ilgili olan *H2* bağlamında, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Dördüncü olarak, otobiyografik bellek özelliklerini anlamlı şekilde yordamada Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinin rolü *H3* kapsamında bir dizi çoklu regresyon analizi yoluyla test edilmiştir.

Beşinci olarak, Suriyeli katılımcıların kültürleşme stratejileri ile benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinin aracı rol üstleneceği beklentisine dair *H4* ve kültürleşme yönelimleri ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında otobiyografik bellek özelliklerinin aracı rol üstleneceğine ilişkin *H5*'e paralel şekilde iki farklı aracılık modeli PROCESS macro model 4 ile test edilmiştir (Hayes, 2009, 2018; Hayes & Preacher, 2014). PROCESS macro yaygın olarak tek bir öncül değişkenin bir veya birden fazla aracı mekanizmalar yolu ile tek bir sonuç üzerindeki dolaylı etkisini test etmek için kullanılmaktadır. Fakat, "birkaç nedensel faktörün (X değişkenleri) aynı sonuç üzerindeki etkilerini aynı aracı(lar) aracılığıyla aynı anda

aktarıp aktarmadığını” incelemek için de uygulanabilmektedir (Hayes, 2018, s.141). İki farklı aracılık modeli araştırmanın temel hipotezleri bağlamında yalnızca Suriyeli katılımcıların veri seti üzerinde test edilmiş olsa da araştırma verilerini daha verimli kullanabilme adına ve aracılık ilişkilerinin sadece Suriyeli ergenlere özgü olup olmadığını anlayabilmek için aynı modeller Türk örneklem üzerinde de keşfedici analiz olarak uygulanmıştır. Yukarıda bahsedilen analizlerin hepsi IBM SPSS Statistics (Version 23) ile yürütülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİNİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİ

Çalışmanın değişkenlerinin betimleyici özelliklerini incelemek amacıyla, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği-Global Benlik Saygısı, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği-Durumsal Benlik Saygısı, Göçmen Kültürleşme Ölçeği- Ayrışma Alt Ölçeği, Göçmen Kültürleşme Ölçeği-Bütünleşme Alt Ölçeği, Göçmen Kültürleşme Ölçeği-Asimilasyon Alt Ölçeği, Göçmen Kültürleşme Ölçeği-Marjinalleşme Alt Ölçeği, Göçmen Kültürleşme Ölçeği-Bireycilik Alt Ölçeği, Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği-Ayrırma Alt Ölçeği, Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği-Bütünleşme Alt Ölçeği, Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği-Asimilasyon Alt Ölçeği, Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği-Dışlama Alt Ölçeği, Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği-Bireycilik Alt Ölçeği, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği-Algısal Detay Alt Ölçeği, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği-Ulaşılabilirlik Alt Ölçeği, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği-Başkalarıyla Paylaşma Alt Ölçeği, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği-Yeniden Yaşarcasına Hatırlama Alt Ölçeği, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği-Duygu Değeri Alt Ölçeği, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği-Duygusal Yoğunluk Alt Ölçeği, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği-Duygusal Mesafe Alt Ölçeği, Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği-Duygusal Aşırılaştırma Alt Ölçeği, Anıların İşlevleri Ölçeği-Benlik İşlevi Alt Ölçeği, Anıların İşlevleri Ölçeği-Sosyal İşlev Alt Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği için ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum puan aralıkları, çarpıklık ve basıklık değerleri analiz edilmiştir. Bu hesaplamalar Suriyeli ve Türk örneklemin veri setlerine ilişkin ayrı ayrı yapılmıştır. Her iki örnekleme ilişkin bulgular Tablo 2 ve Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 2: Suriyeli Veri Setine İlişkin Değişkenlerin Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler	N	Ortalama	SS	Min-Mak	Çarpıklık	Basıklık
RBSÖ-Global	148	3.04	0.40	2.30- 4	.31	-.46
RBSÖ-Durumsal	148	3.09	0.46	1.70-4	-.05	-.57
GKÖ-Asimilasyon	148	3.46	1.25	1-7	.66	-.76
GKÖ-Bütünleşme	148	5.45	1.32	1.67-7	-.48	-.87
GKÖ-Ayrışma	148	2.41	1.38	1-6	.23	.07
GKÖ-Marjinalleşme	148	2.77	1.52	1-6.67	.34	-.99
GKÖ-Bireycilik	148	3.14	1.69	1-7	.44	-.69
OBÖÖ-AlgisalDetay	148	4.78	1.26	1-7	-.34	.04
OBÖÖ- Ulasılabilirlik	148	5.02	1.47	1-7	-.43	-.26
OBÖÖ-BaşPaylaşma	148	4.48	1.38	1-7	-.01	-.28
OBÖÖ- YYHatırlama	148	4.75	1.39	1-7	-.43	-.02
OBÖÖ-DDeğeri	148	4.73	1.54	1-7	-.18	-.39
OBÖÖ-DYoğunluk	148	4.60	1.12	1.80-7	.37	-.16
OBÖÖ-DMesafe	148	3.66	1.39	1-7	.10	-.01
OBÖÖ- DAşırılaştırma	148	3.64	1.28	1-6.33	-.05	-.60
AİÖ-Benlik	148	3.17	0.80	1-5	.11	.12
AİÖ-Sosyal	148	2.96	0.89	1-5	-.02	.02
PİÖ	148	3.84	0.67	2.33-5	-.11	-.71

Notlar: RBSÖ-Global: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ilk ölçüm, RBSÖ-Durumsal: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ikinci ölçüm, GKÖ: Göçmen Kültürleşme Ölçeği, OBÖÖ: Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği, AİÖ: Anı İşlevleri Ölçeği, PİÖ: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Tablo 3: Türk Veri Setine İlişkin Değişkenlerin Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler	N	Ortalama	SS	Min-Mak	Çarpıklık	Basıklık
RBSÖ-Global	182	2.90	0.50	1.20-4	.18	.35
RBSÖ-Durumsal	182	3.17	0.50	1.30-4	-.72	.92
ETKÖ-Asimilasyon	182	2.97	1.64	1-7	.69	-.42
ETKÖ-Bütünleşme	182	4.37	1.38	1-7	-.19	-.22
ETKÖ-Ayırma	182	4.56	1.61	1-7	-.45	-.61
ETKÖ-Dışlama	182	3.83	2.02	1-7	.08	-1.26
ETKÖ-Bireycilik	182	4.90	1.68	1-7	-.50	-.61
ETKÖ-DönüşümcüB	182	1.78	1.13	1-5.33	1.48	1.14
OBÖÖ-AlgisalDetay	182	4.99	1.31	1-7	-.80	.68
OBÖÖ-Ulaşılabilirlik	182	4.63	1.70	1-7	-.28	-.98
OBÖÖ-BaşPaylaşma	182	4.24	1.67	1-7	-.17	-.95
OBÖÖ-YYHatırlama	182	5.38	1.28	1-7	-.68	.00
OBÖÖ-DDeğeri	182	5.67	1.59	1-7	-1.43	1.22
OBÖÖ-DYoğunluk	182	4.99	1.38	1-7	-.49	-.43
OBÖÖ-DMesafe	182	2.88	1.53	1-7	.61	-.39
OBÖÖ-DAşınılaştırma	182	2.60	1.30	1-6.50	.66	-.25
AİÖ-Benlik	182	2.85	0.97	1-5	.13	-.53
AİÖ-Sosyal	182	2.59	1.05	1-5	.22	-.71
PIÖ	182	3.56	0.78	1-5	-.42	.13

Notlar: RBSÖ-Global: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ilk ölçüm, RBSÖ-Durumsal: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ikinci ölçüm, ETKÖ: Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği, OBÖÖ: Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği, AİÖ: Anı İşlevleri Ölçeği, PIÖ: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Gruplar arası fark analizine bakıldığında, Suriyeli katılımcıların global benlik saygısı düzeyleri Türk katılımcılardan daha yüksek çıkmaktayken ($t(327) = 2.76, p < .05$), durumsal benlik saygısı düzeyleri arasında her iki grup arasında bir fark ortaya çıkmamıştır ($t(328) = -1.47, p = .79$). Ek olarak, Suriyeli ve Türk örneklem kültürleşme

yönelimleri bağlamında ele alındığında, her iki grup bütünleşme ($t(328) = 7.16, p = .51$) ve bireycilik ($t(328) = -9.41, p = .77$) düzeyleri noktasında farklılaşmamaktadır. Fakat, Suriyeli katılımcılar Türklere nazaran ayırma/ayırışma ($t(327) = -6.98, p < .001$), asimilasyon ($t(327) = -3.35, p < .05$) ve marjinalleşme/ dışlama ($t(326) = -5.41, p < .001$) stratejilerini daha az tercih etmektedir.

Her iki grup otobiyografik bellek özellikleri bağlamında karşılaştırıldığında, Suriyeliler ve Türk örneklem arasında algısal detay ($t(328) = -1.47, p = .84$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($t(328) = -4.26, p = .29$), duygu değeri ($t(328) = -5.36, p = .71$), duygusal mesafe ($t(328) = 4.74, p = .05$), duygusal aşırılaştırma ($t(328) = 7.27, p = .48$) noktasında bir fark ortaya çıkmamıştır. Fakat, Suriyelilerin Türk katılımcılara nazaran anılarına daha büyük bir kolaylıkla ulaştığı ($t(326) = 2.19, p < .05$) ve daha sık başkalarıyla paylaştığı ($t(327) = 1.45, p < .01$) ortaya çıkmıştır. Türklerin ise Suriyeli katılımcılara kıyasla anılarındaki duyguyu daha yoğun hatırladıkları ($t(327) = -2.77, p = .00$) gözlenmiştir. Anı işlevleri kapsamında bakıldığında, Suriyelilerin anılarının benlik işlevi ($t(327) = -3.31, p = .00$) ve sosyal işlev düzeyleri ($t(327) = 3.41, p < .01$) Türklerden daha yüksek çıkmıştır. Son olarak, her iki grubun psikolojik iyi oluş düzeyleri ($t(328) = 3.47, p = .09$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

3.2. ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİ ARASINDAKİ KORELASYON ANALİZİ SONUÇLARI

Araştırmadaki değişkenlerin normallik varsayımları incelenmiş ve gerekli analizler yapılmıştır. Çalışma değişkenleri normallik varsayımını karşıladığı için korelasyon analizlerinde Pearson Korelasyon analizi uygulamıştır. Her iki örnekleme ilişkin korelasyon analizleri Tablo 4 ve Tablo 5'te gösterilmiştir. Bu bölümde, çalışmanın her iki veri setine ilişkin korelasyon analizlerinde anlamlı çıkan korelasyonlar özetlenecektir.

3.2.1. Suriyeli Veri Setindeki Değişkenlere İlişkin Korelasyonlar

Suriyeli ergenlerin veri setinde, global benlik saygısı, kültürleşme yönelimlerinden bütünleşme ($r = .32, p < .01$), bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik ($r = .27, p < .01$) ve psikolojik iyi oluş ($r = .29, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkiliyken,

asimilasyon ($r = -.26, p < .01$), marjinalleşme ($r = -.28, p < .01$), bireycilik ($r = -.32, p < .01$) ve bellek özelliklerinden duygusal mesafe ($r = -.25, p < .01$) ile negatif ilişkilere sahiptir. Dolayısıyla, Suriyeli ergenlerin benlik saygısı düzeyleri arttıkça, kültürleşme stratejilerinden bütünleşmeyi tercih etme eğiliminde oldukları veya bütünleşme yönelimi güçlendikçe benlik saygılarının arttığı, negatif yönde olan kültürleşme stratejilerini (örn: Asimilasyon, bireycilik, marjinalleşme) benimsemekten kaçındıkları ve psikolojik iyi oluşlarının arttığı gözlenmektedir.

Bütünleşme yönelimi; durumsal benlik saygısı ($r = .34, p < .01$), bellek özelliklerinden algısal detay ($r = .38, p < .01$), ulaşılabilirlik ($r = .33, p < .01$), başkalarıyla paylaşma ($r = .26, p < .01$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($r = .35, p < .01$), duygusal yoğunluk ($r = .36, p < .01$), duygu değeri ($r = .21, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş ($r = .33, p < .01$) ile pozitif ilişki içerisindeyken, duygusal mesafe ($r = -.27, p < .01$) ile negatif yönde ilişkilidir. Sonuç olarak, katılımcılar bütünleşme yönelimini benimsedikçe, benlik saygıları güçlenmekte, anıları daha detaylı ve yeniden yaşarcasına hatırlamakta, anılara daha kolay ulaşabilmekte ve anılarını daha fazla başkalarıyla paylaşabilmektedirler. Yine, Suriyeli ergenler bütünleşmeyi tercih oranda psikolojik iyi oluşları artmakta, anılarındaki duygusal yoğunluk ve duygu değeri artmakta, duygusal mesafe ise azalmaktadır. Kültürleşme yönelimlerinden ayrışma; bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik ($r = -.33, p < .01$) ile negatif, duygusal aşırılaştırma ($r = .29, p < .01$) ve duygusal mesafe ($r = .21, p < .05$) ile pozitif yönde ilişkilidir. Diğer bir deyişle, Suriyeli katılımcılar ayrışma yönelimini benimsedikçe, anılarını anımsarken duygusal aşırılaştırma eğilimleri ve duygusal mesafe çabaları artmakta; anılar daha az ulaşılabilir olmaktadır.

Asimilasyon yönelimi; durumsal benlik saygısı ($r = -.43, p < .01$), bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik ($r = -.53, p < .01$), duygu değeri ($r = -.31, p < .01$), duygusal yoğunluk ($r = -.31, p < .01$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($r = -.19, p < .05$), algısal detay ($r = -.17, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş ($r = -.27, p < .01$) ile negatif korelasyona sahipken, duygusal mesafe ($r = .38, p < .01$), duygusal aşırılaştırma ($r = .29, p < .01$) ve anıların sosyal işlevi ($r = .22, p < .01$) ile pozitif korelasyona sahiptir. Kısaca, Suriyeli ergenler kültürleşme stratejilerinden asimilasyonu tercih ettiği oranda, benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşları azalmakta, anılara daha zor ulaşabilmekte, anılarındaki duygusal değer ve duygusal yoğunluk azalmakta, anılardaki detayları hatırlamakta

zorlanmakta ve anıları daha az yeniden yaşarcasına hatırlamaktadırlar. Benzer şekilde, ergenlerin asimilasyon eğilimi arttıkça, anılarındaki duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma da artmakta ve anıların sosyal işlevi de artmaktadır.

Marjinalleşme yönelimi, bellek özelliklerinden duygusal mesafe ($r = .31, p < .01$), duygusal aşırılaştırma ($r = .38, p < .01$) ve anıların sosyal işlevi ($r = .23, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkili iken, ulaşılabilirlik ($r = -.53, p < .01$), duygu değeri ($r = -.20, p < .05$), duygusal yoğunluk ($r = -.20, p < .05$), durumsal benlik saygısı ($r = -.37, p < .01$) ve psikolojik iyi oluş ($r = -.27, p < .01$) ile negatif yönde ilişkilidir. Özetle, katılımcılar marjinalleşme yönelimini benimsedikçe, anılarındaki duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma ve anıların sosyal işlevi artmaktadır. Yine, marjinalleşme yönelimi arttığı oranda, Suriyeli ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik iyi oluşları azalmakta, ergenler anılara daha zor ulaşabilmekte, anıların duygusal yoğunluk ve duygu değeri azalmaktadır.

Bireycilik yönelimi, durumsal benlik saygısı ($r = -.33, p < .01$) ve bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik ($r = -.36, p < .01$) ile negatif yönde korelasyon var iken, duygusal mesafe ($r = .37, p < .01$), duygusal aşırılaştırma ($r = .28, p < .01$), anıların sosyal işlevi ($r = .21, p < .05$) ve anıların benlik işlevi ($r = .20, p < .05$) ile pozitif yönde korelasyon vardır. Dolayısıyla, bireycilik yönelimi katılımcılar tarafından benimsedikçe, ergenlerin anılara erişebilmesinin zorlaştığı fakat anılardaki duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın arttığı, anıların sosyal ve benlik işlevlerinin ise güçlendiği söylenebilir.

Durumsal benlik saygısı, bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik ($r = .35, p < .01$) ve psikolojik iyi oluş ($r = .45, p < .01$) ile pozitif korelasyona, duygusal mesafe ($r = -.36, p < .01$) ve duygusal aşırılaştırma ($r = -.28, p < .01$) ile negatif korelasyona sahiptir. Görüldüğü üzere, katılımcılar anılara daha kolay ulaştıkça ve katılımcıların psikolojik iyi oluşları güçlendikçe durumsal benlik saygıları da artma eğilimindedir. Bunlarla uyumlu şekilde, anılardaki duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma azaldıkça durumsal benlik saygısının artmaktadır.

Bellek özelliklerinden algısal detay, anıların benlik işlevi ($r = .21, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş ($r = .21, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkilidir. Ulaşılabilirlik, anıların sosyal işlevi ($r = -.17, p < .05$) ile negatif, psikolojik iyi oluş ($r = .18, p < .05$) ile pozitif

korelasyona sahiptir. Başkalarıyla paylaşma anıların benlik işlevi ($r = .27, p < .01$) ve sosyal işlevi ($r = .33, p < .01$) ile pozitif ilişkilidir. Yeniden yaşarcasına hatırlama, anıların benlik işlevi ($r = .27, p < .01$) ve psikolojik iyi oluş ($r = .18, p < .05$) ile pozitif korelasyona sahiptir. Görüldüğü üzere, belirli anı özellikleri anıların belirli işlevleri ve psikolojik iyi oluş ile ilişkili çıkmıştır. Duygusal mesafe ile psikolojik iyi oluş arasında negatif korelasyon vardır ($r = -.21, p < .01$). Diğer bir deyişle, katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyi arttıkça, anıları anımsarken duygusal mesafe çabası azalmaktadır. Duygusal aşırılaştırma, anıların benlik işlevi ($r = .24, p < .01$) ve sosyal işlevi ($r = .33, p < .01$) ile pozitif yönde korelasyona sahiptir. Yani, katılımcıların anı anımsana sırasındaki duygusal aşırılaştırması arttıkça, anıların sosyal ve benlik işlevleri de artmaktadır. Anıların benlik işlevi ile sosyal işlev ($r = .67, p < .01$) ve psikolojik iyi oluş arasında ($r = .22, p < .01$) pozitif yönde ilişki vardır. Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek olan katılımcıların, anıların sosyal ve benlik işlevlerinden daha fazla faydalana bildikleri söylenebilir.

Kültürleşme yönelimleri kendi içlerinde, ayrışma; bütünleşme ($r = -.18, p < .05$) ile negatif, asimilasyon ($r = .30, p < .01$), marjinalleşme ($r = .53, p < .01$) ve bireycilik ($r = .44, p < .01$) ile pozitif ilişkilidir. Bütünleşme; asimilasyon ($r = -.45, p < .01$), marjinalleşme ($r = -.44, p < .01$) ve bireycilik ($r = -.33, p < .01$) ile negatif yönde korelasyona sahiptir. Asimilasyon, marjinalleşme ($r = .67, p < .01$) ve bireycilik ($r = .52, p < .01$) ile pozitif ilişkilidir. Marjinalleşme ile bireycilik arasında pozitif korelasyon vardır ($r = .70, p < .01$). Dolayısıyla, kültürleşme yönelimlerinin kendi içerisinde yüksek oranda korelasyona sahip olduğu söylenebilir.

Otobiyografik bellek özellikleri kendi içlerinde, algısal detay; ulaşılabilirlik ($r = .67, p < .01$), başkalarıyla paylaşma ($r = .67, p < .01$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($r = .67, p < .01$), duygusal yoğunluk ($r = .67, p < .01$), duygusal aşırılaştırma ($r = .67, p < .01$) ile pozitif yönde ilişkiye sahiptir. Ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma ($r = .32, p < .01$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($r = .35, p < .01$), duygu değeri ($r = .33, p < .01$), duygusal yoğunluk ($r = .43, p < .01$) ile pozitif, duygusal mesafe ($r = -.43, p < .01$), duygusal aşırılaştırma ($r = -.26, p < .01$) ile negatif yönde ilişkilidir. Başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama ($r = .42, p < .01$), duygu değeri ($r = .24, p < .01$), duygusal yoğunluk ($r = .35, p < .01$) ile pozitif, duygusal mesafe ($r = -.24, p < .01$) ile negatif korelasyona sahiptir. Yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri

($r = .28, p < .01$), duygusal yoğunluk ($r = .54, p < .01$) ve duygusal aşırılaştırma ($r = .25, p < .01$) ile pozitif ilişkilidir. Duygu değeri, duygusal yoğunluk ($r = .20, p < .01$) ile pozitif, duygusal mesafe ($r = -.44, p < .05$) ve duygusal aşırılaştırma ($r = -.26, p < .01$) ile negatif yönde korelasyona sahiptir. Duygusal yoğunluk ile duygusal mesafe arasında negatif ilişki vardır ($r = -.22, p < .01$). Duygusal mesafe ile duygusal aşırılaştırma arasındaki ilişki pozitifdir ($r = .44, p < .01$). Dolayısıyla, otobiyografik bellek özelliklerinin kendi içlerinde yüksek korelasyon sahip oldukları söylenebilir.

Suriyeli örnekleme ilişkin veri setindeki demografik değişkenlerin korelasyonları incelendiğinde ise, kadın katılımcılarda Türkçe yazma seviyesi ($r = .17, p < .05$) ve Arapça yazma seviyesi ($r = .18, p < .05$) erkeklerden daha yüksektir. Katılımcıların yaşı ile eğitim düzeyi ($r = .38, p < .01$) arasında pozitif korelasyon, kültürleşme yönelimlerinden bütünleşme ($r = -.22, p < .01$) ve anıların benlik işlevi ($r = -.17, p < .05$) ile negatif korelasyon mevcuttur. Eğitim düzeyi ile Arapça anlama seviyesi ($r = .17, p < .05$) arasında pozitif, anıların benlik işlevi arasında ($r = -.19, p < .05$) negatif ilişki vardır. Kardeş sayısı, bellek özelliklerinden duygu değeri ($r = -.17, p < .05$) ile negatif yönde ilişkilidir.

Türkçe anlama seviyesi arttıkça, beraber vakit geçirilen kişilerin Suriyeli olması ($r = -.20, p < .05$) ve takip edilen medya kaynaklarının Suriyeli olması ($r = -.23, p < .01$) azalmaktadır. Yani, göçmenlerin dil becerileri arttıkça Suriyeliler dışındaki kişilerle teması ve farklı haber kaynaklarını takip etme eğilimleri güçlenmektedir. Yine, Türkçe anlama seviyesi arttıkça, kültürleşme yönelimlerinden marjinalleşme ($r = .16, p < .05$) ve bireycilik ($r = .17, p < .05$), bellek özelliklerinden algısal detay ($r = .25, p < .01$), başkalarıyla paylaşma ($r = .17, p < .05$) ve yeniden yaşarcasına hatırlama ($r = .28, p < .01$) artmaktadır. Özetle, dil becerilerinin artmasıyla Suriyeli ergenlerin marjinalleşme ve bireycilik stratejilerini benimseme eğilimi gösterdikleri ve anılarını daha detaylı ve yeniden yaşarcasına hatırladıkları ve bu anıları başkalarıyla daha fazla paylaşma eğilimi gösterdikleri söylenebilir. Türkçe okuma seviyesi ile takip edilen medya kaynaklarının Suriyeli olması ($r = -.17, p < .05$) arasında negatif ilişki varken, bellek özelliklerinden başkalarıyla paylaşma ($r = .18, p < .05$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($r = .20, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş ($r = .18, p < .05$) arasında pozitif korelasyon görülmüştür. Türkçe yazma seviyesi ile beraber vakit geçirilen kişilerin Suriyeli olması ($r = -.23, p < .01$) ve takip edilen medya kaynaklarının Suriyeli olması

($r = -.18, p < .01$) negatif ilişkiliyken, bellek özelliklerinden başkalarıyla paylaşma ($r = .22, p < .01$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($r = .18, p < .01$) pozitif ilişkilidir. Türkçe konuşma seviyesi, beraber vakit geçirilen kişilerin Suriyeli olması ($r = -.36, p < .01$) ve takip edilen medya kaynaklarının Suriyeli olması ($r = -.24, p < .01$) ile negatif yönde ilişkiliyken, kültürleşme yönelimlerinden marjinalleşme ($r = .17, p < .05$), bireycilik ($r = .16, p < .05$), bellek özelliklerinden başkalarıyla paylaşma ($r = .22, p < .01$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($r = .20, p < .05$), anıların benlik işlevi ($r = .20, p < .05$) ve anıların sosyal işlevi ($r = .23, p < .01$) ile pozitif yönde korelasyona sahiptir. Arapça okuma seviyesi ile kültürleşme yönelimlerinden asimilasyon arasında negatif ilişki vardır ($r = -.16, p < .05$). Görüldüğü üzere, göçmen ergenlerin Türkçe dil becerilerinin gelişmesi, ergenlerin Suriyeli medya kaynakları ya da vakit geçirdikleri kişilerin Suriyeli olmasını azaltmakta ve yukarıda bahsedilen belirli anı özelliklerini (örn: Başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama) güçlendirmektedir.

Göç üzerinden geçen yıl sayısı, Türkçe anlama ($r = .41, p < .01$), Türkçe okuma ($r = .31, p < .01$), Türkçe yazma ($r = .40, p < .01$) ve Türkçe konuşma ($r = .42, p < .01$) ve bellek özelliklerinden başkalarıyla paylaşma ($r = .18, p < .05$) ile pozitif korelasyon göstermektedir. Katılımcıların, Suriye'ye geri dönmeme isteği arttıkça, durumsal benlik saygısı ($r = .20, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ($r = .18, p < .05$) artmaktadır. Dolayısıyla, Suriyeli ergenlerin Türkiye'de geçirdikleri zaman dilimi arttıkça, Türkçe dil becerilerinin geliştiği düşünülebilir. Aynı zamanda, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek olan katılımcıların, Türkiye'de yaşamaya devam etmek istediği ortaya çıkmaktadır.

Aynı mahallede yaşadıkları kişiler Suriyeli oldukça, beraber vakit geçirilen kişilerin Suriyeli olması ($r = .25, p < .01$) artmakta, durumsal benlik saygısı ($r = -.19, p < .05$) ve psikolojik iyi oluş ($r = -.2, p < .01$) düzeyleri azalmaktadır. Beraber vakit geçirilen kişilerin Suriyeli olması ile Suriyeli medya kaynaklarını takip etme arasında pozitif ilişki vardır ($r = .34, p < .01$). Takip edilen medya kaynaklarının Suriyeli olması ile kültürleşme yönelimlerinden asimilasyon ($r = -.26, p < .01$), marjinalleşme ($r = -.18, p < .05$), bireycilik ($r = -.18, p < .05$) ve bellek özelliklerinden duygusal mesafe ($r = -.18, p < .05$) ile negatif ilişkilere sahiptir. Özetle, Suriyeli ergenlerin temas ettiği kişi ve medya kaynakları Suriyeli olduğu oranda benlik saygılarında azalma olduğu ve bunun

psikolojik iyi oluşlarına negatif yönde etki ettiği söylenebilir. Korelasyonlara ilişkin sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

3.2.2. Türk Veri Setindeki Değişkenlere İlişkin Korelasyonlar

Türk örnekleme ilişkin veri setinde, erkek katılımcılarda kadınlara nazaran kültürleşme yönelimlerinden asimilasyonu tercih etme daha yüksek seviyededir ($r = -.24, p < .01$). Kadınların bireycilik yönelimi benimsemeleri erkeklere nazaran daha yüksektir ($r = .24, p < .01$). Yaş ile eğitim düzeyi ($r = .29, p < .01$) ve kültürleşme yönelimlerinden dönüşümcü bireycilik ($r = .20, p < .01$) pozitif ilişkili, asimilasyon ($r = -.15, p < .05$) ve ayırma ($r = -.16, p < .05$) negatif ilişkilidir. Eğitim düzeyi, global benlik saygısı ($r = .15, p < .05$), durumsal benlik saygısı ($r = .25, p < .01$) ve psikolojik iyi oluş ($r = .20, p < .01$) ile pozitif korelasyona sahipken, bellek özelliklerinden duygusal aşırılaştırma ($r = -.20, p < .01$) ile negatif özelliklere sahiptir. Kardeş sayısı ile anıların sosyal işlevi arasında negatif ilişki vardır ($r = -.16, p < .05$).

Global benlik saygısı, durumsal benlik saygısı ($r = .68, p < .01$), bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik ($r = .21, p < .01$) ve psikolojik iyi oluş ($r = .59, p < .01$) ile pozitif ilişkilidir.

Kültürleşme yönelimlerinden bütünleşme ile hiçbir değişken arasında ilişki gözlenmemiştir. Kültürleşme yönelimlerinden asimilasyon, bellek özelliklerinden duygu değeri ($r = -.15, p < .05$) ve duygusal yoğunluk ($r = -.16, p < .05$) ile negatif ilişkilirken, duygusal mesafe ($r = .16, p < .05$), duygusal aşırılaştırma ($r = .21, p < .01$), anıların benlik işlevi ($r = .19, p < .01$) ve anıların sosyal işlevi ($r = .21, p < .01$) ile pozitif korelasyona sahiptir. Ayırma, bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik ($r = -.18, p < .05$) ve başkalarıyla paylaşma ($r = -.17, p < .05$) ile negatif korelasyona sahipken, duygusal mesafe ($r = .15, p < .05$) ile pozitif korelasyon içindedir. Dışlama, bellek özelliklerinden duygusal yoğunluk ($r = -.19, p < .01$) ve psikolojik iyi oluş ($r = -.16, p < .05$) ile negatif ilişkilidir. Bireycilik ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif korelasyon mevcuttur ($r = .19, p < .01$). Dönüşümcü bireycilik, bellek özelliklerinden duygusal mesafe ($r = .16, p < .05$), duygusal aşırılaştırma ($r = .28, p < .01$) ve anıların benlik işlevi ($r = .21, p < .01$) ile pozitif ilişki içindedir.

Durumsal benlik saygısı, psikolojik iyi oluş ($r = .51, p < .01$) ve bellek özelliklerinden duygu değeri ($r = .20, p < .01$) ile pozitif ilişkiliyken, duygusal mesafe ($r = -.17, p < .05$) ve duygusal aşırılaştırma ($r = -.16, p < .05$) ile negatif ilişkilidir.

Bellek özelliklerinden başkalarıyla paylaşma anların benlik işlevi ($r = .23, p < .01$) ve sosyal işlevi ($r = .42, p < .01$) ile pozitif ilişkilidir. Yeniden yaşarcasına hatırlama ile anların benlik işlevi arasında pozitif korelasyon vardır ($r = .15, p < .01$). Duygu değeri ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif ilişki mevcuttur ($r = .15, p < .05$). Duygusal yoğunluk ile anların benlik işlevi pozitif ilişki içindedir ($r = .15, p < .05$). Duygusal mesafe ile anların sosyal işlevi negatif ilişkilidir ($r = -.17, p < .05$). Duygusal aşırılaştırma ile anların benlik işlevi ($r = .26, p < .01$) ve anların sosyal işlevi ($r = .19, p < .05$) arasında pozitif korelasyon vardır. Anların benlik işlevi ile psikolojik iyi oluş pozitif ilişkilidir ($r = .17, p < .05$). Anların sosyal işlevi ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif ilişki gözlenmiştir ($r = .16, p < .05$). Korelasyonlara ilişkin sonuçlar Tablo 4 ve Tablo 5'te ayrıntılı şekilde gösterilmiştir.

Yürütülen korelasyon analizleri sonucunda elde edilen bulgulara göre, araştırmanın *H1* ve *H2* hipotezleri büyük ölçüde desteklenirken *H3* ve *H4* hipotezlerinin desteklenmediği görülmüştür. Suriyeli ergenlerin bütünleşme eğilimi arttıkça, otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygusal yoğunluk ve duygu değeri artmakta, duygusal mesafe ise azalmaktadır. Yine, Suriyeli ergenlerin marjinalleşme eğilimleri arttıkça, otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygu değeri, duygusal yoğunluk azalırken, duygusal aşırılaştırma ve duygusal mesafe artmaktadır. Dolayısıyla, araştırmanın birinci ve ikinci hipotezleri olan '*Suriyeli ergenlerde bütünleşme eğilimi arttıkça otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk özellikleri güçlenir, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma özellikleri zayıflar*' (*H1*) ve '*Suriyeli ergenlerde marjinalleşme yönelimi arttıkça otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk özellikleri zayıflar, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma özellikleri güçlenir*' (*H2*) hipotezleri büyük ölçüde desteklenmektedir. Bu noktada, bütünleşme gibi başarılı kabul edilen kültürleşme yöneliminin beraberinde güçlü hatırlama eğilimi ortaya

koyduğu, marjinalleşme gibi başarısız olarak kabul edilen stratejilerin ise zayıf bellek raporu ortaya koyduğunu göstermektedir.

Tüm kültürleşme yönelimleri birlikte ele alındığında, Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimleri ile otobiyografik bellek özellikleri arasında anlamlı düzeyde ilişkiler gözlenmiştir. Türk örnekleme ilişkin ise bütünleşme yönelimi ile otobiyografik bellek özellikleri arasında hiçbir anlamlı ilişki ortaya çıkmamıştır. Ancak, dışlama, asimilasyon ve ayırma gibi başarısız olarak kabul edilen stratejilerin olumlu öztanımlayıcı anıları zayıf hatırlama eğilimiyle ilişkili oldukları görülmüştür.

Bunun yanı sıra, Suriyeli ergenlerin bütünleşme yönelimi ile öz tanımlayıcı anıların benlik ve sosyal işlevleri beklenildiği gibi anlamlı ilişki çıkmamıştır. Marjinalleşme eğilimi ile ise sadece öztanımlayıcı anıların sosyal işlevi ile pozitif ilişki göstermiştir. Dolayısıyla araştırmanın üçüncü ve dördüncü hipotezleri olan '*Suriyeli ergenlerde bütünleşme eğilimi arttıkça olumlu öztanımlayıcı anıların benlik ve sosyal işlevi artar*' (H3) ve '*Suriyeli ergenlerde marjinalleşme eğilimi arttıkça olumlu öztanımlayıcı anıların benlik ve sosyal işlevi azalır*' (H4) hipotezleri desteklenmemiştir. Bunun yanı sıra, Türk örnekleme de bütünleşme ve dışlama/marjinalleşme yönelimi ile olumlu öztanımlayıcı anıların anı işlevleri arasında anlamlı ilişki ortaya çıkmamıştır. Bundan ötürü anı işlevleri araştırmada analize dahil edilmemiştir.

Suriyeli veri setinde çeşitli demografik değişkenler (göç üstünden geçen yıl, Türkçe anlama, okuma, yazma seviyeleri gibi) çalışmanın bazı ana değişkenleriyle ilişkili olsa da hipotez testinde tutarlı sonuçlar verebilmek için bu değişkenler kontrol edilmemiştir. Bir sonraki bölümde, kültürleşme yönelimleri ile otobiyografik bellek özellikleri arasındaki ilişki test edilip çoklu regresyon analizine dair bulgular raporlanacaktır.

Tablo 4: Suriyeli Veri Setindeki Değişkenlerin Korelasyon Analizleri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1.Cinsiyet	1																						
2.Yaş		1																					
3.Eğitim Düzeyi			1																				
4.Kardes Sayısı				1																			
5.Global Benlik Saygısı					1																		
6.Kültürleşme-Ayrışma						1																	
7.Kültürleşme-Bütünleşme							1																
8.Kültürleşme-Asimilasyon								1															
9.Kültürleşme-Marjinalleşme									1														
10.Kültürleşme-Bireycilik										1													
11.Durumsal Benlik Saygısı											1												
12.Bellek-Özet-AlgısalDetay												1											
13.Bellek-Özet-Ulaşılabirlik													1										
14.Bellek-Özet-BaskalarıylaPaylaşma														1									
15.Bellek-Özet-YenidenYasarcasnaH.															1								
16.Bellek-Özet-Duygudegeri																1							
17.Bellek-Özet-DuygusalYogunluk																	1						
18.Bellek-Özet-DuygusalMesafe																		1					
19.Bellek-Özet-DuygusalAsırlastırma																			1				
20.An-İşlevleri-Benlik																				1			
21.An-İşlevleri-Sosyal																					1		
22.İyi-Otus																						1	

Notlar: Cinsiyet değişkeni için erkek katılımcılar 1, kadın katılımcılar 2 olarak kodlanmıştır. $N = 194$. * $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 5: Türk Veri Setindeki Değişkenlerin Korelasyon Analizleri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1.Cinsiyet	1	.04	.05	-.06	-.08	-.24**	-.06	.02	-.12	-.24**	-.05	-.03	.08	-.06	.03	.08	-.07	.08	-.07	-.11	.00	-.08	-.03
2.Yaş		1	.29**	.11	.11	-.15*	.07	-.16*	-.12	.04	.20**	.20**	-.02	.04	-.07	-.02	.05	.12	-.12	-.13	-.03	-.02	.14
3.Eğitim Düzeyi			1	.01	.15*	.00	-.03	-.01	.05	.07	-.09	.25**	-.11	.06	-.05	-.09	.11	.00	-.11	-.20**	.05	.01	.20**
4.Kardes Sayısı				1	.08	-.11	.01	.06	.01	.09	.01	-.14	-.14	-.05	-.09	-.03	.00	-.01	.04	-.01	.03	-.16*	.08
5.Global Benlik Saygısı					1	.05	-.06	-.02	.07	-.08	-.07	.68**	.04	.21**	.06	.00	.02	.01	-.04	-.04	.04	.05	.59**
6.Kültürleşme-Asimilasyon						1	-.13	.14	.47**	-.50**	.17*	-.07	.00	-.01	-.02	-.07	-.15*	-.16*	.16*	.21**	.19**	.21**	-.08
7.Kültürleşme-Bütünleşme							1	.30**	-.20**	.10	.09	-.03	-.01	-.06	.11	-.02	.07	-.07	-.04	.01	.06	.12	.03
8.Kültürleşme-Ayrırma								1	.18*	.05	.04	-.04	-.01	-.18*	-.17*	.00	-.07	-.14	.15*	.09	.05	-.09	-.01
9.Kültürleşme-Dışlama									1	-.24**	-.10	-.06	-.08	-.06	-.10	-.08	-.12	-.19**	.11	.01	.13	.05	-.16*
10.Kültürleşme-Bireycilik										1	.06	-.01	.00	-.05	.02	.06	.07	.07	-.12	-.10	.00	.01	-.19**
11.Kültürleşme-DönüşümcüBireycilik											1	-.03	.09	-.06	-.03	-.02	-.06	.04	.16*	.28**	.21**	.08	.11
12.Durumsal Benlik Saygısı												1	.12	.14	.09	.06	.20**	.06	-.17*	-.16*	.05	.00	.51**
13.Bellek-Özel-AlgısalDetay													1	.22**	.18*	.52**	.23**	.33**	-.05	.15*	.12	.10	.14
14.Bellek-Özel-Ulaşılabilirlik														1	.38**	.24**	.09	.41**	-.31**	-.02	.13	.12	.11
15.Bellek-Özel-BaskalarıylaPaylaşma															1	.17*	.25**	.27**	-.51**	.00	.23**	.42**	.09
16.Bellek-Özel-YenidenYasarcasınaH.																1	.22**	.48**	-.16*	.17*	.15*	.07	.08
17.Bellek-Özel-DuyguDeğeri																	1	.03	-.37**	-.28**	.06	.10	.15*
18.Bellek-Özel-DuygusalYogunluk																		1	-.20**	.30**	.15*	.12	.11
19.Bellek-Özel-DuygusalMesafe																			1	.32**	-.06	-.17*	-.09
20.Bellek-Özel-DuygusalAsırlandırma																				1	.26**	.19*	.00
21.An-İşlevleri-Benlik																					1	.62**	.17*
22.An-İşlevleri-Sosyal																						1	.16*
23.İyi-Oluş																							1

Notlar: Cinsiyet değişkeni için erkek katılımcılar 1, kadın katılımcılar 2 olarak kodlanmıştır. $N = 194$. * $p < .05$, ** $p < .01$

3.3. KÜLTÜRLEŞME STRATEJİLERİ İLE OTOBİYOGRAFİK BELLEK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN ÇOKLU REGRESYON ANALİZİ

Bu bölümde, araştırmanın beşinci ve altıncı hipotezleri bağlamında (*H5*) ve (*H6*) Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinden bütünleşme ve marjinalleşmenin ergenlerin olumlu bellek görevi sonrası hatırladıkları anının otobiyografik bellek özelliklerini yordayıp yordamayacağı sorgulanmıştır. Yukarıda bahsedilen hipotezler kapsamında araştırmanın bağımsız değişkeni olan kültürleşme yönelimlerinden bütünleşmenin otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluğu pozitif; duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmayı negatif yönde yordayacağı öngörülmüştür (*H5*). Marjinalleşme yöneliminin ise, otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluğu negatif; duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmayı pozitif yönde yordayacağı varsayılmıştır (*H6*). Bu hipotezleri test etmek ve tüm kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik bellek özellikleri üzerindeki etkisini anlamak amacıyla her bir kültürleşme yöneliminin otobiyografik bellek özellikleri ile ayrı ayrı test edildiği bir dizi çoklu doğrusal regresyon analizi (enter yöntemi) uygulanmıştır.

Analizler yürütülmeden önce, çalışmanın tüm değişkenlerinin normal dağılıp dağılmadığı kontrol edilmiş ve ölçütleri karşıladığı görülmüştür (Tabachnick ve Fidell, 2007; Büyüköztürk, 2010). Ayrıca, araştırma verilerinin çoklu eş doğrusallık probleminde neden olup olmadığı VIF ve tolerans değerleri ile değişkenler arası korelasyon değerleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Araştırmanın değişkenleri arasındaki korelasyonlar .90'dan küçük olduğundan ötürü, çoklu eş doğrusallık için problem teşkil etmemektedir (Büyüköztürk, 2002). Ek olarak, VIF değerleri ele alındığında, çalışmanın veri setinde tüm VIF değerleri 10'a yaklaşmamış ve bu sınırı geçmemiştir. Çalışmadaki değişkenlerin tolerans değerlerinin en küçüğü .50 olup alan yazında kabul gören değer .10'dan küçük değildir (Büyüköztürk, 2002). Dolayısıyla, Field (2018)'den önerilen kriterlere göre çoklu eş doğrusallığın yol katsayıları için tehdit oluşturmadığı öngörülmüştür.

Yapılan tüm çoklu regresyon analizlerinde, kültürleşme stratejilerinin alt boyutları yordayıcı değişken olarak ele alınmıştır. Kültürleşme stratejilerinin otobiyografik bellek özellikleri üzerindeki özgün katkılarını test ederken, otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma ayrı bağımlı değişkenler olarak analiz edilmiştir.

Kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detayı anlamlı düzeyde yordayıp yordamayacağına ilişkin yürütülen çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, model otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detayın anlamlı bir yordayıcısıdır ($F(5, 142) = 5.75, p < .001$). Tablo 6' da görüldüğü üzere, beş kültürleşme stratejisinden sadece bütünleşme ($B = .361, t = 4.308, p < .001$) anıların algısal detayının anlamlı yordayıcısı olarak ortaya çıkmıştır. Diğer kültürleşme yönelimlerinin algısal detay üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Kültürleşme yönelimleri, anıların algısal detayındaki değişimin %16,8'ini açıklamaktadır.

Kültürleşme stratejilerinin otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirliğe anlamlı şekilde etki etmeyeceğine dair uygulanan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, model otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirliğin anlamlı bir yordayıcısıdır ($F(5, 142) = 15.34, p < .001$). Beş kültürleşme stratejisinden sadece asimilasyon ($B = -.335, t = -3.334, p < .01$) ve marjinalleşme ($B = -.271, t = -2.397, p < .05$) yönelimleri anıların ulaşılabilirliğinin anlamlı yordayıcıları olarak ortaya çıkmıştır. Kültürleşme stratejileri, anılara ulaşılabilirlikteki değişimin %35,1'ini açıklamaktadır.

Kültürleşme stratejilerinin otobiyografik bellek özelliklerinden başkalarıyla paylaşma üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı etkisinin olup olmadığının sorgulandığı çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, model otobiyografik bellek özelliklerinden başkalarıyla paylaşmayı anlamlı düzeyde yordamaktadır ($F(5, 142) = 3.00, p < .05$). Kültürleşme stratejilerinden ise sadece bütünleşme ($B = .258, t = 2.704, p < .01$) ve bireycilik ($B = .192, t = 2.099, p < .05$) yönelimleri otobiyografik bellek özelliklerinden başkalarıyla paylaşmayı anlamlı şekilde yordamıştır. Kültürleşme yönelimleri, anıları başkalarıyla paylaşmadaki değişimin %09,6'sını açıklamaktadır.

Kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik bellek özelliklerinden yeniden yaşarcasına hatırlamayı anlamlı şekilde yordayıp yormayacağına dair uygulanan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, model otobiyografik bellek özelliklerinden yeniden yaşarcasına hatırlamayı anlamlı düzeyde yordamaktadır ($F(5, 142) = 4.55, p < .01$). Kültürleşme yönelimlerinden sadece bütünleşme ($B = .350, t = 3.723, p < .001$) otobiyografik bellek özelliklerinden yeniden yaşarcasına hatırlamayı anlamlı şekilde etki etmiştir. Kültürleşme stratejileri, anıları yeniden yaşarcasına hatırlamadaki değişimin %13,8'sını açıklamaktadır.

Kültürleşme stratejilerinin otobiyografik bellek özelliklerinden duygu değerine anlamlı şekilde etki edip etmeyeceğine dair yürütülen çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, model otobiyografik bellek özelliklerinden duygu değeri üzerinde negatif yönde ve anlamlı bir etkiye sahiptir ($F(5, 142) = 3.63, p < .01$). Kültürleşme yönelimlerinden sadece asimilasyon ($B = -.332, t = -2.702, p < .01$) otobiyografik bellek özelliklerinden duygu değerini anlamlı düzeyde yordamıştır. Kültürleşme yönelimleri, anıların duygu değerindeki değişimin %11,4'ünü açıklamaktadır.

Kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik bellek özelliklerinden duygusal yoğunluk üzerinde anlamlı düzeyde etkiye sahip olup olmadığının test edildiği çoklu regresyon analizinde, model otobiyografik bellek özelliklerinden duygusal yoğunluğu negatif yönde anlamlı şekilde yordamıştır ($F(5, 142) = 6.36, p < .001$). Kültürleşme yönelimlerinden bütünleşme ($B = .240, t = 3.263, p < .01$) ve asimilasyon ($B = -.178, t = -2.081, p < .05$) otobiyografik bellek özelliklerinden duygusal yoğunluk üzerinde anlamlı etkiye sahiptir. Kültürleşme stratejileri, anıların duygusal yoğunluğundaki değişimin %18,3'ünü açıklamaktadır.

Kültürleşme stratejilerinin otobiyografik bellek özelliklerinden duygusal mesafeyi anlamlı şekilde yordayıp yordamadığının sorgulandığı çoklu regresyon analizinde, model otobiyografik bellek özelliklerinden duygusal mesafeye anlamlı düzeyde etki etmiştir ($F(5, 142) = 7.06, p < .001$). Kültürleşme yönelimlerinden bireycilik ($B = .212, t = 2.430, p < .05$) ve asimilasyon ($B = .270, t = 2.551, p < .05$) otobiyografik bellek özelliklerinden duygusal mesafeyi anlamlı olarak yordamıştır. Kültürleşme yönelimleri, anıların duygusal mesafesindeki değişimin %19,9'unu açıklamaktadır.

Son olarak, kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik bellek özelliklerinden duygusal aşırılaştırma üzerinde anlamlı etkisinin olup olmadığının incelendiği çoklu regresyon analizinde, modelin otobiyografik bellek özelliklerinin duygusal aşırılaştırma üzerindeki etkisi anlamlıdır ($F(5, 142) = 5.92, p < .001$). Kültürleşme yönelimlerinden ise sadece marjinalleşmenin ($B = .239, t = 2.161, p < .05$) otobiyografik bellek özelliklerinden duygusal aşırılaştırma üzerindeki yordayıcı etkisi anlamlıdır. Kültürleşme stratejileri, anılardaki duygusal aşırılaştırmadaki değişimin %17,3'ünü açıklamaktadır.

Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizlerinin sonucu, belirli kültürleşme stratejilerinin belirli otobiyografik bellek özellikleri yordadığını ortaya koymuştur. Bu sonuçlara göre, Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimleri otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal yoğunluğu pozitif yönde yordamaktadır. Ek olarak, Suriyeli ergenlerin marjinalleşme yönelimi ise ulaşılabilirliği negatif yönde, duygusal aşırılaştırmayı ise pozitif yönde yordamaktadır. Dolayısıyla, araştırmanın beşinci ve altıncı hipotezleri olan '*Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimlerinden bütünleşme, otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluğu pozitif; duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmayı negatif yönde yordar*' (H5) ve '*Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimlerinden marjinalleşme otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluğu negatif; duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmayı pozitif yönde yordar*' (H6) varsayımları kısmen desteklenmiştir.

Hepsi birlikte ele alındığına, bütün kültürleşme değişkenlerinin otobiyografik bellek özelliklerinin hepsini yordamadığı, belirli stratejilerin belirli otobiyografik bellek özelliklerini yordadığı ortaya çıkmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizinin sonuçları Tablo 6'da ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Bir sonraki bölümde araştırmanın H7, H8, H9 ve H10 hipotezleri test edilecek ve aracılık modeline ilişkin bulgular raporlanacaktır.

Tablo 6: Kültürleşme Stratejileri ile Otobiyoğrafik Bellek Özelliklerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Suriyeli Ergenlerin Otobiyoğrafik Bellek Özellikleri																								
	Algısal Detay			Ulaşılabilirlik			Başkalarıyla Paylaşma			Yeniden Yaşarcasına Hatırlama			Duygu Değeri			Duygusal Yoğunluk			Duygusal Mesafe			Duygusal Aşırılıştırma		
	B	SH	β	B	SH	β	B	SH	β	B	SH	β	B	SH	β	B	SH	β	B	SH	β	B	SH	β
Yordayıcılar																								
<i>Ayrışma</i>	.15	.09	.15	-.13	.09	-.11	-.03	.10	-.03	.11	.10	.10	.05	.11	.04	.15	.08	.17*	.07	.10	.06	.12	.09	.12
<i>Bütünlüşme</i>	.36	.08	.37***	.07	.08	.07	.25	.09	.24**	.35	.09	.33***	.10	.10	.09	.24	.07	.28**	-.11	.09	-.10	.13	.08	.14
<i>Asimilasyon</i>	-.03	.09	-.04	-.33	.10	-.31**	-.03	.11	-.03	-.05	.10	-.05	-.33	.12	-.29**	-.17	.08	-.22*	.27	.10	.26*	.11	.09	.12
<i>Marjinalleşme</i>	-.07	.10	-.09	-.27	.11	-.28*	-.13	.12	-.15	-.08	.12	-.09	-.07	.13	-.07	.00	.09	.00	-.12	.11	-.13	.23	.11	.28*
<i>Bireycilik</i>	.07	.08	.10	.06	.08	.07	.19	.09	.23*	.07	.09	.08	.10	.10	.11	-.01	.07	-.02	.21	.08	.25*	.00	.08	.01
R2	.16***			.35***			.09*			.13**			.11**			.18***			.19***			.17***		

Notlar: $p < .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZ TESTİ VE MODEL ÖZETİ

Çalışmanın dördüncü ve beşinci hipotezlerini test etmek için regresyon analizleri uygulanmış, aracılık testleri Andrew Hayes'in geliştirdiği PROCESS macro (model 4) ile yürütülmüştür. Analizlerde kullanılan değişkenlere ilişkin; çalışmanın bağımsız değişkenini kültürleşme stratejileri bütünleşme, asimilasyon, ayrışma, marjinalleşme, bireycilik; bağımlı değişkenlerini durumsal benlik saygısı düzeyi ve psikolojik iyi oluş düzeyi; aracı değişkenleri ise otobiyografik bellek özellikleri düzeyleri temsil etmektedir.

Hipotez testinde, Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejileri ile benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinin aracı rolü iki farklı model kapsamında incelenmiştir. Araştırmanın temel hipotezleri kapsamında, Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimlerinden bütünleşme ve marjinalleşme ile durumsal benlik saygısı düzeyleri arasında otobiyografik bellek özelliklerinin (algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma) aracı rol üstleneceği (H7) ve (H8) öngörülmüştür. Ayrıca, Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimlerinden bütünleşme ve marjinalleşme ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinin (algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal yoğunluk, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma) aracı rol üstleneceği (H9) ve (H10) varsayılmaktadır.

Çalışmanın hipotezlerine yönelik oluşturulan analizlerde, hipotezler öncelikle korelasyon analiziyle değerlendirilip, hipotezler bağlamında birbirleriyle ilişkili olan değişkenler analize dahil edilmiştir. Mevcut çalışmada aracılık testleri, Türk ergenlerin veri setinde kültürleşme değişkenleri ile anı özellikleri arasında anlamlı düzeyde ilişki görülmediğinden ötürü analizler sadece Suriyeli ergenlerin veri seti üzerinden yürütülmüştür.

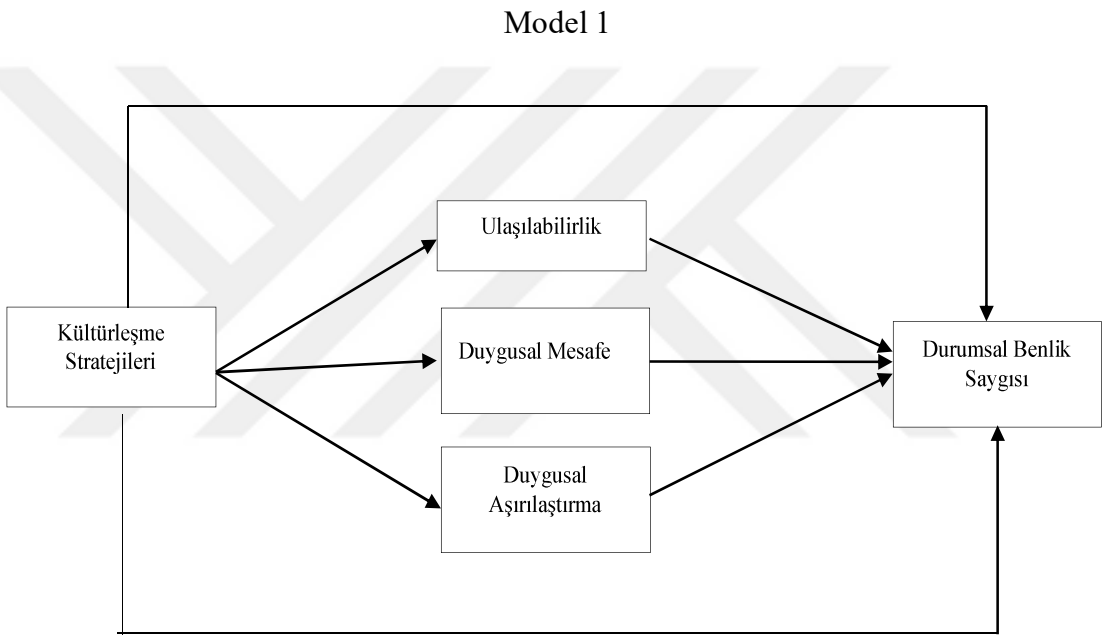
İki değişken arasındaki aracılık etkisinin istatistiksel olarak analiz edilmesinde Baron ve Kenny (1986) tarafından ortaya konulan nedensel adımlar yaklaşımı alan yazında yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşıma göre aracı değişkenin test

edilebilmesi için ancak, bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni anlamlı olarak yordaması, bağımsız değişkenin aracı değişkeni anlamlı olarak etkilemesi, bağımsız değişken aracı değişken ile analize dahil edildiğinde bağımlı değişkeni anlamlı şekilde etkilemesi gerekmektedir (Baron ve Kenny, 1986). Bu şartlar yerine getirilmediğinde aracılık testinin geçersiz kılınması bu yaklaşıma modern eleştirilerin gelmesine neden olmuştur. Modern yaklaşımlar, aracılık analizinde tekil testler yerine, dolaylı etkinin kendisinin anlamlı etkiye sahip olup olmadığına bakılması gerektiğini iddia etmekte (Fritz ve MacKinnon, 2007), dolaylı etkinin varlığı için ab çarpımının bütün olarak analiz edilmesinin daha doğru olduğunu savunmaktadır (Preacher ve Hayes, 2004). Ayrıca, Baron ve Kenny'nin (1986) aksine, modern yaklaşımı benimseyen birçok araştırmacı, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki toplam etkisinin, dolaylı etkinin varlığı için bir ön koşul olmaması gerektiğini ileri sürmüştür, toplam etkinin olmadığı durumda bile dolaylı etkinin varlığının söz konusu olabileceğini savunmuştur (Hayes, 2009; Cerin ve MacKinnon, 2009; MacKinnon, 2008; Rucker ve diğerleri, 2011; Shrout ve Bolger, 2002; Zhao ve diğerleri, 2010 akt. Gürbüz ve Bayık, 2018: 39). Mevcut çalışmada, aracılık analizleri test edilirken Baron ve Kenny'nin (1986) aksine, modern yaklaşımlar baz alınmıştır (Gürbüz ve Bayık, 2018). Mevcut çalışmada, çok sayıda anı özelliği bulunduğu ve bunların aracılık testine birlikte alınması planlandığı için hangi anı özelliklerinin aracılık rolünün test edileceğine karar verilirken, daha Ortodoks bir görüşü temsil eden Baron ve Kenny'nin aracılık testi önkoşulları işletilmiştir.

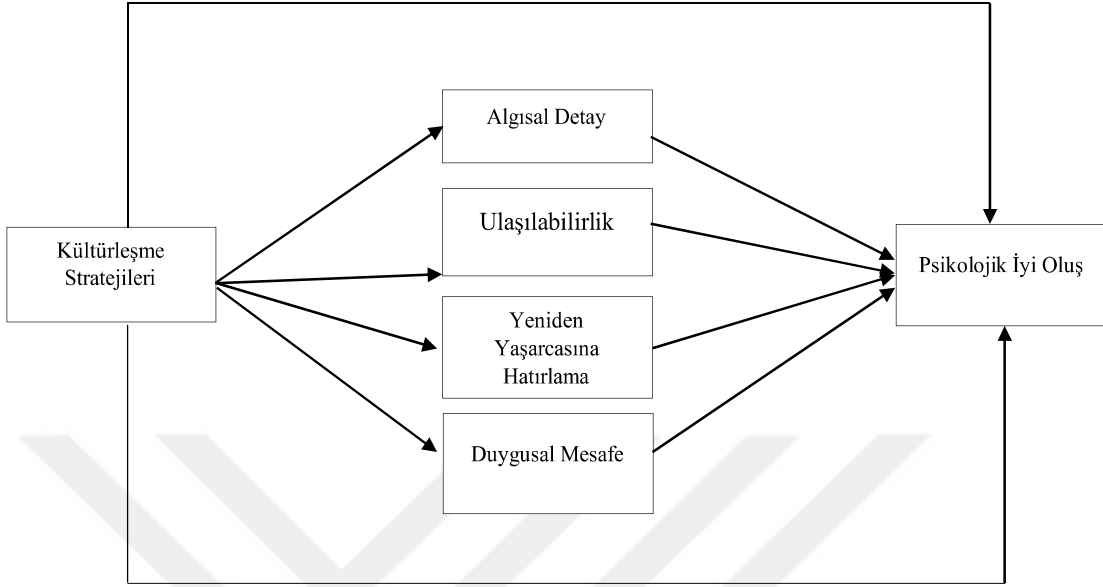
Suriyeli ergenlerin veri setinde, bağımsız ve bağımlı değişkenlerin aracı değişkenlerin tüm boyutlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili çıkmadığı gözlenmiştir. Aracı değişkenlerden anı işlevleri bağımlı ve bağımsız değişkenler ile anlamlı düzeyde ilişkili çıkmadığından dolayı analize dahil edilmemiştir. Kültürleşme stratejilerinin, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluşun, otobiyografik belleğin belirli özellikleriyle ilişkili çıktığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, mevcut araştırmada, aracı değişkenin araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkeni ile ilişkili olan alt boyutları ele alınmıştır. Birinci model kapsamında, otobiyografik bellek özelliklerinin hem kültürleşme yönelimleri hem de benlik saygısı ile anlamlı düzeyde ilişkili olan üç boyutu; (1) ulaşılabilirlik, (2) duygusal mesafe ve (3) duygusal aşırılaştırma analize dahil edilmiştir. İkinci modele ilişkin ise, otobiyografik bellek özelliklerinin,

kültürleşme yönelimleri ve psikolojik iyi oluş ile ilişkili çıkan dört alt boyutu; (1) algısal detay, (2) ulaşılabilirlik, (3) yeniden yaşarcasına hatırlama, (4) duygusal mesafe ile araştırmanın analizi yürütülmüştür. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleriyle ilişkili olan aracı değişkenlerine ilişkin model özeti Şekil 4’te gösterilmiştir.

Şekil 4: Çalışmanın Aracılık Analizlerinin Model Özeti

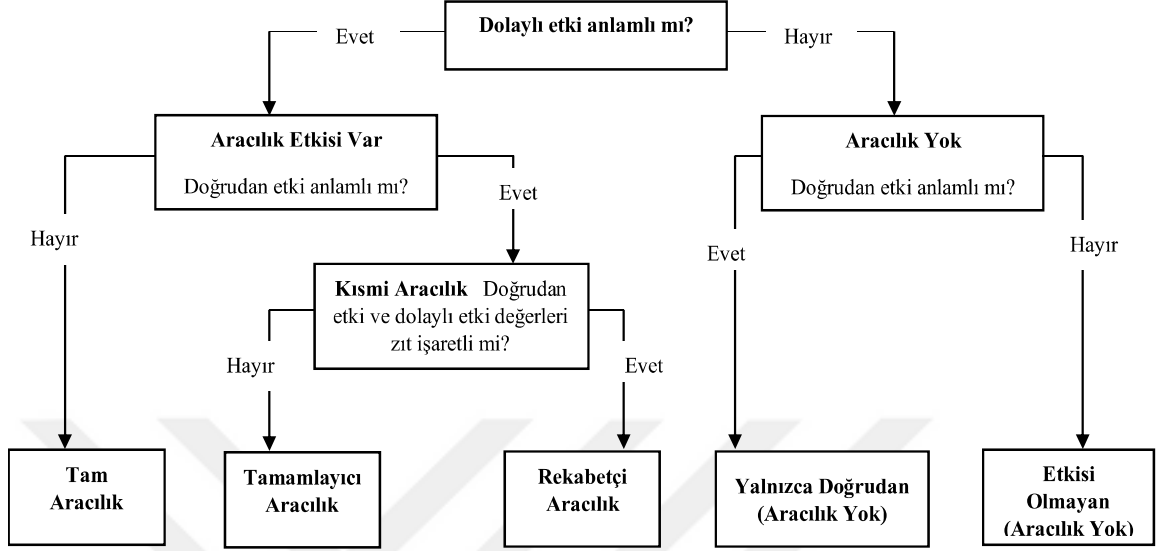
Model 2

Bu çalışmada her iki modele ilişkin hipotez testi analizleri uygulanırken, global benlik saygısı değişkeni kovaryant olarak analize dahil edilmiş ve hipotez testine geçilmeden önce çoklu eş doğrusallık problemini kontrol etmek için ek istatistiksel analizler uygulanmış ve ölçütleri karşıladığı görülmüştür (Büyüköztürk, 2002; Field, 2018).

Mevcut çalışmanın aracı modellerinin test edilmesinde Zhao ve arkadaşları (2010) tarafından önerilen aracılık analizi adımları izlenmiştir. İlk olarak, tüm parametreler (hem doğrudan hem de dolaylı etkiler) PROCESS macro aracılığıyla tahmin edilmiştir. Ardından, tüm dolaylı etkilerin önyükleme (bootstrap) testleri yapıp, 5000 önyükleme örneği üretilmiştir. Her dolaylı etki için %95 sapma düzeltmeli önyüklemeli güven aralıkları (CI) elde edilmiştir. CI'nın alt ve üst sınırları arasında sıfır yoksa, ilgili dolaylı etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. İkinci olarak, hem doğrudan hem de dolaylı etkilerin işaretleri ve anlam düzeyleri incelenerek her bir dolaylı yol için aracılık türleri belirlenmiştir. Zhao ve arkadaşları (2010), Baron ve Kenny'nin (1986) geleneksel aracılık yolları sınıflandırmasının (örn. tam, kısmi ve aracısız) aksine, aracılık etkileri için farklı bir tipoloji önermiştir. Bu alternatif yaklaşımda, anlamlı olmayan bir doğrudan etkiyle birleşen anlamlı bir dolaylı etki, *yalnızca dolaylı aracılık (indirect only mediation)* olarak adlandırılır. Hem doğrudan hem de dolaylı etkiler anlamlıysa, doğrudan ve dolaylı etkiler çarpılmalı ve çarpım teriminin işareti kontrol edilmelidir. Ürün terimi negatif ise dolaylı yol *rekabetçi bir aracılığa (competitive mediation)*, terim olumlu ise *tamamlayıcı bir aracılığa (complementary mediation)* örnektir. Bununla birlikte, anlamlı olmayan dolaylı bir etki ile birlikte doğrudan bir etki, *yalnızca-doğrudan aracılık-olmayan (direct-only non-mediation)* olarak adlandırılır. Son olarak, ne doğrudan ne de dolaylı etkiler anlamlı olmadığında, *etkisi olmayan aracılık-olmayan (no-effect non-mediation)* durumunu ifade eder (Zhao ve diğerleri 2010). Zhao ve arkadaşları tarafından geliştirilen aracılık etkisine ilişkin karar alma süreçlerini Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5: Aracılık Etkisine İlişkin Karar Alma Süreçleri

Kaynak: Demming ve diğerleri., (2017), s. 78.

Bir sonraki bölümde, her iki model araştırmanın hipotezlerinde (*H7*, *H8*, *H9*, *H10*) yer alan bütünleşme ve marjinalleşme stratejilerine ek olarak her bir kültürleşme yönelimi için ayrı ayrı analiz edilecektir. Birinci model kapsamında, kültürleşme stratejileri ile durumsal benlik saygısı arasındaki ilişki otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma aracılığıyla test edilmiştir. Yedinci ve sekizinci hipotezlere (*H7* ve *H8*) paralel bir şekilde, Suriyeli ergenlerde bütünleşme ve marjinalleşme yönelimi ile durumsal benlik saygısı arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinin aracı rol üstleneceği varsayılmıştır.

İkinci model kapsamında, kültürleşme yönelimleri ile psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracı rolü test edilmiştir. Çalışmanın dokuzuncu ve onuncu hipotezleriyle (*H9* ve *H10*) aynı doğrultuda, Suriyeli

ergenlerde bütünleşme ve marjinalleşme yönelimleri ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinin aracılık görevi üstleneceği varsayılmıştır.

3.5. MODEL TESTİ

3.5.1. Aracılık Modelinin Bütünleşme Bağlamında Test Edilmesi

3.5.1.1. Bütünleşme, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi

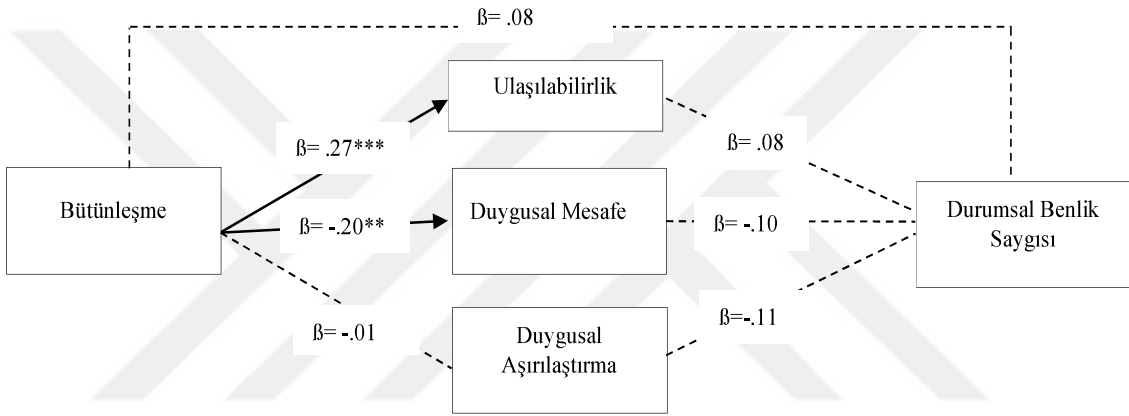
Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinden bütünleşme ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracı bir rol oynayıp oynamadığını sorgulamıştır. Model testi sırasında, yordayıcı değişken olarak kültürleşme stratejilerinden bütünleşme boyutu, aracı değişkenler olarak, (1) ulaşılabilirlik, (2) duygusal mesafe, (3) duygusal aşırılaştırma, sonuç değişkeni olarak durumsal benlik saygısı girilmiştir. Şekil 6, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Kültürleşme yönelimlerinden bütünleşme ile durumsal benlik saygısı arasında otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracılık ettiği modelin analizinde, bütünleşmenin durumsal benlik saygısı üzerinde anlamlı etkisi olmadığı gözlenmiştir görülmüştür ($B = .08$, $SE = .02$, $CI\ 95\% [-.01, .07]$, $p = .16$). Bütünleşmenin, otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik ($B = .27$, $SE = .09$, $CI\ 95\% [.12, .48]$, $p < .001$) ve duygusal mesafeyi ($B = -.20$, $SE = .02$, $CI\ 95\% [-.39, -.04]$, $p < .01$) anlamlı şekilde yordadığı, duygusal aşırılaştırmayı ise anlamlı olarak etkilemediği görülmüştür ($B = -.20$, $SE = .02$, $p = .00$) ortaya çıkmıştır. Aracı değişkenlerden ulaşılabilirlik ($p = .19$), duygusal mesafe ($p = .14$) ve duygusal aşırılaştırmadan ($p = .08$) durumsal benlik saygısına giden hiçbir yol anlamlı çıkmamıştır.

Sonuç olarak, bütünleşmeden durumsal benlik saygısına giden yolda ulaşılabilirliğin, duygusal mesafenin ve duygusal aşırılaştırmanın aracı rolü ortaya

çıkamamıştır. Anlamlı bir dolaylı etki ya da anlamlı bir doğrudan etki göstermediğinden dolayı bulgular bütünleşme stratejisi için aracılık etkisi göstermemekte, etkisiz aracılık mevcut olmaktadır. Bu bulgular sonucunda *H7* desteklenmemiştir. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin durumsal benlik saygısındaki varyansın %52'si bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 6, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 6: Bütünleşme Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyoğrafik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamlı yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamlı olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

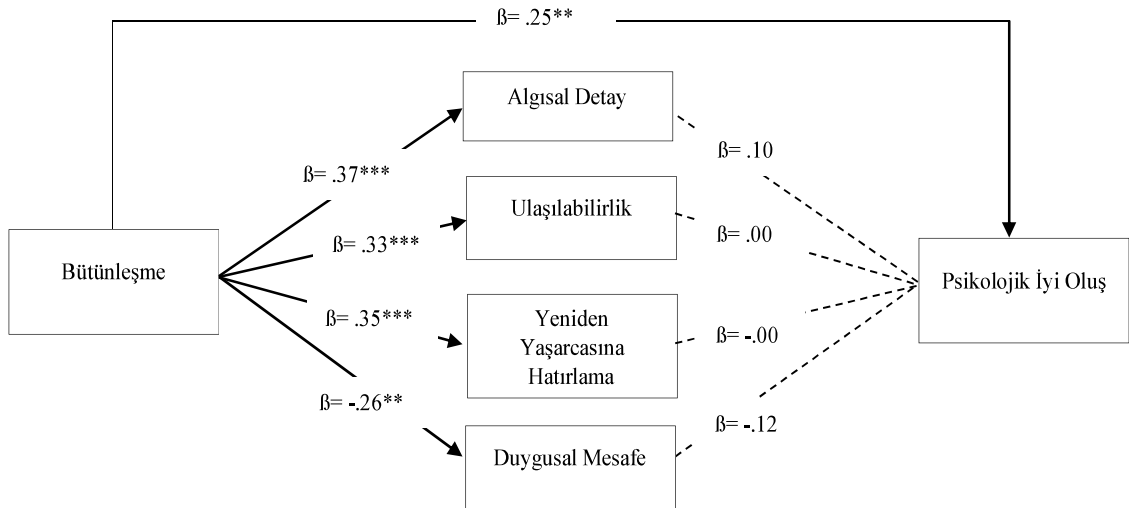
3.5.1.2. Bütünleşme, Otobiyoğrafik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi

Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinden bütünleşme ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyoğrafik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracılık etkisini test etmiştir. Model testi sırasında, yordayıcı değişken olarak kültürleşme stratejilerinden asimilasyon boyutu, aracı değişkenler olarak, (1) algısal detay, (2) ulaşılabilirlik, (3) yeniden yaşarcasına hatırlama ve (4) duygusal mesafe, sonuç değişkeni olarak psikolojik iyi oluş modele girilmiştir.

Model analizinde, bağımsız değişken olan bütünleşme yöneliminin analizde bağımlı değişken olan psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisi anlamlıdır ($B = .25$, $SE = .04$, CI 95% [.04, .21], $p < .01$). Bütünleşme stratejisinin aracı değişkenlerden algısal detay ($B = .37$, $SE = .07$, CI 95% [.21, .50], $p < .001$), ulaşılabilirlik ($B = .33$, $SE = .08$, CI 95% [.19, .54], $p < .001$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($B = .35$, $SE = .08$, CI 95% [.20, .53], $p < .001$) ve duygusal mesafe ($B = -.26$, $SE = .08$, CI 95% [-.44, -.11], $p < .01$) üzerindeki yordayıcı etkisi anlamlıdır. Aracı değişkenlerden algısal detay ($p = .34$), ulaşılabilirlik ($p = .92$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($p = .99$) ve duygusal mesafenin ($p = .14$) durumsal benlik saygısı üzerindeki etkisi anlamlı değildir.

Görüldüğü üzere, bütünleşmeden psikolojik iyi oluşa giden yolda algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracı rolü ortaya çıkmamıştır. Anlamlı bir dolaylı etki olmaksızın anlamlı bir doğrudan etki gösterdiğinden ötürü bulgular bütünleşme stratejisi için yalnızca-doğrudan aracılık etkisi ortaya koymuştur. Bu bulgular sonucunda $H9$ desteklenmemiştir. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin psikolojik iyi oluşundaki varyansın %13'ü bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 7, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 7: Bütünleşme Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamlı yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamlı olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.5.2. Aracılık Modelinin Marjinalleşme Bağlamında Test Edilmesi

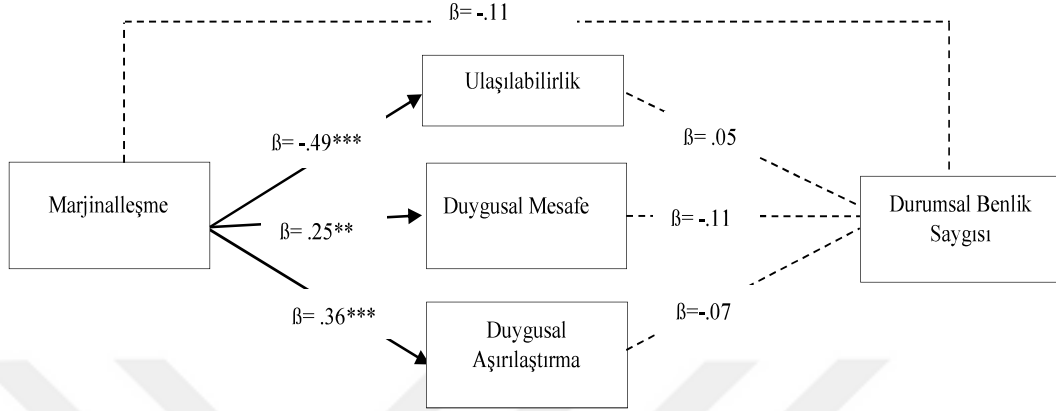
3.5.2.1. Marjinalleşme, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi

Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinden marjinalleşme ve durumsal benlik saygısı arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracı bir rol oynayıp oynamadığını sorgulamıştır. Model testi sırasında, yordayıcı değişken olarak kültürleşme stratejilerinden marjinalleşme boyutu, aracı değişkenler olarak, (1) ulaşılabilirlik, (2) duygusal mesafe, (3) duygusal aşırılaştırma, sonuç değişkeni olarak durumsal benlik saygısı girilmiştir.

Kültürleşme yönelimlerinden marjinalleşme ile durumsal benlik saygısı arasında otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracılık ettiği modelin analizinde, marjinalleşmenin durumsal benlik saygısı üzerinde anlamlı etkisi olmadığı gözlenmiştir ($B = -.11$, $SE = .02$, $CI\ 95\% [-.07, .00]$, $p = .12$). Marjinalleşme yöneliminin aracı değişkenlerin üzerindeki etkisi anlamlıdır: ulaşılabilirlik ($B = -.49$, $SE = .07$, $CI\ 95\% [-.61, -.33]$, $p < .001$), duygusal mesafe ($B = .25$, $SE = .07$, $CI\ 95\% [.08, .38]$, $p < .01$) ve duygusal aşırılaştırma ($B = .36$, $SE = .06$, $CI\ 95\% [.17, .43]$, $p < .001$). Aracı değişkenlerden ulaşılabilirlik ($p = .42$), duygusal mesafe ($p = .08$) ve duygusal aşırılaştırmanın ($p = .26$) durumsal benlik saygısı üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Sonuç olarak, marjinalleşme stratejisinden durumsal benlik saygısına giden yolda ulaşılabilirliğin, duygusal mesafenin ve duygusal aşırılaştırmanın aracı rolü ortaya çıkmamıştır. Anlamlı bir dolaylı etki ya da anlamlı bir doğrudan etki göstermediğinden dolayı bulgular marjinalleşme stratejisi için aracılık etkisi göstermemekte, etkisiz aracılık mevcut olmaktadır. Bu bulgular sonucunda $H8$ desteklenmemiştir. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin durumsal benlik saygısındaki varyansın %53'ü bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 8, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 8: Marjinalleşme Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyoğrafik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamlı yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamlı olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.5.2.2. Marjinalleşme, Otobiyoğrafik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi

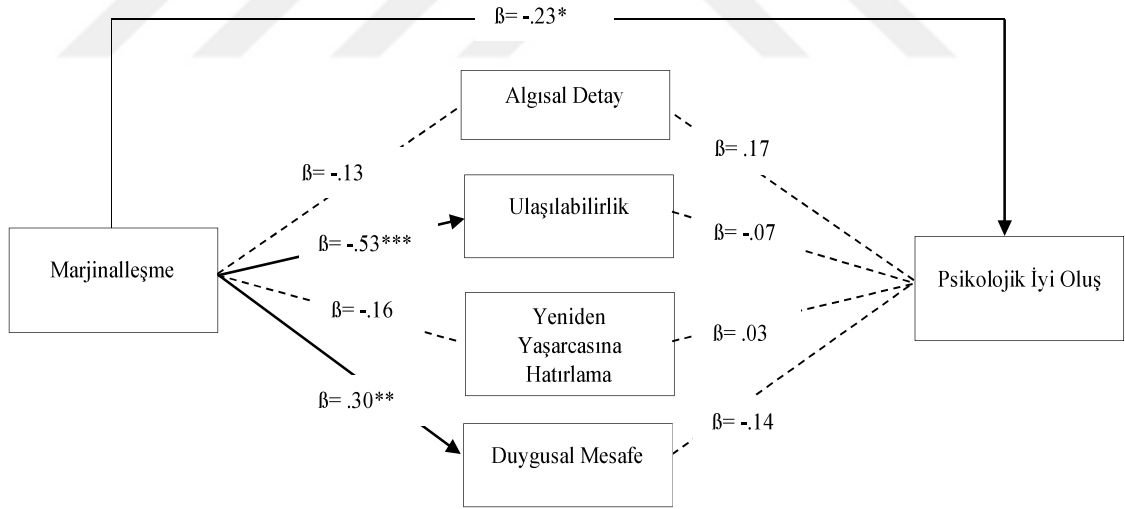
Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimlerinden marjinalleşme ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyoğrafik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracılık etkisini sorgulamıştır.

Model analizinde, modelin bağımsız değişkeni olan marjinalleşme yönelimi modelin bağımlı değişkeni olan psikolojik iyi oluşu anlamlı olarak yordamaktadır ($B = -.23$, $SE = .04$, $CI\ 95\% [-.18, -.02]$, $p < .05$). Marjinalleşme stratejisinin, aracı değişkenlerden ulaşılabilirlik ($B = -.53$, $SE = .06$, $CI\ 95\% [-.64, -.37]$, $p < .001$) ve duygusal mesafe ($B = .30$, $SE = .07$, $CI\ 95\% [.13, .42]$, $p < .01$) üzerindeki etkisi anlamlıyken, yeniden yaşarcasına hatırlama ($B = -.16$, $SE = .07$, $CI\ 95\% [-.29, .00]$, $p = .05$) ile algısal detaylar ($B = -.13$, $SE = .06$, $CI\ 95\% [-.24, .02]$, $p = .10$) üzerindeki yordayıcı etkisi anlamlı değildir.

Aracı değişkenlerden algısal detay ($p = .11$), ulaşılabilirlik ($p = .49$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($p = .77$) ve duygusal mesafenin ($p = .09$) psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı etkisi yoktur. Şekil 9, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Bulgular ele alındığında, marjinalleşme yöneliminden psikolojik iyi oluşa giden yolda algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracı rolü mevcut değildir. Anlamlı bir dolaylı etki olmaksızın anlamlı bir doğrudan etki gösterdiğinden ötürü bulgular marjinalleşme yönelimi için yalnızca doğrudan aracılık etkisi ortaya koymuştur. Bu bulgular sonucunda $H10$ desteklenmemiştir. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin psikolojik iyi oluşundaki varyansın %12'si bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 9, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 9: Marjinalleşme Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamlı yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamlı olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.5.3. Aracılık Modelinin Asimilasyon Bağlamında Test Edilmesi

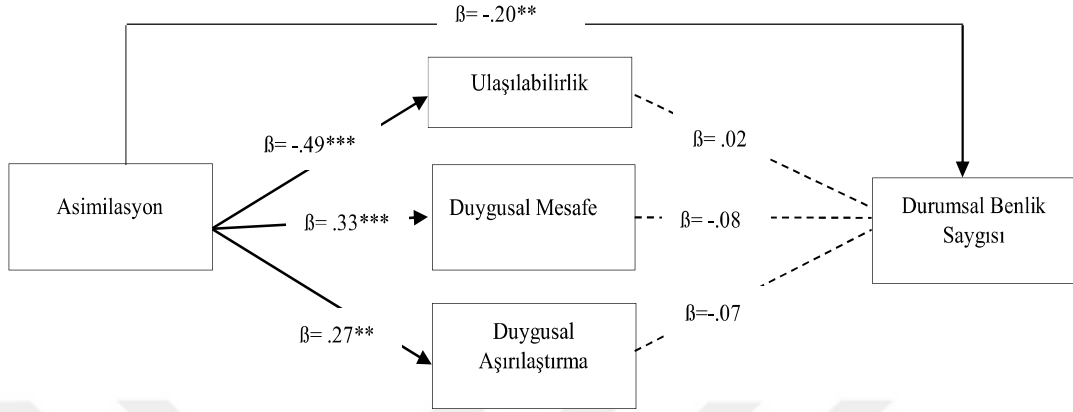
3.5.3.1. Asimilasyon, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi

Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinden asimilasyon ve durumsal benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracı bir rol oynayıp oynamadığını sorgulamıştır. Model testi sırasında, yordayıcı değişken olarak kültürleşme stratejilerinden asimilasyon boyutu, aracı değişkenler olarak, (1) ulaşılabilirlik, (2) duygusal mesafe, (3) duygusal aşırılaştırma, sonuç değişkeni olarak durumsal benlik saygısı girilmiştir.

Kültürleşme stratejilerinden asimilasyon ile durumsal benlik saygısı arasında otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracılık ettiği modelin analizlerinin ilk olarak, bağımsız değişken olan asimilasyon stratejisinin bağımlı değişken olan durumsal benlik saygısını doğrudan anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($B = -.20$, $SE = .02$, CI 95% [-.11, -.02], $p < .001$). İkinci olarak, asimilasyon stratejisinin aracı değişkenlerden ulaşılabilirlik ($B = -.49$, $SE = .07$, CI 95% [-.67, -.37], $p < .001$), duygusal mesafe ($B = .33$, $SE = .07$, CI 95% [.18, .49], $p < .001$) ve duygusal aşırılaştırma ($B = .27$, $SE = .07$, CI 95% [.10, .39], $p < .01$) üzerindeki yordayıcı etkisi anlamlıdır. Aracı değişkenlerden ulaşılabilirliğin ($B = .02$, $SE = .02$, CI 95% [-.03, .04], $p = .77$), duygusal mesafenin ($B = -.08$, $SE = .02$, CI 95% [-.07, .01], $p = .19$) ve duygusal aşırılaştırmanın ($B = -.07$, $SE = .02$, CI 95% [-.07, .01], $p = .21$) durumsal benlik saygısını anlamlı olarak yordamadığı ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak, asimilasyondan durumsal benlik saygısına giden yolda ulaşılabilirliğin, duygusal mesafenin ve duygusal aşırılaştırmanın aracı rolü ortaya çıkmamıştır. Anlamlı bir dolaylı etki olmaksızın anlamlı bir doğrudan etki gösterdiğinden bulgular asimilasyon stratejisi için yalnızca-doğrudan aracılık etkisi göstermektedir. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin durumsal benlik saygısındaki varyansın %55'i bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 10, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 10: Asimilasyon Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyoğrafik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamlı yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamlı olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

3.5.3.2. Asimilasyon, Otobiyoğrafik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi

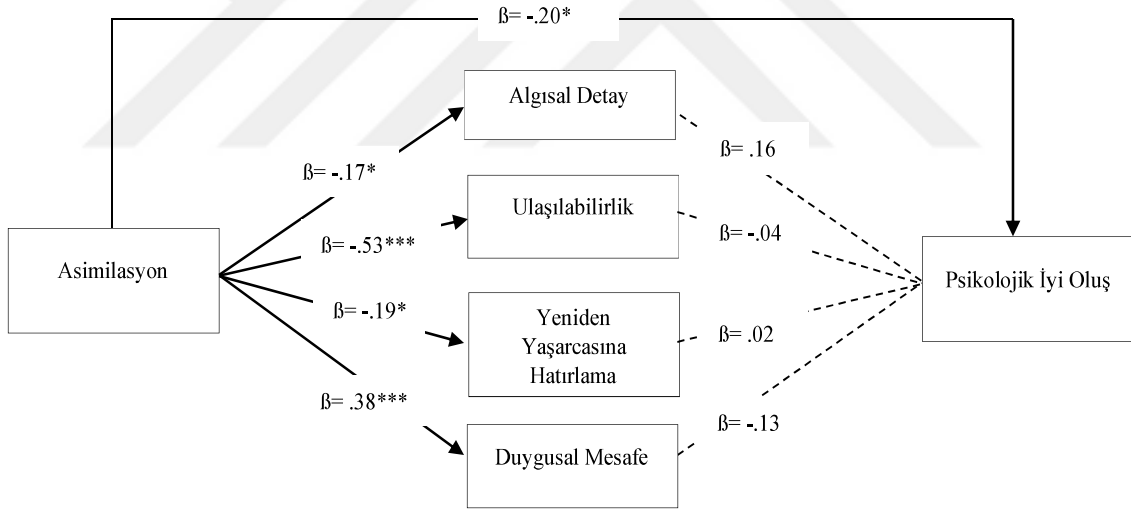
Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinden asimilasyon ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyoğrafik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracılık etkisini test etmiştir. Model testi sırasında, yordayıcı değişken olarak kültürleşme stratejilerinden asimilasyon boyutu, aracı değişkenler olarak, (1) algısal detay, (2) ulaşılabilirlik, (3) yeniden yaşarcasına hatırlama ve (4) duygusal mesafe, sonuç değişkeni olarak psikolojik iyi oluş modele girilmiştir.

Model analizinde, bağımsız değişken olan asimilasyon stratejisinin bağımlı değişken olan durumsal benlik saygısını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($B = -.20$, $SE = .04$, CI 95% $[-.18, -.00]$, $p < .05$). Asimilasyon stratejisinin aracı değişkenlerden algısal detay ($B = -.17$, $SE = .07$, CI 95% $[-.30, -.01]$, $p < .001$), ulaşılabilirlik ($B = -.53$, $SE = .07$, CI 95% $[-.71, -.41]$, $p < .001$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($B = -.19$, $SE = .08$, CI 95% $[-.35, -.03]$, $p < .05$) ve duygusal mesafe ($B = .38$, $SE = .07$, CI 95% $[.23, .53]$, $p < .001$) üzerindeki yordayıcı etkisi

anlamlıdır. Aracı değişkenlerden algısal detay ($p = .14$), ulaşılabilirlik ($p = .66$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($p = .78$) ve duygusal mesafenin ($p = .14$) durumsal benlik saygısını anlamlı olarak yordamadığı görülmüştür.

Sonuç olarak, asimilasyondan psikolojik iyi oluşa giden yolda algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracı rolü ortaya çıkmamıştır. Anlamlı bir dolaylı etki olmaksızın anlamlı bir doğrudan etki gösterdiğinden ötürü bulgular asimilasyon stratejisi için yalnızca-doğrudan aracılık etkisi göstermektedir. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin psikolojik iyi oluşundaki varyansın %11'i bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 11, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 11: Asimilasyon Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamlı yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamlı olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

3.5.4. Aracılık Modelinin Ayrışma Bağlamında Test Edilmesi

3.5.4.1. Ayrışma, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi

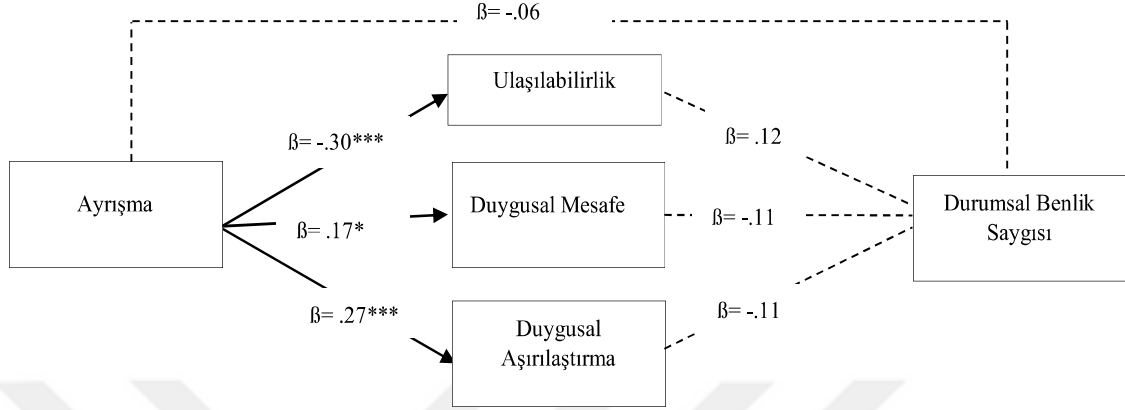
Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinden ayrışma ve durumsal benlik saygısı arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracı bir rol oynayıp oynamadığını sorgulamıştır. Model testi sırasında, yordayıcı değişken olarak kültürleşme stratejilerinden ayrışma boyutu, aracı değişkenler olarak, (1) ulaşılabilirlik, (2) duygusal mesafe, (3) duygusal aşırılaştırma, sonuç değişkeni olarak durumsal benlik saygısı girilmiştir.

Kültürleşme yönelimlerinden ayrışma ile durumsal benlik saygısı arasında otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracılık ettiği modelin analizinde, ayrışmanın durumsal benlik saygısı üzerinde anlamlı etkisi olmadığı gözlenmiştir görülmüştür ($B = .06$, $SE = .02$, CI 95% [-.02, .07], $p = .26$).

Ayrışma stratejisinin otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik ($B = -.30$, $SE = .09$, CI 95% [-.53, -.17], $p < .001$), duygusal mesafe ($B = .17$, $SE = .08$, CI 95% [.02, .37], $p < .05$) ve duygusal aşırılaştırma ($B = .27$, $SE = .07$, CI 95% [.11, .43], $p < .01$) üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Aracı değişkenlerden ulaşılabilirlik ($p = .06$), duygusal mesafe ($p = .10$) ve duygusal aşırılaştırmanın ($p = .07$) durumsal benlik saygısı üzerindeki etkisi anlamlı değildir.

Sonuç olarak, ayrışma yöneliminden durumsal benlik saygısına giden yolda ulaşılabilirliğin, duygusal mesafenin ve duygusal aşırılaştırmanın aracı rolü ortaya çıkmamıştır. Anlamlı bir dolaylı etki ya da anlamlı bir doğrudan etki göstermediğinden ötürü, bu model bütünleşme stratejisi için aracılık etkisi göstermemektedir. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin durumsal benlik saygısındaki varyansın %52'si bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 12, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 12: Ayrışma Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamlı yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamlı olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.5.4.2. Ayrışma, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi

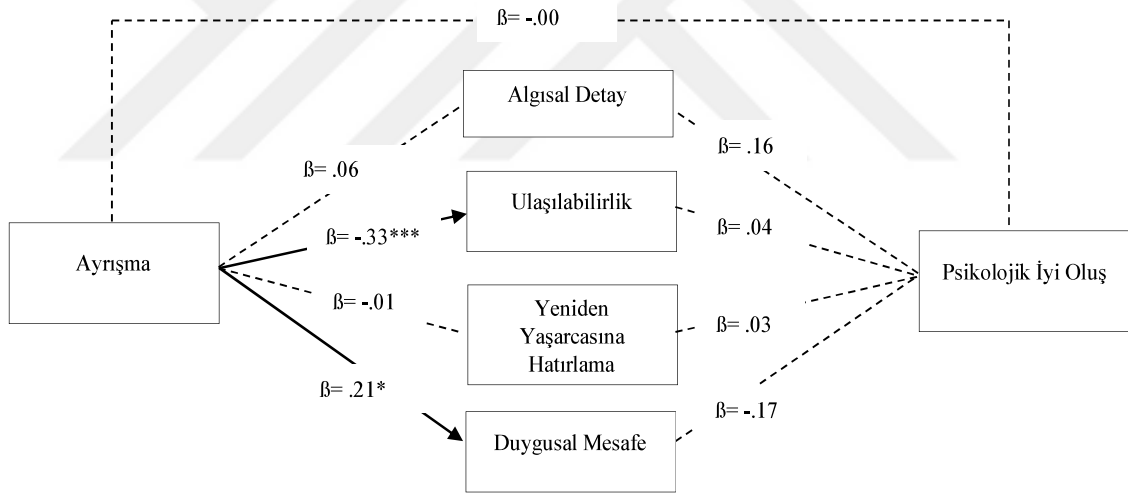
Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinden ayrışma ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracılık etkisini sorgulamıştır.

Model analizinde, bağımsız değişken olan ayrışma stratejisinin analizin bağımlı değişkeni olan psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisi anlamlı değildir ($B = -.00$, $SE = .04$, CI 95% [-.09, .09], $p = .98$). Ayrışma yönelimi, aracı değişkenlerden ulaşılabilirlik ($B = -.33$, $SE = .09$, CI 95% [-.57, -.21], $p < .001$) ve duygusal mesafeyi ($B = .21$, $SE = .09$, CI 95% [.05, .41], $p < .05$) anlamlı şekilde yordarken, yeniden yaşarcasına hatırlama ($B = .01$, $SE = .09$, CI 95% [-.16, .19], $p = .86$) ile algısal detaylar ($B = .06$, $SE = .08$, CI 95% [-.09, .23], $p = .40$) üzerindeki yordayıcı etkisi anlamsızdır.

Aracı değişkenlerden algısal detay ($p = .14$), ulaşılabilirlik ($p = .64$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($p = .78$) ve duygusal mesafe ($p = .05$) psikolojik iyi oluşu yordamamaktadır. Şekil 13, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Görüldüğü üzere, ayrışmadan psikolojik iyi oluşa giden yolda algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracı rolü mevcut değildir. Anlamli bir dolaylı etki ya da anlamli bir doğrudan etki ortaya çıkmadığından dolayı bulgular ayrışma stratejisi için aracılık etkisi göstermemektedir. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin psikolojik iyi oluşundaki varyansın %08'i bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 13, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 13: Ayrışma Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamli yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamli olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.5.5. Aracılık Modelinin Bireycilik Bağlamında Test Edilmesi

3.5.5.1. Bireycilik, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki Aracılık İlişkisi

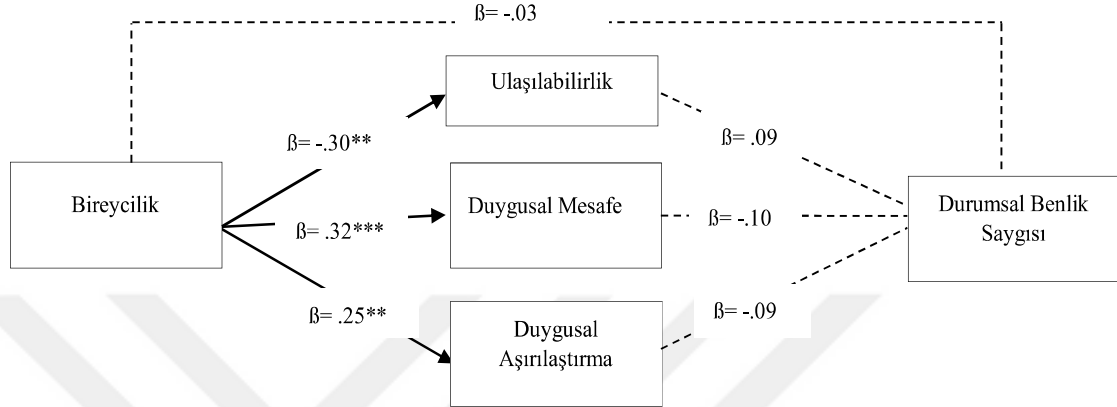
Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejilerinden bireycilik ve durumsal benlik saygısı arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracı bir rol oynayıp oynamadığını sorgulamıştır. Model testi sırasında, yordayıcı değişken olarak kültürleşme stratejilerinden bireycilik boyutu, aracı değişkenler olarak, (1) ulaşılabilirlik, (2) duygusal mesafe, (3) duygusal aşırılaştırma, sonuç değişkeni olarak durumsal benlik saygısı girilmiştir.

Kültürleşme yönelimlerinden bireycilik ile durumsal benlik saygısı arasında otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırmanın aracılık ettiği modelin analizinde, bireyciliğin durumsal benlik saygısını anlamlı şekilde etkilememektedir ($B = -.03$, $SE = .01$, $CI\ 95\% [-.04, .02]$, $p = .57$). Bireycilik yöneliminin aracı değişkenlerden ulaşılabilirlik ($B = -.30$, $SE = .07$, $CI\ 95\% [-.40, -.12]$, $p < .01$), duygusal mesafe ($B = .32$, $SE = .06$, $CI\ 95\% [.13, .39]$, $p < .001$) ve duygusal aşırılaştırma ($B = .25$, $SE = .06$, $CI\ 95\% [.06, .31]$, $p < .01$) üzerindeki etkisi anlamlıdır.

Aracı değişkenlerden ulaşılabilirlik ($p = .13$), duygusal mesafe ($p = .12$) ve duygusal aşırılaştırmanın ($p = .13$) durumsal benlik saygısını anlamlı şekilde yordamamıştır.

Görüldüğü üzere, bireycilik stratejisinden durumsal benlik saygısına giden yolda ulaşılabilirliğin, duygusal mesafenin ve duygusal aşırılaştırmanın aracı rolü yoktur. Anlamlı bir dolaylı etki ya da anlamlı bir doğrudan etki göstermediğinden dolayı bulgular bireycilik yönelimi için aracılık etkisi göstermemekte, etkisiz aracılık mevcut olmaktadır. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin durumsal benlik saygısındaki varyansın %52'si bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 14, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 14: Bireycilik Stratejisi ile Durumsal Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamlı yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamlı olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.5.5.2. Bireycilik, Otobiyografik Bellek Özellikleri ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki Aracılık İlişkisi

Bu model Suriyeli ergenlerin kültürleşme yönelimlerinden bireycilik ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracılık etkisini analiz etmiştir.

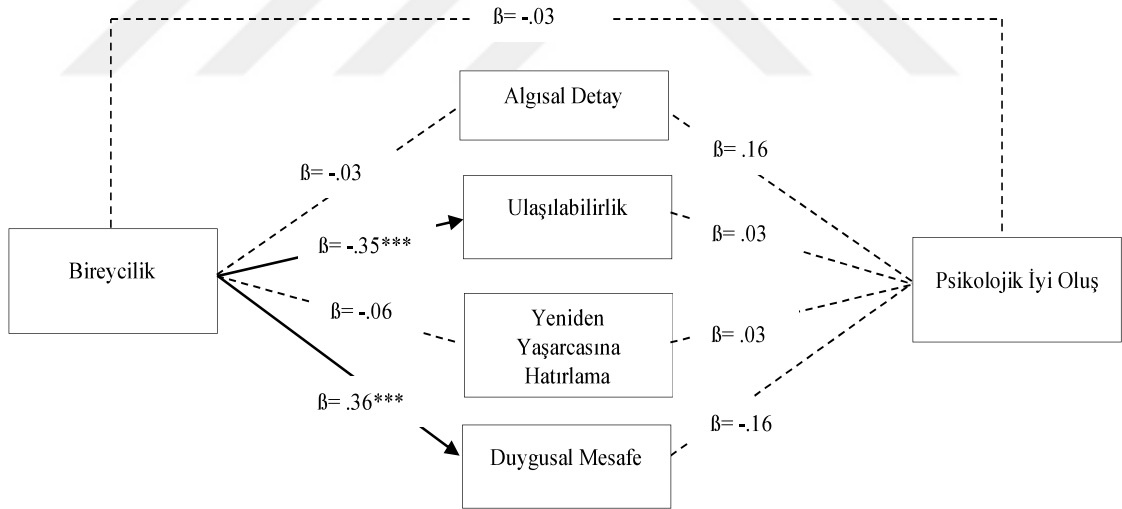
Model testinde, araştırmanın yordayıcı değişkeni bireycilik stratejisinin modelin bağımlı değişkeni olan psikolojik iyi oluş anlamlı düzeyde etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır ($B = -.03$, $SE = .03$, CI 95% [-.08, .05], $p = .65$).

Bireycilik stratejisi, modelin aracı değişkenlerinden ulaşılabilirlik ($B = -.35$, $SE = .06$, CI 95% [-.44, -.18], $p < .001$) ve duygusal mesafe ($B = .36$, $SE = .06$, CI 95% [.18, .43], $p < .001$) üzerinde anlamlı düzeyde etkiye sahipken, yeniden yaşarcasına hatırlama ($B = -.06$, $SE = .06$, CI 95% [-.19, .07], $p = .40$) ile algısal detaylar ($B = -.03$, $SE = .06$, CI 95% [-.15, .09], $p = .464$) üzerindeki yordayıcı etkisi anlamlı değildir.

Aracı değişkenlerden algısal detay ($p = .13$), ulaşılabilirlik ($p = .71$), yeniden yaşarcasına hatırlama ($p = .78$) ve duygusal mesafenin ($p = .08$) psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Bulgular ele alındığında, bireycilik yöneliminden psikolojik iyi oluşa giden yolda algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracı rolü ortaya çıkmamıştır. Anlamlı bir dolaylı etki ya da anlamlı bir doğrudan etki göstermediğinden ötürü bulgular bireycilik yönelimi için aracılık etkisi göstermemiştir. R-kare istatistiklerine göre Suriyelilerin psikolojik iyi oluşundaki varyansın %08'i bu modelle açıklanmaktadır. Şekil 15, Suriyeli ergenler için aracılık analizini göstermektedir.

Şekil 15: Bireycilik Stratejisi ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkide Otobiyoğrafik Bellek Özelliklerinin Aracı Rolü

Notlar: Düz çizgiler anlamlı yolları ve kesikli çizgiler istatistiksel olarak anlamlı olmayan yolları gösterir. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Şimdiye kadarki bölümde Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejileri ile benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide otobiyoğrafik bellek özelliklerinin aracı rolüne ilişkin bulgular raporlanmıştır. Buna göre, her iki aracılık

modelinin araştırmanın ilgili hipotezlerini (*H7, H8, H9, H10*) desteklemediği ortaya çıkmıştır. Aracılık testleri genel olarak stratejilerin anı özellikleri ile anlamlı ilişkilerini ortaya koyarken, anı özelliklerinin stratejilerle psikolojik iyi oluş veya durumsal benlik saygısı arasında aracılık rolü oynamadığını göstermiştir.

Yukarıda elde edilen tüm bu bulgulara ek olarak, bu çalışma kapsamında Suriyeli ergenler için önerilen aracılık ilişkilerinin Türk örneklem için açığa çıkmayacağı veya ilişkilerin farklı örüntülere sahip olacağı düşünülmektedir. Bu noktada, araştırmanın veri setini daha verimli kullanabilmek ve Suriyeli gençlere ilişkin bulguların ne derece onlara özgü olduğunu, göç faktörünün burada etkisinin olup olmadığını anlayabilmek adına bir takım keşfedici analizler yapılarak, Suriyelilere ilişkin test edilen modeller Türk örnekleme de ayrı ayrı test edilmiştir. Birinci model kapsamında, Türk ergenlerin kültürleşme stratejileri ile benlik saygısı arasındaki ilişki otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma aracılığıyla test edilmiştir. İkinci model kapsamında ise, Türk ergenlerin kültürleşme stratejileri ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, yeniden yaşarcasına hatırlama ve duygusal mesafenin aracı rolü test edilmiştir. Mevcut çalışmanın kapsamına paralel bir şekilde, Suriyeli ergenler için önerilen aracılık ilişkilerinin Türk örnekleme açığa çıkmayacağı beklenilmiştir.

Birinci model kapsamındaki aracılık modelinin Türk ergenlerde her bir kültürleşme stratejisi ile ayrı ayrı test edilmesi sonucunda, bütünleşme, dışlama ve bireycilik stratejilerinden durumsal benlik saygısına giden yolda hiçbir otobiyografik bellek özelliğinin aracı rolü ortaya çıkmamıştır. Bu bulgulara göre, bütünleşme, dışlama ve bireycilik stratejileri için etkisiz aracılık mevcuttur. Asimilasyon ve ayırma bağlamında ayrı ayrı test edilen modele göre ise, bellek özelliklerinden yalnızca duygusal mesafenin aracı rolü ortaya çıkmıştır. Bulgular, asimilasyon stratejisinin aracı değişkenlerden duygusal mesafe üzerindeki etkisi ($B = .16, SE = .06, CI\ 95\% [.01, .29], p < .05$) ve duygusal mesafenin durumsal benlik saygısı üzerindeki etkisi ($B = -.11, SE = .01, CI\ 95\% [-.07, -.00], p < .05$) anlamlıdır. R-kare istatistiklerine göre Türklerin durumsal benlik saygısındaki varyansın %49'u bu modelle açıklanmaktadır. Benzer şekilde, ayırma stratejisinin duygusal mesafeyi ($B = .14, SE = .07, CI\ 95\% [.00, .28], p < .05$) ve de duygusal mesafe durumsal benlik saygısını ($B = -.12, SE = .01, CI$

95% [-.08, -.00], $p < .05$) anlamlı şekilde yordamaktadır. R-kare istatistiklerine göre Türklerin durumsal benlik saygısındaki varyansın %49'u bu modelle açıklanmaktadır. Dolayısıyla, bulgular her iki strateji için yalnızca dolaylı aracılık etkisi göstermektedir.

İkinci model kapsamındaki aracılık Türk ergenlerde her bir kültürleşme stratejisi için ayrı ayrı test edildiği modelin analizinde; ayırma, bütünleşme, asimilasyon, dışlama ve bireycilik stratejilerinden psikolojik iyi oluşa giden yolda hiçbir otobiyografik bellek özelliğinin aracı rolü ortaya çıkmamıştır. Bulgular, her bir kültürleşme stratejisi için etkisiz aracılık göstermektedir. Bir sonraki bölümde araştırmanın bulguları literatür eşliğinde tartışılacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

Otobiyografik bellek, bireylerin kişisel geçmişinde belirli bir zaman ve mekanda meydana gelen bir olayın açık belleği olarak tanımlanmaktadır (Nelson ve Fivush, 2004: 486). Otobiyografik bellek ile kültür arasındaki ilişkiyi anlamada “belleğin bilgi için benlikle ilişkili olduğu” hususu temel noktalardan biridir (Brewer, 1986, s. 26). Dolayısıyla, otobiyografik bellek benlik ve bireylerin içerisinde yaşadıkları kültürden bağımsız düşünülemez. Tüm bunlar birlikte ele alındığında, göç gibi insan yaşamının gerçeğini oluşturan bir sürecin de otobiyografik bellek süreçlerini etkilemesinin mümkün olacağı düşünülebilir. Mevcut çalışmada, Suriyeli ve Türk ergenlerin kültürleşme yönelimlerinin hatırlama biçimleri üzerindeki yordayıcı etkileri ve kültürleşme yönelimleri ile benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinin ve öztanımlayıcı anıların sosyal ve benlik işlevlerinin aracı rolünü incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Suriyeli ve Türk genç örnekleminin tanımlayıcı özelliklerinden bahsedilecek olunursa, araştırmaya 15-25 yaş aralığında 148 Suriyeli ve 182 Türk olmak üzere toplamda 330 genç katılmıştır. Bir sonraki bölümde araştırmanın örneklemini oluşturan Suriyeli ve Türk ergenlere ilişkin gruplar arası farklılıkların bulguları literatür kapsamında yorumlanacaktır.

4.1. GRUPLARARASI FARKLILIKLAR

Bu çalışmada Suriyeli ve Türk gençlerin demografik olarak farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında her iki örneklemin sadece medeni hal ve kardeş sayısı bağlamında birbirinden farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Buna göre, Türk ergenlerin kardeş sayısı Suriyeli ergenlerden anlamlı olarak daha düşük çıkmış ve de Türklerdeki bekar sayısı Suriyelilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bulguların, her iki kültür göz önünde bulundurulduğunda anlaşılabilir olduğunu söylemek mümkündür. Suriyeli göçmeler üzerine yapılan araştırma raporları, çocuk doğurmaya yüklenen kültürel

kodların Suriyeli kadınların doğurganlığında etkili olduğuna, erken yaşta evlenmenin yüksek oranda olduğunda ve ergenlik dönemi evliliklerin üreme sağlığındaki sorunlarına dikkat çekmektedir (Özlem ve Gökler, 2021: 58). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık araştırmalarının (TNSA) 2018’de ortaya çıkardığı rapora göre, Suriyeli göçmen kadınların evlilik yaşı ortalaması 19,3 olmakta ve ergenlik dönemindeki kadınların %39’u çocuk sahibi ya da gebe olmaktadır. Suriyeli bir kadının ise ortalama 5,3 çocuk doğurduğu raporlanmıştır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2018: 2; Özlem ve Gökler, 2021: 59). Dolayısıyla, Suriyelilerin kültürel olarak doğurganlıklarının yüksek olduğu ve erken yaşta evliliği teşvik eden bir kültürel yapıya sahip oldukları söylenebilir.

Bunun yanı sıra, her iki grup benlik saygısı bağlamında karşılaştırıldığında, Suriyeli ergenlerin global benlik saygısı düzeylerinin Türk ergenlerden daha yüksek olduğu, durumsal benlik saygısı düzeyleri arasında ise her iki grup arasında bir fark saptanmadığı gözlenmiştir. Bu bulgu literatürde yer alan ve önceki çalışmalar ile çelişmektedir. Özellikle çocuk ve ergenler ile yapılan çalışmalar, göç deneyimiyle birlikte göçmen ergenlerin benlik saygısı düzeyinde anlamlı bir düşme olduğuna dikkat çekmektedir (Liebkind ve Jasinskaja-Lahti, 2000: 446; Sam, 2000; Gün ve Bayraktar, 2008: 174). Dolayısıyla, bu araştırma kapsamında da Suriyelilerin iyi oluş göstergeleri bağlamında Türklere daha dezavantajlı konumda olması beklenmiştir. Bu bağlamda, literatürdeki bazı çalışmalar bu konuyu göçmen paradoksu ile açıklamaktadır. Göçmen paradoksuna göre, yerli doğumlu bireyler ile kıyaslandığında, yabancı uyruklu/göçmen kişilerin göçmen paradoksu olarak nitelendirilen bir sağlık avantajına sahip olduğuna işaret etmektedir. Farklı bir deyişle, göçmen paradoksu, yerlilere karşılaştırıldığında göçmenlerin daha düşük eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve daha yüksek yoksulluk oranı gibi yüksek oranda sosyo-ekonomik risklere sahip olmasına rağmen, sağlık, eğitim, davranış veya suçla ilgili göstergelerinin yerlilerden çok daha iyi olduğunu öne sürmektedir (Millett, 2016: 1200; Vaughn ve diğerleri, 2014: 484; Marks ve diğerleri, 2014:59). Dolayısıyla, bazı çalışmaların bulguları ile tutarsız olsa da Suriyeli ergenlerin global benlik saygısı düzeylerinin Türklere yüksek olması göçmen paradoksu ile anlaşılır olabilir. Göç gibi zorlu yaşam koşullarını deneyimleme ve birçok zorlukla karşı karşıya kalmalarına rağmen, göçmenlerin sosyal ve kültürel sermaye bakımından (örn. daha güçlü sosyal

ağlar) zengin kaynaklara sahip olması onları diğerlerinden daha avantajlı konuma getiriyor olabilir. Ayrıca, göç ettikleri ülkede barınma ve istihdam endişesi ile beraber akademik başarılarına daha fazla önem verdikleri söylenebilir (Harris ve diğerleri, 2008: 90). Tüm bu koruyucu faktörlerin göçmenlerin iyi oluş ve eğitim göstergelerinin daha yüksek olmasını sağlaması muhtemeldir.

Bunun yanı sıra, her iki grup otobiyografik bellek özellikleri bağlamında karşılaştırıldığında, Suriyeliler ve Türk örneklem arasında algısal detay, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygu değeri, duygusal mesafe, duygusal aşırılaştırma ve psikolojik iyi oluş düzeyleri noktasında bir fark ortaya çıkmadığı gözlenmiştir. Fakat, Suriyelilerin Türk katılımcılara nazaran olumlu öztanımlayıcı anılarına daha büyük bir kolaylıkla ulaştığı ve bu anılarını daha sık bir şekilde başkalarıyla paylaştığı bulgulanmıştır. Bu noktada, bellek farklılıklarına ilişkin Suriyeli ergenlerin Türklere nazaran olumlu öztanımlayıcı anılarına daha kolay ulaşıyor olmasının literatürde yer alan ‘göç tümseği’ ile açıklanması muhtemeldir. Buna göre, göç yaşantısını ergenlik sürecinde deneyimleyen bireylerin anılarını daha güçlü hatırladıkları, göçün bellek üzerindeki etkisinin anı tümseğine eklenerek ergenlerde daha güçlü anı hatırlamaya neden olduğu bilinmektedir (Schrauf ve Rubin, 1998: 447). Dolayısıyla, Suriyelilerde göç deneyiminin yukarıda bahsedilen sağlık göstergelerinde olduğu gibi bellek süreçlerine de olumlu katkı yaptığı söylenebilir. Bunun yanı sıra, anı işlevleri kapsamında bakıldığında ise, Suriyelilerin olumlu öztanımlayıcı anılarını benlik işlevi ve sosyal işlev için kullanma eğilimleri Türklere daha güçlü çıkmıştır. Tüm bu bulgularda Suriyelilerin belirli bellek özellikleri ve işlevlerinde Türklere daha avantajlı bir konuma sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum ise, yukarıda bahsedilen göçmen paradoksu ile açıklanabilmekte ve göçe bağlı olarak göçmen bireylerin otobiyografik bellek sisteminde bazı avantajlara sahip olduğuna işaret edebilir.

Suriyeli ve Türk gençlerin cinsiyeti göz önüne alındığında, her iki grup karşılaştırıldığında cinsiyetler arasında farkı ortaya koyan bir anlamlı bulguya rastlanmamıştır. Kültürleşme literatüründe, kültürleşme ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda cinsiyet farklılığı da ele alınmış ve kadınların psikolojik iyi oluşlarının göç edilen kültüre olan mesafelerine bağlı olabileceği iddia edilmiştir. Bireylerin öz kültürleri ile misafir kültür arasında

algıladıkları mesafe arttıkça kadınların daha fazla psikolojik çatışma yaşayabileceği ve psikolojik iyi oluşlarının negatif önde etkilenebileceği ortaya konmuştur (Naidoo, 1992; Naidoo ve Davis, 1988). Bu araştırmada, cinsiyet farklılığının ortaya çıkmamış olması, Suriye kültürü ile Türk kültürü arasındaki küçük kültürel bir mesafenin sonucu olabilir. Söz konusu, her iki ülkenin de aynı coğrafyada yer almasının kültürel farklılığı en aza indirmesi muhtemeldir. Her iki ülkenin karakteristik özelliklerindeki benzerlik oranının artmasının göçmenlerin kültürleşme ve psikolojik uyum süreçlerini olumlu yönde etkilediği alandaki çalışmalarla da desteklenmiştir (Hui ve diğerleri, 2015: 71). Bu bölümde gruplar arası farklılıklara değindikten sonra bir sonraki bölümde, kültürleşme stratejilerinin benlik saygısı, psikolojik iyi oluş ve otobiyografik bellek özelliklerine ilişkin araştırmanın bulguları literatür eşliğinde tartışılacaktır.

4.2. KÜLTÜRLEŞME STRATEJİLERİNİN BENLİK SAYGISI, PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ VE OTOBİYOGRAFİK BELLEK İLE İLİŞKİSİ

Araştırmanın hipotezleri bağlamında, birinci (*H1*) ve ikinci (*H2*) hipotezlerin büyük ölçüde desteklenirken, üçüncü (*H3*) ve dördüncü (*H4*) hipotezlerin desteklenmediği ortaya çıkmıştır. Suriyeli ergenlerin bütünleşme eğilimi arttıkça, otobiyografik bellek özelliklerinden algısal detay, ulaşılabilirlik, başkalarıyla paylaşma, yeniden yaşarcasına hatırlama, duygusal yoğunluk ve duygu değeri artmakta, duygusal mesafe ise azalmaktadır. Yine, Suriyeli ergenler bütünleşme yönelimini benimsedikçe, global benlik saygıları, durumsal benlik saygıları psikolojik iyi oluşları güçlenmektedir. Bunun yanı sıra, Suriyeli ergenlerin marjinalleşme eğilimleri arttıkça, otobiyografik bellek özelliklerinden ulaşılabilirlik, duygu değeri, duygusal yoğunluk azalırken, duygusal aşırılaştırma ve duygusal mesafe artmaktadır. Benzer şekilde, Suriyeli ergenler marjinalleştikçe, global benlik saygıları, durumsal benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşları zayıflamaktadır. Orta düzey başarılı olarak kabul edilen diğer kültürleşme yönelimlerinin de kendilerine özgü bellek raporu ve iyi oluş göstergeleri ile karakterize olduğu görülmüştür. Bu anlamda, kültürleşme yönelimleri ile otobiyografik bellek özellikleri arasındaki ilişkilerin Suriyeli ergenlerde ortaya çıkmış olması, göçün otobiyografik bellek üzerindeki etkisini ortaya çıkarmış olabilir. Bu bölümde, araştırmanın bulguları kapsamında kültürleşme

yönelimlerinin öncelikle benlik saygısı ve iyi oluş ile ilişkisi sonrasında ise otobiyografik bellek özellikleri ile ilişkisi literatür eşliğinde yorumlanacaktır.

4.2.1. Başarılı/Başarısız Stratejiler ile Benlik Saygısı ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi

Mevcut çalışma bulgularına göre, Suriyeli göçmenlerin kültürleşme yönelimleri göz önüne alındığında başarılı kültürleşme stratejilerinin beraberinde kendilerine özgü avantaj sağlayan yüksek benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş gibi sağlık göstergeleriyle karakterize olduğu; başarısız kültürleşme stratejilerinin ise daha düşük ve negatif yönde sağlık göstergeleri ile ilişkili olduğu söylenebilir. Söz konusu literatürde, göçmenlerin benimsedikleri kültürleşme tutumları kapsamında bütünleşme en başarılı, marjinalleşme en az başarılı, asimilasyon ve ayrışma ise orta düzey başarılı stratejiler olarak sınıflandırılmıştır (Berry, 1997: 24). Bütünleşme gibi başarılı kültürleşme tutumlarının daha yüksek düzeyde benlik saygısı ve yeterlilik duygusu ile karakterize olduğu, marjinalleşme gibi en az başarılı tutumun ise daha düşük düzey benlik saygısı ve daha yüksek kültürleşme stresi ile ilişkili olduğu literatürdeki çalışmalarda da ortaya çıkmıştır (Nesdale, 2002: 1489).

Literatürdeki bulguları destekleyen bir şekilde, mevcut araştırmanın sonuçları da bütünleşme stratejisi ile global benlik saygısı, durumsal benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koymuştur. Diğer bir deyişle, Suriyeli ergenler bütünleşme stratejisini benimsedikçe, global ve durumsal benlik saygıları güçlenmekte ve psikolojik iyi oluşları artmaktadır. Dolayısıyla, ev sahibi kültüre dair yeterlilik ortaya koyan ve uyum sağlayan ergenlerin benlik saygılarının daha yüksek olması (Nguyen ve Benet-Martinez, 2013: 131) ve psikolojik iyi oluş bağlamında en avantajlı grup olması (Berry, 2005: 697) desteklenmiştir.

Orta düzey başarılı olarak tanımlanan asimilasyon, ayrışma ve bireycilik stratejilerine bakıldığında, her üçünün de belirli iyi oluş göstergeleri ile aralarında negatif korelasyon bulunmaktadır. Spesifik olarak ise, Suriyeli ergenler, asimilasyon stratejisini benimsedikleri oranda global benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşlarının azaldığı; bireycilik yönelimini benimsedikçe ise, durumsal benlik saygılarının azaldığı ortaya çıkmıştır. Literatürdeki bulgularda, bu yönelimlere sahip bireylerin yaşamlarında daha çok sosyokültürel ve psikolojik uyuma ilişkin problemler

yaşadıklarını ortaya koymuştur (Berry, 2005: 697; Hortaçsu, 2007: 260). Bu bağlamda, bazı araştırmalar göçmen ergenlerin ayrışma gibi orta düzeyde başarılı olarak adlandırılan kültürleşme yönelimini benimsemelerinin, kültürleşme sorunları ile başa çıkmada ortaya koydukları bir strateji olarak değerlendirmektedir (Liebkind ve Jasinskaja-Lahti, 2000: 447; Szapocznik ve Kurtines, 1993: 403). Diğer bir deyişle, göçmenler göç sonrası karşılaştıkları sorunlar ile baş etmede bilinçli olarak ev sahibi kültürün değerlerini benimsemekten kaçınmakta ve geleneksel değerlerini koruma eğiliminde olmaktadır. Dolayısıyla, göç sonrası kültürleşme problemleri ile başa çıkmada aile uyumunu sağlama ve sosyal desteği sürdürme bağlamında ayrışma gibi stratejilerin tercih edilmesi muhtemel olmakta ve düşük düzeyde kültürleşme ile sonuçlanabilmektedir.

En başarısız kültürleşme stratejisi olarak temsil edilen marjinalleşmenin ise, global benlik saygısı, durumsal benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile negatif yönde ilişkisinin olduğu bulgulanmıştır. Paralel bir şekilde, Suriyeli gençler marjinalleştikçe, global ve durumsal benlik saygıları ile psikolojik iyi oluşları azalmaktadır. Marjinalleşmenin, düşük düzey benlik saygısı ve yüksek düzey kültürleşme stresiyle olan ilişkisine literatürde dikkat çekilmiştir (Nesdale, 2002: 1489). Yine, psikolojik iyi oluş noktasında da marjinalleşmenin en dezavantajlı yönelim olması literatürde desteklenmektedir (Berry, 2005: 697; Hortaçsu, 2007: 260).

Görüldüğü üzere, Suriyeli ergenlerin benimsedikleri başarılı stratejilerin beraberinde avantajlı sağlık göstergeleri ortaya çıkardığı; başarısız olarak adlandırılan yönelimlerin ise beraberinde dezavantajlı sağlık göstergeleri geliştirdiği söylenebilir. Bütünleşme stratejisiyle birlikte her iki kültüre de uyum sağlayan bireylerin iyi oluş göstergelerinin kaynaklarına daha kolay erişebildikleri ve bu anlamda diğer yönelimlerden daha avantajlı konuma sahip oldukları söylenebilir. Bireylerin, göç sürecini yönetmede hem ev sahibi kültür ile ortak bir kimliğe sahip olup hem de öz kültürlerinin bilincinde yaşayabilmeyi başarabilmelerinin en avantajlı duruma yol açtığı görülmektedir. Dolayısıyla, Suriyeli ergenlerin göç ettikleri ülkedeki kültürü karşı sergiledikleri tutum ile benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin varlığı ortaya çıkmaktadır. Bulgular literatür ile benzerlik göstermektedir.

4.2.2. Başarılı/Başarısız Stratejiler ile Otobiyografik Bellek Özellikleri İlişkisi

Kültürleşme stratejilerinin benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkilerinin yanı sıra, otobiyografik bellek özellikleri ile de ilişkili olduğu ve bu noktada da belirli avantaj ve dezavantaj sağladığı bu çalışma bulgularının özgün tarafını oluşturmaktadır. Literatürdeki bulgular kültürleşme süreçleriyle beraber bireylerin bellek süreçlerinin etkilenebileceğini; anıların fenomenolojik özelliklerinin ve hatırlanma biçimlerinin farklılaşabileceğini ortaya koymuştur (Otoya, 1987: 108).

Bu çalışmanın bulguları da bunları destekler biçimde sonuçları ortaya çıkarmıştır. Örneğin, Suriyeli ergenler en başarılı strateji olarak adlandırılan bütünleşme yönelimini benimsedikleri oranda, olumlu öztanımlayıcı anılarını daha detaylı ve yeniden yaşarcasına hatırlamakta, bu anılarına daha kolay ulaşabilmekte ve önem verdikleri bu olumlu anılarını daha fazla başkalarıyla paylaşabilmektedirler. Ek olarak, Suriyelilerin bütünleşme eğilimi arttıkça anılarındaki duygusal yoğunluk ve (olumlu) duygu değeri artarken, duygusal mesafe çabaları azalmaktadır. Literatürdeki bulgularda bu sonuçlara benzer bir şekilde olmakta, olumlu anıların (örn. Berntsen ve diğerleri, 2011: 1191) ve duygu yoğunluğu fazla olan anıların daha sık ve daha ayrıntılı hatırlandığına dikkat çekmektedir (Gülgöz ve Rubin, 2001: 49). Ek olarak, geçmiş çalışmalar bütünleşme stratejisini benimseyen kişilerin bellek performansının daha iyi olduğunu (Arentoft ve diğerleri, 2012: 815) ve bellek raporlarında daha yüksek düzeyde ayrıntıya yer verdiklerini göstermektedir (Wang, 2013: 504).

Bulgular bunun yanı sıra, Suriyeli ergenlerin orta düzey başarılı strateji olarak kabul edilen ayırma yönelimini benimsedikçe olumlu duygu yüklü öztanımlayıcı anılarını anımsadıkları zamandaki duygusal mesafe çabalarının ve duygusal aşırılaştırma eğilimlerinin arttığını ve anılara daha zor ulaşabildiklerini ortaya çıkarmıştır. Benzer şekilde, Suriyeli gençler orta düzey başarılı olarak temsil edilen asimilasyon yönelimini tercih ettikleri oranda, olumlu öztanımlayıcı anılara daha az ulaşabilmekte, anılarındaki duygusal yoğunluk ve (olumlu) duygusal değer azalmakta, anılarındaki detayları hatırlamakta zorluk çekmekte ve anılarını daha az yeniden yaşarcasına hatırlamaktadırlar. Yine, asimilasyon eğilimi arttıkça, Suriyeli ergenlerin olumlu öztanımlayıcı anılarındaki duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma da

artmaktadır. Ek olarak, Suriyeli ergenlerin bireycilik yönelimi arttıkça, olumlu öztanımlayıcı anılarına erişebilmeleri zorlaşmakta ve hatırlama esnasındaki duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma eğilimleri artmaktadır. Son olarak, en başarısız strateji olarak kabul edilen marjinalleşme yöneliminde ise Suriyeli gençlerin marjinalleştikçe, olumlu öztanımlayıcı anılarındaki duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma artmakta, anılarına daha zor ulaşabilmekte ve anılarının duygusal yoğunluk ve duygu değeri azalmaktadır.

Tüm bunlar birlikte ele alındığında, Suriyeli göçmenlerin kültürleşme yönelimleri göz önüne alındığında başarılı kültürleşme stratejilerinin beraberinde kendilerine özgü avantaj sağlayan bellek örüntüleri ve sağlıklı hatırlama eğilimi ile karakterize olduğu; başarısız kültürleşme stratejilerinin ise daha düşük ve negatif yönde bellek örüntüleri ile ilişkili olup daha sağlıksız bir hatırlama eğilimi ortaya koyduğu söylenebilir. Bulgular literatür ile paralel olmakta ve başarılı kültürleşmenin bellek süreçleri üzerindeki olumlu etkisini desteklemektedir (Arentoft ve diğerleri, 2012: 815). Bunun yanı sıra, kültürleşme stratejilerinin bellek özellikleri üzerindeki etkisinin test edildiği çoklu regresyon analizi sonuçları da belirli kültürleşme yönelimlerinin belirli bellek özelliklerini yordadığını ortaya çıkarmıştır. Araştırmanın beşinci (*H5*) ve altıncı (*H6*) hipotezleri kısmen desteklenmiştir. Regresyon analizlerinde tüm kültürleşme yönelimleri analize birlikte alınmış ve böylece en yordayıcı güce sahip yönelimleri görmek mümkün olmuştur. Buna göre, asimilasyon yönelimi olumlu öztanımlayıcı anıların bellek izini zayıflatan en sağlıksız yönelim olarak tespit edilmiştir. Daha açık bir ifadeyle, Suriyeli ergenler asimilasyon yönelimi gösterdikçe olumlu öztanımlayıcı anılarına daha zor ulaşabilmekte, bu anıların olumlu duygu değerini daha az hissetmekte, duygularının duygusal yoğunluğu zayıflamakta ve bu anılara duygusal mesafe koyma çabalarına daha çok girmektedirler. Marjinalleşme yönelimi ise olumlu öztanımlayıcı anıların ulaşılabilirliğini düşüren ve bu anılar karşısında hissedilen duyguların aşırılaştırmasına yol açan bir strateji olarak tespit edilmiştir. Bütünleşme ise regresyon analizlerinde güçlü bellek özellikleri ve sağlıklı hatırlama eğilimleriyle yine anlamlı ilişkiler göstermiştir. Daha spesifik olarak, Suriyeli ergenlerin bütünleşme yönelimleri güçlendikçe olumlu duygu yüklü öztanımlayıcı anılarını daha güçlü algısal detaylar eşliğinde hatırlayabildikleri, bu anıları başkalarıyla daha sık paylaştıkları ve daha fazla yeniden yaşarcasına

hatırladıkları, hissettikleri duyguların yoğunluğunun güçlü olduğu bulgulanmıştır. Özgün bir bulgu olarak, Suriyeli ergenler daha fazla bireycilik yönelimi gösterdiklerinde olumlu öztanımlayıcı anılarını daha fazla başkalarıyla paylaştıkları ama bu anılara duygusal mesafe koyma çabasını da daha çok gösterdikleri görülmüştür. Bu bulgu, bireycilik yönelimine dair bellek süreçlerinde ortaya çıkan bir benlik yüceltme stratejisine işaret ediyor olabilir.

4.2.3. Otobiyografik Belleğin Benlik Saygısı ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisi

Mevcut araştırmanın otobiyografik bellek ile benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkilere dair bulgularının literatürdeki bulgularla örtüştüğü ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, Suriyeli ergenlerin global benlik saygısı düzeyi arttığı oranda Suriyeliler olumlu duygu tonlu öztanımlayıcı anılarına ulaşılabilirliği artmakta, anılarındaki duygusal mesafe ise azalmaktadır. Benzer şekilde, Suriyeli gençlerin olumlu duygu yüklü öztanımlayıcı anılara ulaşılabilirliği arttıkça ve duygusal mesafesi azaldıkça, durumsal benlik saygısı düzeyleri artmaktadır. Bu sonuçlar, literatürü desteklemekte ve yüksek benlik saygısına sahip bireylerin anılarının daha erişilebilir, canlı ve duygu yüklü olduğuna, anılarındaki duygusal mesafenin ise benlik saygısı ile negatif ilişkili olduğuna işaret etmektedir (Sutin ve Robins, 2007: 404). Ek olarak, yüksek benlik saygısına sahip kişiler ile olumlu duygu yüklü anılara yakın hissetme arasındaki pozitif korelasyon bu çalışmada da desteklenmiştir (Demiray ve Janssen, 2015: 49). Ayrıca, Suriyelilerin global benlik saygıları arttıkça psikolojik iyi oluşları da güçlenmektedir. Dolayısıyla, bireylerdeki benlik saygısı düzeyi arttığı oranda kişilerin bellek süreçleri iyileşmekte ve iyi oluş göstergeleri güçlenmektedir.

Ek olarak, Suriyelilerin psikolojik iyi oluşları arttığı oranda, olumlu öztanımlayıcı anılarını daha detaylı hatırladıkları ve daha fazla yeniden yaşarcasına hatırladıkları, anılarının daha fazla ulaşılabilir olduğu ve anılarındaki duygusal mesafenin azaldığı bulgulanmıştır. Görüldüğü üzere, bu araştırmanın bulguları da literatürdeki çalışmalar ile tutarlılık göstermekte, psikolojik iyi oluşu yüksek olan bireylerin olumlu olayları daha kolay, sık ve yüksek oranda hatırladığını ortaya koymakta ve bellek literatürünü desteklemektedir (García ve Migueles, 2013).

Dolayısıyla, araştırmanın bulguları bellek literatürünü destekler niteliktedir. Bu noktada otobiyografik bellek ve benlik saygısına ilişkin, olumlu duygu yüklü öz tanımlayıcı anı hatırlamanın benlik saygısını güçlendirici rolü de son derece önemli olmaktadır. Hatırlamanın tetiklediği olumlu duyguların durumsal benlik saygısını güçlendirici işlevi, olumsuz duyguların ise durumsal benlik saygısı üzerindeki negatif etkisi literatürde desteklenmektedir (Ritchie ve diğerleri, 2016: 4; Liao ve diğerleri, 2017: 13). Bu araştırma kapsamında, olumlu öz tanımlayıcı anıların durumsal benlik saygısı ile ilişkisi de literatürdeki bulgular ile paralel olmaktadır. Bu anlamda, benlik saygısı yüksek olan bireylerin düşük olanlara kıyasla, olumlu anı hatırlama süreçlerinin benlik saygısını yükseltici işlevinden daha fazla faydalanabilmesi muhtemeldir. Söz konusu, yüksek benlik saygısına sahip kişilerin diğerlerine nazaran olumlu yaşam olaylarının tadına daha fazla vardığı, bu olaylara daha yakın hissettiği, bu olayları daha önemli olarak değerlendirerek diğer olumlu olaylar ile daha çok ilişkilendirdiği ve kendileriyle ilgili olumlu deneyimleri için daha ayrıntılı anılar oluşturdukları bilinmektedir (Wilson ve Ross, 2003: 143; Ritchie ve diğerleri, 2016: 4; Demiray ve Janssen, 2015: 49). Dolayısıyla, benliği yüceltme işlevi ile tutarlı olarak (Wilson ve Ross, 2001; 2003), yüksek benlik saygısına sahip bireylerin olumlu duygu yüklü öz tanımlayıcı anıları daha sık hatırlayarak benlikleri için kaynak olarak kullanacağı, bunun sonucunda benlik saygılarındaki güçlenmenin diğerlerinden çok daha fazla olacağı muhtemeldir.

4.3. ARACILIK İLİŞKİLERİ VE MODEL TESTİ

Mevcut çalışmada temel olarak, Suriyeli ergenlerin kültürleşme stratejileri ile benlik saygıları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinin aracı rolü iki farklı model kapsamında test edilmiştir. Daha spesifik olarak, başarılı kültürleşme (bütünleşme gibi) tutumuna sahip Suriyeli gençlerin olumlu duygu yüklü öz tanımlayıcı anılarının fenomenolojik özelliklerinin daha canlı, detaylı, erişilebilir vs. olması ve böylece bunun benlik saygısında bir yükselişe ve psikolojik iyi oluşa hizmet etmesi test edilmiştir. Bulgular incelendiğinde, çalışmanın yedinci (*H7*) ve sekizinci (*H8*) hipotezleri olan Suriyeli ergenlerde bütünleşme/marjinalleşme yönelimleri ile durumsal benlik saygısı düzeyleri arasında otobiyografik bellek özelliklerinin aracı rol üstleneceği ve çalışmanın dokuzuncu (*H9*)

ve onuncu (*H10*) hipotezleri olan Suriyeli ergenlerde bütünleşme/marjinalleşme yönelimleri ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide otobiyografik bellek özelliklerinin aracı rol üstleneceği (*H5*) varsayımları desteklenmemiştir.

Çalışmanın aracılık ilişkilerine göre, korelatif testlerle uyumlu olarak kültürleşme stratejileri genel olarak otobiyografik bellek özellikleriyle anlamlı ilişkilere sahiptir. Fakat, otobiyografik bellek özellikleri, kültürleşme yönelimleri ile benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasında aracılık etkisine sahip değildir. Bulgulara göre test edilen modellerde tam aracılık etkisi ortaya çıkmamış, kültürleşme yönelimlerinin durumsal benlik saygısı üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı çıkmıştır. Bu bulgulara göre, her ne kadar kültürleşme yönelimleri farklı hatırlama eğilimleriyle ilişkilense de bu örüntülerin genel psikolojik iyi oluş veya durumsal benlik saygısı üzerinde belirgin bir değişime yol açmadığı söylenebilir. Göçmenlerin benlik saygılarını ve psikolojik iyi oluşlarını etkileyen çok sayıda değişken geçmiş araştırmalarda ortaya konulmuştur. Algılanan ayrımcılık (örn Henríquez, 2021: 2), etnik kimlik ve güvenlik sorunları (Phinney, 2001: 493), kültürleşme stresi (Hun ve diğerleri, 2021), belirsizlik (Cange ve diğerleri, 2019) vb. birçok değişkenin varlığında sağlıklı hatırlama eğilimlerinin psikolojik iyi oluş açısından yeterli bir avantaj yaratmadığı düşünülebilir. Ancak mevcut çalışmada olumlu öztanımlayıcı anılar olmak üzere sadece özel bir anı türünün incelendiği, travmatik anılar, benlik saygısı anıları gibi farklı anı türlerinin farklı örüntüler gösterebileceği unutulmamalıdır.

Bu çalışmada kültürleşme stratejilerinin otobiyografik bellek aracılığıyla durumsal benlik saygısını ve psikolojik iyi oluşu etkileyip etkilemediği Türk örnekleme de test edilmiştir. Araştırmanın verilerini daha verimli kullanabilmek adına ve aracılık ilişkilerinin sadece Suriyeli göçmenlere dolayısıyla göç sürecine özgü olup olmadığını anlamak amacı ile Türk örnekleme de keşfedici aracılık analizleri uygulanmıştır. Bulgulara göre, aracılık ilişkisi yalnızca asimilasyon ve ayırma stratejilerinde ortaya çıkmış, her iki yönelimde de duygusal mesafenin aracılığı gözlenmiştir. Mevcut tez çalışmasının beklentilerine göre, kültürleşme stratejileri ile psikolojik iyi oluş ve durumsal benlik saygısı arasında olumlu öztanımlayıcı anıların özelliklerinin aracılık rolünün Suriyeli göçmen örnekleminde gözleneceği, ancak Türk gençler için Suriyelilere yönelik kültürleşme yönelimlerinin psikolojik sağlıklarıyla ilişki göstermeyeceği veya farklı örüntüler göstereceği varsayılmıştır. Bu beklentinin

temel gerekçesi, farklı bir kültürden göç ederek yeni bir ülkeye uyumlanmaya çalışan Suriyeli ergenler için kültürleşme yönelimlerinin tüm psikolojik değişkenler açısından daha merkezi rol oynamasının çok muhtemel olmasıdır. Türk gençler içinse psikolojik sağlıklarını belirleyebilecek çok sayıda değişken içinde yaşadıkları bölgeye göç etmiş akranlarıyla ilişkilerinin görece tali etkilerinin olacağı varsayılmıştır. Ancak, mevcut araştırmanın bulguları ev sahibi kültür üyelerinin göçmenlere yönelik sağlıksız stratejiler benimsemeleri durumunda sadece algılanan ayrımcılık vb. üzerinden göçmenlerin değil, kendilerinin de olumsuz etkilenebileceğine dair bulgular ortaya koymuştur. Korelasyon analizlerinde, Türk ergenlerin bütünleşme yönelimi hiçbir otobiyografik bellek özelliği ile ilişki göstermemişken, asimilasyon stratejisi duygu değeri ve duygusal yoğunluk ile negatif, duygusal mesafe ve duygusal aşırılaştırma ile pozitif ilişki göstermiştir. Yine, ayırma stratejisi, anı özelliklerinden ulaşılabilirlik ve başkalarıyla paylaşma ile negatif, duygusal mesafe ile pozitif korelasyona sahiptir. Dışlama yönelimi ile duygusal yoğunluk negatif ilişkilidir. Bu da sağlıksız kültürleşme yönelimlerinin Türk gençler için de sağlıksız hatırlama eğilimleriyle ilişkilenebileceğine işaret etmiştir. Aracılık testlerinde Türk ergenlerin Suriyelilere yönelik asimilasyon ve ayırma yönelimlerini daha çok göstermesi olumlu öztanımlayıcı anılara duygusal mesafe çabalarıyla ilişkilendirilmiş, duygusal mesafe çabası arttıkça da durumsal benlik saygıları zayıflamıştır. Bu bulgular hem otobiyografik bellek hem de göç çalışmaları açısından özgünlük içermektedir. Aracılık testlerinde tespit edilen bu ilişki örüntüsünün ardında yatan psikolojik mekanizmaların ortaya çıkarılması, göç olgusuna farklı bir bakış açısı geliştirme çabasında olan ve bu amaçla ev sahibi kültür üyelerine odaklanan yaklaşım açısından değerli katkılar sunabilir. Bir sonraki bölümde araştırmanın demografik değişkenlerine ilişkin bulgular literatür eşliğinde tartışılacaktır.

4.4. DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Suriyeli örnekleme ilişkin demografik değişkenlerin ilişkileri cinsiyet bağlamında incelendiğinde ise, kadın katılımcılarda sadece Türkçe yazma seviyesi ve Arapça yazma seviyesinde fark ortaya çıkmış kadınlarda bu seviye erkeklerden daha yüksek bulgulanmıştır. Cinsiyete dayalı bu farkın literatürdeki çalışmaların bulguları

ile örtüştüğü söylenebilir. Söz konusu, 2014 ile 2022 yılları arasında Türkiye’de bulunan halk eğitim merkezlerindeki okuma-yazma ve Türkçe dil eğitimi kurslarına Suriyeli kadınların Suriyeli erkeklere nazaran çok daha yüksek düzeyde katılım gösterdiği raporlanmıştır. İlaveten bu oranın, Türkiyeli kadınların halk eğitim merkezlerindeki okuma-yazma kurslarına kayıtlı olmaları ile benzerlik gösterdiği ortaya çıkmıştır (Bulut, 2022: 137). Dolayısıyla, erkeklere kıyasla kadınların okur yazarlık seviye ve eğilimlerinin genel olarak daha yüksek seviyede olmasının kültürler arası paralellik gösterdiği söylenebilir.

Bunun yanı sıra, Suriyeli örnekleme ilişkin, Suriyeli ergenlerin büyük bir çoğunluğunun (%82,4) göç üzerinden geçen yıl sayısının 5 ve üzeri olduğu gözlenmiştir. Ek olarak, katılımcıların yarısının (%50) Suriye’ye geri dönmek istemedikleri ortaya çıkmıştır. Bu noktada, göç üzerinden geçen yıl sayısı ile Suriye’ye geri dönme isteği arasında negatif yönde korelasyon izlenmiştir. Dolayısıyla, Suriyeli ergenlerin Türkiye’de bulunma süreleri arttıkça, Suriye’ye geri dönme isteklerinde azalma olduğu söylenebilir. Bu bulguların literatürdeki bulgular ile örtüştüğü söylenebilir. Diğer bir deyişle, göç araştırmaları, göçmen bireylerin misafir ülkede geçirdikleri sürenin artması ile misafir ülkeye yerleşme eğilimlerinin artacağı ve kendi ülkelerine geri dönme isteklerinin azalacağına işaret etmektedir (Tatlıcıoğlu ve Apak, 2018: 248; Gün ve Bayraktar, 2008: 175). Bunun yanı sıra, katılımcıların benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arttıkça Türkiye’de yaşamaya devam etme eğilimlerinin arttığı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, göçmenlerin kendi ülkelerine geri dönme kararlarının psikolojik iyi oluş göstergeleri ile de ilişkili olduğu söylenebilir.

Tüm bunlar birlikte ele alındığında, Suriyeli ergenlerin Türkiye’de geçirdikleri zaman dilimi arttıkça, misafir kültüre başarılı kültürleşme eğilimlerinin artabileceği ve Türk kültürüne daha hızlı bir şekilde entegre olabilecekleri söylenebilir. Literatürdeki bulgularda sıklıkla bu görüşü destekler niteliktedir. Göçmenlerin ev sahibi toplumda kalış süresi uzadıkça, kendi öz değerlerine bağlanmalarının azaldığı gözlenmiştir (Liebkind ve Jasinskaja-Lahti, 2000: 448). Benzer bir şekilde, Suriyeli ergenler üzerine yapılan başka bir araştırmada, göçmen ergenlerden kendi ülkelerine dönmek isteyenlerin kültürleşme düzeylerinin düşük olduğu ve misafir topluma uyum sağlama noktasında mesafeli davranıp misafir kültürün değerlerine entegre olmak için gayret göstermedikleri gözlenmiştir (Gün ve Bayraktar, 2008: 175). Dolayısıyla, misafir

toplumda kalış süresinin uzaması ile Suriyeli ergenlerin geri dönme ihtimallerinin azalması ve bunun sonucu olarak da misafir kültüre uyum sağlama noktasında çaba sarfetmeleri anlaşılır görülebilir. Bu noktada, Suriyeli ergenlerin Türkiye’de bulunma sürelerinin artmasıyla, Türkçe okuma, anlama, yazma ve konuşma becerilerinin artması ve takip edilen medya kaynaklarının, temas edilen kişilerin Suriyeli olmasının azalması da bunun göstergesi olarak yorumlanabilir. Dolayısıyla, Suriyeli ergenlerin Türkiye’de bulunma süresi arttıkça dil becerisi gelişmekte, dil becerilerinin gelişmesiyle misafir kültür ile temasının artma eğilimi ve misafir toplum ile başarılı kültürleşme eğilimi güçlenmektedir. Bir sonraki bölümde araştırmanın sınırlılıkları ve gelecek çalışmalar için öneriler ele alınacaktır.

4.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI VE GELECEK ÇALIŞMALARA ÖNERİLER

Bu çalışmanın, her çalışmanın da olduğu gibi sınırlılıkları mevcuttur. Öncelikle bu çalışmada verilerin sadece 15-25 yaş aralığındaki ergenlerden toplanması da araştırmanın sınırlılıkları arasındadır. Gelecek araştırmalarda, gelişimsel olarak daha farklı yaş gruplarından (çocuk, ergen, yetişkin vb. gibi) veri toplanması bu bulguların daha zenginleşmesine yol açabilir. Ayrıca, toplanan verilerin boylamsal olarak analiz edilmesi yaş gruplarına ilişkin gelişimsel farklılıkların daha derinlikli olarak anlaşılmasında yol gösterici olabilir.

Bunun yanı sıra, bu araştırmada Suriyeli ve Türk gençlerin otobiyografik anılarına ilişkin olumlu duygu uyandıran benlik saygısı anıları anlatmaları istenmiştir. Çalışmada, sadece olumlu duygu tonlu anılara odaklanılması araştırmanın kısıtlılıkları arasında sayılabilir. İleriki çalışmalar, olumsuz duygu tonlu ya da travmatik anıları ele alıp değişkenler arası ilişkileri karşılaştırmalı olarak ele alabilir.

Mevcut çalışmamızda, katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeylerini ölçerken Diener ve arkadaşları tarafından geliştirilip (2009) Türkçe’ye Telef (2013) tarafından uyarlanan sosyo-psikolojik iyi oluş ölçmek için kullanılan 8 maddelik bir ölçek kullanılmıştır. Fakat, literatürde psikolojik iyi oluş ile kültürleşme süreçleri arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesi adına psikolojik iyi oluşun, kültürleşme stresi (acculturative stress), davranışsal problemler (behavioral problems), hakimiyet

duygusu (sense of mastery), benlik saygısı ve yaşam doyumunu (life satisfaction) gibi mevcut göstergelerinin eş zamanlı kullanılabileceği da önerilmektedir (Liebkind ve Jasinskaja-Lahti, 2000: 448). Dolayısıyla, ileriki çalışmalarda daha farklı iyi oluş göstergeleri çalışma içerisine eklenerek kültürleşme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemek adına daha detaylı bulgular elde edilebilir. Ayrıca, değişkenlerin yönü değiştirilerek daha farklı modeller test edilebilir. Böylece, karşılıklı ilişkiler derinlemesine incelenebilir.

Son olarak, bu araştırma farklı kültürlerde farklı yaş grupları ile tekrarlanmalı ve bu ilişkilerin evrenselliği sorgulanmalıdır. Literatürdeki çalışmalar gelişimsel olarak ergenlik döneminde deneyimleyen göçün bellek üzerindeki etkisine dikkat çekerek, bu süreçte anı tümseğinin oluşmasında ergenlik gibi gelişimsel yaş faktörünün önemine vurgu yapmıştır (Schrauf ve Rubin, 1998: 452). Dolayısıyla, farklı yaş grupları ile tekrarlanacak olan çalışmalar, otobiyografik bellek gelişimi, kültürleşme, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkilerde gelişimsel bir farkın olup olmadığının anlaşılmasında önemli rol oynayabilir. Bunun yanı sıra, farklı kültürlerde yapılacak olan çalışmalar, sosyal psikoloji literatürüne sadece çalışma değişkenleri kapsamında değil, aynı zamanda bireyci/toplulukçu kültürlerdeki farklılıklar bağlamında da ışık tutabilir. Bu noktada, çeşitli kültürlerde tekrarlanacak olan her çalışma kendi içinde ve de disiplinler arası literatüre özgün bir katkı sunabilir. Bir sonraki bölümde mevcut araştırmanın güçlü yönlerine yer verilecektir.

4.6. ARAŞTIRMANIN GÜÇLÜ YÖNLERİ

Alan yazında, kültürleşmeyi benlik ve bellek süreçleriyle birlikte ele alan çalışmaların sayısı oldukça kısıtlıdır. Bu bağlamda yapılan sınırlı sayıda çalışma da güncel literatürdeki boşluğa işaret etmektedir (Arentoft ve diğerleri, 2012: 815). Türkiye bağlamında ele alındığında, 2011'den bu yana Suriye'den Türkiye'ye başlayan yoğun göç dalgası, Suriyelilerin Türkiye'de en hızlı büyüyen göçmen nüfusu olmalarına neden olmuştur (Erdoğan, 2020). Bu noktada, Suriyelilere ilişkin yapılan lisansüstü tezleri inceleyen bir çalışmada spesifik olarak Suriyeliler bağlamında yapılan çalışmaların çoğunluğunun uluslararası ilişkiler anabilim dalında yapıldığı ortaya çıkmıştır (Tatlıcıoğlu ve Apak, 2018: 249). Suriyeliler ilişkin diğer disiplinlerde

de yeterli sayıda araştırma olmadığı ve de doktora düzeyinde çok az sayıda çalışmanın yer aldığı gözlenmiştir (Tatlıcıoğlu ve Apak, 2018: 249).

Psikoloji bilim dalında yapılan tezlere ilişkin ise, yapılan sınırlı sayıdaki araştırmaların genellikle klinik psikoloji gibi alanında yapılması, psikolojinin alt anabilim dallarında yer alan sosyal psikoloji, bilişsel psikoloji alanında bu konunun eksikliğini ortaya koymaktadır. Bildiğimiz kadarıyla, bugüne kadar hiçbir çalışma kültürleşme, öztanımlayıcı anılar, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelememiştir. Kültürel ya da kültürleşme faktörlerinin bir sonucu olarak göçmenlerin otobiyografik bellek, psikolojik iyi oluş ve benlik saygılarındaki değişime dair alan yazındaki bilgi eksikliği bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Bunun yanı sıra, çalışmanın değişkenleri bağlamında düşünüldüğünde, bireylerin geçmiş yaşam deneyimlerini bellek sistemine kaydetme ve geri çağırma süreçleri, olumlu ve olumsuz olaylara ilişkin anılarının başkalarına aktarımı bireysel farklılıklar göstermektedir (örn., Berntsen ve Rubin, 2002; Talarico ve diğerleri, 2009; Kihlstrom ve diğerleri, 2000). Bireysel farklılıklarla ilgili, orta çocukluk ve ergenlik dönemi boyunca, ayrıntılı otobiyografik hatırlama becerisinin, çok yönlü benlik gelişimi oluşumu, psikolojik iyi oluş ve benlik saygısı ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Pasupathi & Wainryb, 2010). Bu bağlamda, araştırma bellek süreçlerini çeşitli bireysel farklılıklarla derinlemesine inceleyerek sınırlı literatüre ışık tutacaktır. Ayrıca, geçmiş olaylar hakkında düşünmenin şimdiki zamandaki (durumsal) benlik saygısı ile ne ölçüde bağlantılı olduğunun incelenmesi son derece önemli olmaktadır. Bu ilişkiyi ele alan araştırmalar literatürde son derece sınırlı olmaktadır (Ritchie ve diğerleri, 2016: 4). Bu çalışmanın aynı zamanda ele aldığı değişkenler kapsamında da literatüre katkı sağlayacağı hedeflenmektedir.

Ek olarak, literatürde otobiyografik belleğe ilişkin araştırmalarda çoğunlukla bilişsel ve klinik psikoloji alanlarının hakimiyetinde olumsuz duygular çalışılmaktadır (McLean ve Lilgendahl, 2008). Bu anlamda, araştırmanın otobiyografik bellekte kodlanan olumlu duygu tonlu anıların benlik değişkenleri ile ilişkisine bütünsel bir bakış açısı sunması, buna bağlı olarak olumsuz anılar kadar olumlu anıların da benlik sistemindeki işlevlerine yönelik bir içgörü sağlaması hedeflenmektedir. Otobiyografik

belleğin göç süreciyle ilişkili çalışılması, göçmen ergenlerin psikolojik sağlıklarına yönelik bulguların kavranmasında daha derinlikli bir anlayışı mümkün kılabilir. Yukarıda gösterilen nedenler birlikte ele alındığında, bu araştırma yalnızca sosyal psikoloji literatürüne katkıda bulunmayıp, araştırmanın bulguları aynı zamanda bilişsel psikoloji, klinik psikoloji, gelişim psikolojisi, çatışma çözümü vb. gibi psikolojinin çeşitli alt alanlarınca kullanılabilir. Benzer şekilde, çalışmanın çıktılarının, sosyoloji, antropoloji, uluslararası ilişkiler gibi çeşitli disiplinlere ve disiplinler arası literatüre katkı yapacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Tüm bu bulgular birlikte ele alındığında, bu çalışmadan ortaya çıkan sonuçlar, kültürleşme, benlik ve bellek süreçlerine ilişkin önemli bilgiler ortaya koymaktadır. Başarılı olarak kabul edilen belirli kültürleşme stratejilerinin otobiyografik bellek özellikleri, benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinde belirli avantajları ortaya çıkardığı, başarısız olarak temsil edilen kültürleşme stratejilerinde ise bu ilişkinin negatif yönde olduğu, bellek performansı ve iyi oluş göstergeleri bağlamında dezavantaja sahip olduğu söylenebilir. Daha spesifik olarak, bütünleşme stratejisinin göçmen ergenler bağlamında en avantajlı ve sağlıklı, marjinalleşme stratejisinin ise en dezavantajlı ve sağlıksız strateji olduğu görülmektedir. Bu noktada, mevcut çalışmada Suriyeli ergenlerin bütünleşme ve asimilasyon stratejilerini diğerlerine nazaran daha çok tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu bulguda, literatürdeki araştırmaları desteklemekte, kültürleşme yaklaşımıyla tutarlı olarak göçmenlerin bütünleşme ve asimilasyon yönelimlerini benimseme eğilimlerini ortaya koymaktadır (Nesdale, 2002: 1489). Şimdiye kadar ki çalışmalarda kültürleşme ile benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki çokça desteklense de bu çalışmada kültürleşmenin bellek süreçleri ile ilişkisinin açığa çıkması son derece önemlidir. Bu noktada, bu ilişkilerin tek taraflı olmadığı, karşılıklı olarak birbirini beslediği söylenebilir.

Ek olarak, bu çalışmada olumlu anı hatırlama sonrası benlik saygısındaki güçlenmeye ilişkin bulgular literatür ile tutarlı olup; bireylerin hayatında kritik izler bırakan olumlu yaşam olaylarını hatırlamada yaşanan duyguların yoğunluğunun dolayısıyla, olumlu anıların, benlik saygısına katkısı ile ilişkili olabileceği ve benlik saygısını güçlendirici etkiye sahip olabileceğini ortaya koymuştur (Ritchie ve diğerleri, 2016: 4). Bu noktada, kişilerin deneyimledikleri olayları hatırlama ve aktarma biçimlerinin benlik saygısını besleyen yaşam hikayelerinin oluşmasını mümkün kılabileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

Adler, J. M., Kissel, E. C., & McAdams, D. P. (2006). Emerging from the CAVE: Attributional Style and the Narrative Study of Identity in Midlife Adults. *Cognitive Therapy and Research*, 30(1), 39–51. <https://doi.org/10.1007/s10608-006-9005-1>

Agacadağ Çelik, İ. (2021). Suriyelilerin sınır kentlerdeki toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(37), 4784-4823. <https://doi.org/10.26466/opus.899920>

Akfirat, S. & Yangın, E. (2018). Ev sahibi topluluk kültürleşme ölçeği (ETKÖ) Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin üniversite öğrencileri örnekleminde incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi* (29), 499-519.

Alea, N., & Bluck, S. (2003). Why are you telling me that? A conceptual model of the social function of autobiographical memory. *Memory (Hove, England)*, 11(2), 165–178. <https://doi.org/10.1080/741938207>

Alea, N., Bluck, S., & Ali, S. (2015). Function in context: why American and Trinidadian young and older adults remember the personal past. *Memory (Hove, England)*, 23(1), 55–68. <https://doi.org/10.1080/09658211.2014.929704>

Alvarez, W. F., Doris, J., & Larson, O., 3rd (1988). Children of migrant farm work families are at high risk for maltreatment: New York State study. *American journal of public health*, 78(8), 934–936. <https://doi.org/10.2105/ajph.78.8.934>

Anakwah, N., Horselenberg, R., Hope, L., Amankwah-Poku, M., & Koppen, P. J. (2020). The acculturation effect and eyewitness memory reports among migrants. *Legal and Criminological Psychology*, 25(2), 237–256. <https://doi.org/10.1111/lcrp.12179>

Anderson, L. P. (1991). Acculturative stress: A theory of relevance to Black Americans. *Clinical Psychology Review, 11*(6), 685–702.

[https://doi.org/10.1016/0272-7358\(91\)90126-F](https://doi.org/10.1016/0272-7358(91)90126-F)

Arends-Tóth, J. V., & van de Vijver, F. J. R. (2006). Issues in conceptualization and assessment of acculturation. In M. H. Bornstein, & L. R. Cote (Eds.), *Acculturation and parent-child relationships: Measurement and development* (pp. 33-62). Lawrence Erlbaum.

Arentoft, A., Byrd, D., Robbins, R. N., Monzones, J., Miranda, C., Rosario, A., Coulehan, K., Fuentes, A., Germano, K. K., D'Aquila, E., Sheynin, J., Fraser, F., Morgello, S., & Mindt, M. R. (2012). Multidimensional effects of acculturation on English-language neuropsychological test performance among HIV+ Caribbean Latinas/os. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology, 34*(8), 814–825. <https://doi.org/10.1080/13803395.2012.683856>

Aronowitz, M. (1984). The Social and Emotional Adjustment of Immigrant Children: A Review of Literature. *International Migration Review, 18*(2), 237-257.

<https://doi.org/10.1177/0197918384018002>

Aydın, Ç. (2020). Doğum sonrası depresyonda otobiyografik bellek. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 12*(3), 396-408. <https://doi.org/10.18863/pgy.641620>

Azurmendi, M.-J., and N. Larrañaga. 2008. “La inmigración emergente en la Comunidad Autónoma Vasca (CAV) desde la sociedad de acogida: la aculturación [Emergent Immigration in the Basque Autonomous Community (BAC) from the Host Society Standpoint: Acculturation].” In *Método, teoría e investigación en psicología*

social [Method, Theory and Research in Social Psychology], edited by J. F. Morales, C. Huici, A. Gómez, and E. Gaviria, 488–511. Madrid: Pearson-Prentice Hall.

Baerger, D. R., & McAdams, D. P. (1999). Life story coherence and its relation to psychological well-being. *Narrative Inquiry*, 9(1), 69–96.

<https://doi.org/10.1075/ni.9.1.05bae>

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182.

<https://doi.org/10.1037//0022-3514.51.6.1173>

Banks, M. V., & Salmon, K. (2013). Reasoning about the self in positive and negative ways: Relationship to psychological functioning in young adulthood. *Memory*, 21(1), 10–26. <https://doi.org/10.1080/09658211.2012.707213>

Berntsen, D., & Rubin, D. C. (2002). Emotionally charged autobiographical memories across the life span: The recall of happy, sad, traumatic and involuntary memories. *Psychology and Aging*, 17(4), 636–652. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.17.4.636>

Berntsen, D., Rubin, D. C., & Siegler, I. C. (2011). Two versions of life: Emotionally negative and positive life events have different roles in the organization of life story and identity. *Emotion*, 11(5), 1190–1201. <https://doi.org/10.1037/a0024940>

Berry, J. W. (1992). Acculturation and Adaptation in a New Society. *International Migration*, 30, 69-85. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.1992.tb00776.x>

Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5–34. <https://doi.org/10.1080/026999497378467>

Berry, J. W. (1980). Acculturation as varieties of adaptation. In A. M. Padilla (Ed.), *Acculturation: Theory, models and some new findings* (pp. 9-25). Boulder, CO: Westview.

Berry, J. W. (2001). A Psychology of Immigration. *Journal of Social Issues*, 57(3), 615–631. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00231>

Berry, J. W. (2003). Conceptual approaches to acculturation. In K. M. Chun, P. Balls Organista, & G. Marín (Eds.), *Acculturation: Advances in theory, measurement, and applied research* (pp. 17–37). American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/10472-004>

Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), 697–712.
<https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.07.013>

Berry, J. W., Kim, U., Minde, T., & Mok, D. (1987). Comparative Studies of Acculturative Stress. *The International Migration Review*, 21(3), 491–511.
<https://doi.org/10.2307/2546607>

Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (Eds.). (2006). *Immigrant youth in cultural transition: Acculturation, identity, and adaptation across national contexts*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Bhugra, D. (2004). Migration and mental health. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 109, 243-258. <https://doi.org/10.1046/j.0001-690X.2003.00246.x>

Bluck S. (2003). Autobiographical memory: exploring its functions in everyday life. *Memory (Hove, England)*, 11(2), 113–123. <https://doi.org/10.1080/741938206>

Bluck, S., & Alea, N. (2011). Crafting the TALE: construction of a measure to assess the functions of autobiographical remembering. *Memory (Hove, England)*, 19(5), 470–486. <https://doi.org/10.1080/09658211.2011.590500>

Bluck, S., Alea, N., & Demiray, B. (2010). You get what you need: The psychosocial functions of remembering. In J. Mace (Ed.), *The act of remembering: Toward an understanding of how we recall the past* (pp. 284–307). Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell.

Bluck, S., Alea, N., Habermas, T., & Rubin, D. C. (2005). A Tale of Three Functions: The Self-Reported Uses of Autobiographical Memory. *Social Cognition*, 23(1), 91–117. <https://doi.org/10.1521/soco.23.1.91.59198>

Bluck, S., & Habermas, T. (2001). Extending the study of autobiographical memory: Thinking back about life across the life span. *Review of General Psychology*, 5(2), 135–147. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.5.2.135>

Bohanek, J. G., & Fivush, R. (2010). Personal narratives, well-being, and gender in adolescence. *Cognitive Development*, 25(4), 368–379. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2010.08.003>

Bohanek, J. G., Marin, K. A., Fivush, R., & Duke, M. P. (2006). Family narrative interaction and children's sense of self. *Family process*, 45(1), 39–54. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2006.00079.x>

Bourhis, R. Y., & Barrette, G. (2006). Notes on the Immigrant Acculturation Scale (IAS). (Working Paper, LECRI). Montreal, Quebec, Canada: Département de psychologie, Université du Québec à Montréal, Canada.

Bourhis, R. Y., Barrette, G., El-Geledi, S., & Schmidt, R. (2009). Acculturation Orientations and Social Relations Between Immigrant and Host Community Members in California. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(3), 443–467.

<https://doi.org/10.1177/0022022108330988>

Bourhis, R.Y.& El-Geledi, S. (2010b). Assimilation and acculturation. In J. Levine & M. Hogg (Eds.) *Encyclopedia of Group Processes and Intergroup Relations* (pp.30-37). Sage Publishers.

Bourhis, R. Y., Moïse, L. C., Perreault, S., & Senécal, S. (1997). Towards an interactive acculturation model: A social psychological approach. *International Journal of Psychology*, 32(6), 369–386. <https://doi.org/10.1080/002075997400629>

Bourhis, R.Y. & Montreuil, A. (2016). *Methodological issues related to the Host Community Acculturation Scale (HCAS) and the Immigrant Acculturation Scale (IAS): An update*. UQAM Working Paper, Département de Psychologie, Université du Québec à Montréal. (Updated: January 2016).

Boyacı, B., & Boyacıoğlu, İ. (2022). Göçmen ergenlerde otobiyografik bellek gelişimi ve benlik saygısı üzerine bir derleme. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(2), 256-267. <https://doi.org/10.5152/JSSI.2022.1028332>

Boyacıoğlu, I., & Akfırat, S. (2015). Development and psychometric properties of a new measure for memory phenomenology: The Autobiographical Memory Characteristics Questionnaire. *Memory (Hove, England)*, 23(7), 1070–1092.

<https://doi.org/10.1080/09658211.2014.953960>

Brennen, T., Hasanović, M., Zotović, M., Blix, I., Solheim Skar, A.-M., Prelić, N. K., Mehmedović, I., Pajević, I., Popović, N., & Gavrilov-Jerković, V. (2010). Trauma exposure in childhood impairs the ability to recall specific autobiographical memories in late adolescence. *Journal of Traumatic Stress*, 23(2), 240–247.

<https://doi.org/10.1002/jts.20513>

Brewer, W. F. (1986). What is autobiographical memory? In D. C. Rubin (Ed.), *Autobiographical memory* (pp. 25–49). Cambridge University Press.

<https://doi.org/10.1017/CBO9780511558313.006>

Brewer, W. F. (1988). Memory for randomly sampled autobiographical events. In U. Neisser & E. Winograd (Eds.), *Remembering reconsidered: Ecological and traditional approaches to the study of memory* (pp. 21–90). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511664014.004>

Brewin, C. R. (1998). Intrusive autobiographical memories in depression and post-traumatic stress disorder. *Applied Cognitive Psychology*, 12(4), 359–370. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0720\(199808\)12:4<359::AID-ACP573>3.0.CO;2-5](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0720(199808)12:4<359::AID-ACP573>3.0.CO;2-5)

Brewin, C. R., & Andrews, B. (2017). Creating Memories for False Autobiographical Events in Childhood: A Systematic Review. *Applied cognitive psychology*, 31(1), 2–23. <https://doi.org/10.1002/acp.3220>

Brown, J. D. (1998). *The Self*. New York: McGraw-Hill.

Brown, R., & Kulik, J. (1977). Flashbulb Memories. *Cognition*, 5, 73-99.
[http://dx.doi.org/10.1016/0010-0277\(77\)90018-X](http://dx.doi.org/10.1016/0010-0277(77)90018-X)

Brown, J. D. ve Marshall, M. A. (2006). The three faces of self-esteem. In M. Kernis (Ed.), *Self-esteem: Issues and answers* (ss. 4-9). New York: Psychology Press.

Bulut, S. F. (2022) Evaluation of adult literacy courses and Turkish language trainings for Syrian refugees. *MAUN Journal of Education*, 2(1), 123-147.

<https://dergipark.org.tr/en/pub/manuef/issue/70625/117668>

Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 32(32), 470-483.

Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Akademi Yayınları.

Cadavid, L. (2019). *Measuring the effects of acculturation on different types of memory in Spanish speaker*. [Senior Theses, Trinity College], Trinity College Digital Repository, <https://digitalrepository.trincoll.edu/theses/768>

Campbell, J. D. (1990). Self-esteem and clarity of the self-concept. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(3), 538–549. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.3.538>

Cange, C. W., Brunell, C., Acarturk, C., & Fouad, F. M. (2019). Considering chronic uncertainty among Syrian refugees resettling in Europe. *The Lancet. Public health*, 4(1), e14. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(18\)30261-5](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(18)30261-5)

Cappeliez, P., & Robitaille, A. (2010). Coping mediates the relationships between reminiscence and psychological well-being among older adults. *Aging & mental health*, 14(7), 807–818. <https://doi.org/10.1080/13607861003713307>

Cerin, E., & Mackinnon, D. P. (2009). A commentary on current practice in mediating variable analyses in behavioural nutrition and physical activity. *Public health nutrition*, 12(8), 1182–1188. <https://doi.org/10.1017/S1368980008003649>

Chasiotis, A., Bender, M., Kiessling, F., & Hofer, J. (2010). The Emergence of the Independent Self: Autobiographical Memory as a Mediator of False Belief Understanding and Sociocultural Motive Orientation in Cameroonian and German Preschoolers. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 41(3), 368–390. <https://doi.org/10.1177/0022022110361705>

Christensen, T. C., Wood, J. V., & Barrett, L. F. (2003). Remembering everyday experience through the prism of self-esteem. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(1), 51–62. <https://doi.org/10.1177/0146167202238371>

Conway, M. A. (2005). Memory and the self. *Journal of Memory and Language*, 53(4), 594–628. <https://doi.org/10.1016/j.jml.2005.08.005>

Conway, M.A., & Pleydell-Pearce, C.W. (2000). The construction of autobiographical memories in the self-memory system. *Psychological review*, 107 2, 261-88. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.107.2.261>

Conway, M. A., Singer, J. A., & Tagini, A. (2004). The self and autobiographical memory: Correspondence and coherence. *Social Cognition*, 22(5), 491–529. <https://doi.org/10.1521/soco.22.5.491.50768>

Cortés, D. E., Rogler, L. H., & Malgady, R. G. (1994). Biculturalism among Puerto Rican adults in the United States. *American Journal of Community Psychology*, 22(5), 707–721. <https://doi.org/10.1007/BF02506900>

Çuhadaroğlu, F. (1986) *Adölesanlarda Benlik Saygısı* [Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı]. Ankara.

D'Argembeau, A., & Van der Linden, M. (2008). Remembering pride and shame: self-enhancement and the phenomenology of autobiographical memory. *Memory (Hove, England)*, 16(5), 538–547. <https://doi.org/10.1080/09658210802010463>

Demiray, B., & Freund, A. M. (2017). The psychological distance of memories: Examining causal relations with mood and self-esteem in young, middle-aged and older adults. *Consciousness and Cognition*, 49, 117-131.

<https://doi.org/10.1016/j.concog.2017.01.004>

Demiray, B., & Janssen, S. M. (2015). The self-enhancement function of autobiographical memory. *Applied Cognitive Psychology*, 29(1), 49–60.

<https://doi.org/10.1002/acp.3074>

Demming, C. L., Jahn, S., & Boztug, Y. (2017). Conducting Mediation Analysis in Marketing Research. *Marketing ZFP*, 39(3), 76-98.

Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542–575.

<https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>

Diener, E., Wirtz, D., Biswas-Diener, R., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D.-w., & Oishi, S. (2009). New measures of well-being. In E. Diener (Ed.), *Assessing well-being: The collected works of Ed Diener* (pp. 247–266). Springer Science + Business Media. https://doi.org/10.1007/978-90-481-2354-4_12

Elnick, A.B., Margrett, J.A., Fitzgerald, J.M. & Labouvie-Vief, G. (1999). Benchmark Memories in Adulthood: Central Domains and Predictors of Their Frequency. *Journal of Adult Development*, 6, 45–59. <https://doi.org/10.1023/A:1021624324994>

Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, M. M. (2020). Suriyeliler barometresi 2019 Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi. Ankara: Orion Yayın. 13.09.2022
<https://www.wald.org.tr/Uploads/Pages/Module/SJY25SK1XIQ8A7TYBTW63B3278ZI05.pdf>

Erdoğan, M. M., Kavukçuer, Y., Çetinkaya, T. (2017). Developments in Turkey: The refugee crisis and the media. 13.09.2022
https://oad.org.tr/wpcontent/uploads/2021/06/Analyses_2113_201910110195073OA-D-analiz-multeci-ing-final-r2.pdf

Ferring, D., & Tournier, I. (2017). Autobiographical memory, self-regulation, and well-being. In M. D. Robinson & M. Eid (Eds.), *The happy mind: Cognitive contributions to well-being* (pp. 275–289). Springer International Publishing/Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-319-58763-9_15

Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). Sage.

Fivush R. (2011). The development of autobiographical memory. *Annual review of psychology*, 62, 559–582. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.121208.131702>

Fivush, R. (2014). Maternal reminiscing style: The sociocultural construction of autobiographical memory across childhood and adolescence. In P. J. Bauer & R. Fivush (Eds.), *The Wiley handbook on the development of children's memory* (pp. 568–585). Wiley Blackwell.

Fivush, R., Habermas, T., Waters, T. E., & Zaman, W. (2011). The making of autobiographical memory: intersections of culture, narratives and identity. *International journal of psychology: Journal internationale de psychologie*, 46(5), 321–345. <https://doi.org/10.1080/00207594.2011.596541>

Fivush, R., & Nelson, K. (2004). Culture and Language in the Emergence of Autobiographical Memory. *Psychological Science*, 15(9), 573–577. <https://doi.org/10.1111/j.0956-7976.2004.00722.x>

Fritz, M. S., & MacKinnon, D. P. (2007). Required sample size to detect the mediated effect. *Psychological Science*, 18(3), 233–239. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2007.01882.x>

García-Bajos, E., & Migueles, M. (2013). An integrative study of autobiographical memory for positive and negative experiences. *The Spanish Journal of Psychology*, 16, Article E102. <https://doi.org/10.1017/sjp.2013.103>

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2022). Göç İstatistikleri: Geçici Koruma. 13.09.2022 <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

Given-Wilson, Z., Hodes, M., & Herlihy, J. (2018). A review of adolescent autobiographical memory and the implications for assessment of unaccompanied minors' refugee determinations. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 23(2), 209–222. <https://doi.org/10.1177/1359104517748697>

González, H. M., Haan, M. N., & Hinton, L. (2001). Acculturation and the prevalence of depression in older Mexican Americans: Baseline results of the Sacramento Area Latino Study on Aging. *Journal of the American Geriatrics Society*, 49(7), 948–953. <https://doi.org/10.1046/j.1532-5415.2001.49186.x>

Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American life: The role of race, religion, and national origins*. Oxford University Press on Demand.

Graves, T.D. (1967). Psychological Acculturation in a Tri-Ethnic Community. *Southwestern Journal of Anthropology*, 23, 337- 350.
<https://doi.org/10.1086/soutjanth.23.4.362945>

Grob, A. (1998). Adolescents' subjective well-being in fourteen cultural contexts. In J.-E. Nurmi (Ed.), *Adolescents, cultures and conflicts—Growing up in contemporary Europe. European advances in adolescent research* (pp. 199-224). New York: Garland.

Gülgöz, S., & Rubin, D. C. (2001). Retrieval of personal memory: A descriptive study. *Turkish Journal of Psychology*, 16(48), 37–51.

Gün, Z., & Bayraktar, F. (2008). Türkiye'de iç göçün ergenlerin uyumundaki rolü [The role of migration on the adjustment of adolescents in Turkey]. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 167–176.

Habermas, T., & Bluck, S. (2000). Getting a life: The emergence of the life story in adolescence. *Psychological Bulletin*, 126(5), 748–769. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.126.5.748>

Habermas, T., & Reese, E. (2015). Getting a life takes time: The development of the life story in adolescence, its precursors and consequences. *Human Development*, 58(3), 172–201. <https://doi.org/10.1159/000437245>

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2018). Türkiye 2018 Nüfus ve Sağlık Araştırması Suriyeli Göçmen Örnekleme Temel Bulgular. 13.09.2022
http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/2018_TNSA_Suriye_Orneklemi_OzetRapor.pdf

Harris, A. L., Jamison, K. M., & Trujillo, M. H. (2008). Disparities in the Educational Success of Immigrants: An Assessment of the Immigrant Effect for Asians and Latinos. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 620, 90–114. <http://www.jstor.org/stable/40375812>

Hayes, A. F. (2009). Beyond Baron and Kenny: Statistical mediation analysis in the new millennium. *Communication Monographs*, 76(4), 408 – 420.
<http://dx.doi.org/10.1080/03637750903310360>

Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. The Guilford Press.

Hayes, A. F., & Preacher, K. J. (2014). Statistical mediation analysis with a multicategorical independent variable. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 67(3), 451–470. <http://dx.doi.org/10.1111/bmsp.12028>

Hayne, H. & MacDonald, S. (2003). The socialization of autobiographical memory in children and adults: the roles of culture and gender. In R. Fivush & C. A. Haden (Eds.), *Autobiographical memory and the construction of a narrative self: Developmental and*

cultural perspectives (pp. 99-110). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Henríquez, D., Urzúa, A., & López-López, W. (2021). Indicators of Identity and Psychological Well-Being in Immigrant Population. *Frontiers in psychology*, *12*, 707101. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.707101>

Hortaçsu, N. (2007). *Ben, siz, biz, hepimiz: toplumsal kimlik ve gruplar arası ilişkiler*. İmge Kitabevi, Ankara.

Hovey, J. D. (2000). Acculturative stress, depression, and suicidal ideation in Mexican immigrants. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, *6*(2), 134–151. <https://doi.org/10.1037/1099-9809.6.2.134>

Howe, M. L., & Courage, M. L. (1997). The emergence and early development of autobiographical memory. *Psychological Review*, *104*(3), 499–523. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.104.3.499>

Huffman, C. M., & Weaver, K. A. (1996). Autobiographical recall and visual imagery. *Perceptual and motor skills*, *82*(3 Pt 1), 1027–1034. <https://doi.org/10.2466/pms.1996.82.3.1027>

Hui, B., Chen, S., Leung, C., & Berry, J. (2015). Facilitating adaptation and intercultural contact: The role of integration and multicultural ideology in dominant and non-dominant groups. *International Journal of Intercultural Relations*, *45*, 70–84. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2015.01.002>

Jasinskaja-Lahti, I., & Liebkind, K. (2007). A structural model of acculturation and well-being among immigrants from the former USSR in Finland. *European Psychologist*, 12(2), 80–92. <https://doi.org/10.1027/1016-9040.12.2.80>

Jobson, L. (2009). Cultural differences in specificity of autobiographical memories: implications for asylum decisions. *Psychiatry, Psychology and Law*, 16(3), 453-457. <https://doi.org/10.1080/13218710902930259>

Johnson, R. (1969). *The assimilation myth. A study of second generation Polish immigrants in Western Australia*. The Hague: Martinus Nijhoff.

Jones, L. L., Norville, G. A., & Wright, A. M. (2017). Narcissism, self-esteem, and the phenomenology of autobiographical memories. *Memory (Hove, England)*, 25(6), 800–815. <https://doi.org/10.1080/09658211.2016.1223848>

Karataş, K. & Baloğlu, M. (2018). *Kültürleşme stresi kaskacındaki Suriyeli öğrenciler [Syrian students in the forceps of acculturation stress]*. *Turkish Studies*, 13, 971-990. 10.7827/TurkishStudies.14174. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14174>

Kihlstrom, J. F., Eich, E., Sandbrand, D., & Tobias, B. A. (2000). Emotion and memory: Implications for self-report. In A. A. Stone, J. S. Turkkan, C. A. Bachrach, J. B. Jobe, H. S. Kurtzman, & V. S. Cain (Eds.), *The science of self-report: Implications for research and practice* (pp. 81–99). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Kim, J. H. (2013). Information and culture: Cultural differences in the perception and recall of information. *Library and Information Science Research*, 35(3), 241–250. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2013.04.001>

Köber, C., & Habermas, T. (2013). A longitudinal study of global coherence in life narratives from age 8 to 70. *European Psychiatry*, 28, 1–43.

<https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2013.09.109>

Kuşdil, M. E. (2014), Göçün incelenmesinde sosyal psikolojik bakışın önemi: Bulgaristan Göçmenleri Örneği”, *Eğitim, Bilim, Toplum*, 12 (48), 149-168.

Kutlu, Z. (2015), *Bekleme Odasından Oturma Odasına: Suriyeli Mültecilere Yönelik Çalışmalar Yürüten Sivil Toplum Kuruluşlarına Dair Kısa Bir Değerlendirme*. Anadolu Kültür & Açık Toplum Vakfı. 13.09.2022

https://www.anadolukultur.org/images/UserFiles/Documents/Editor/Bekleme_Odasindan_Oturma_Odasina.pdf

Lamb, M. E., Sternberg, K. J., & Esplin, P. W. (1995). Making children into competent witnesses: Reactions to the amicus brief In re Michaels. *Psychology, Public Policy, and Law*, 1(2), 438–449. <https://doi.org/10.1037/1076-8971.1.2.438>

Leist, A. K., Ferring, D., & Filipp, S. H. (2010). Remembering positive and negative life events: Associations with future time perspective and functions of autobiographical memory. *GeroPsych: The Journal of Gerontopsychology and Geriatric Psychiatry*, 23(3), 137–147. <https://doi.org/10.1024/1662-9647/a000017>

Liao, H.-W., Bluck, S., & Westerhof, G. J. (2017). Longitudinal Relations Between Self-Defining Memories and Self-Esteem: Mediating Roles of Meaning-Making and Memory Function. *Imagination, Cognition and Personality*, 37(3), 318–341.

<https://doi.org/10.1177/0276236617733840>

Liebkind, K. (1996). Acculturation and stress: Vietnamese refugees in Finland. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 27(2), 161–180.

<https://doi.org/10.1177/0022022196272002>

Liebkind, K. (2001). Acculturation. In R. Brown, & S.L. Gaertner (Eds.), *Blackwell Handbook of Social Psychology: Vol.3. Intergroup Processes* (pp.386-404). Oxford: Blackwell.

Liebkind, K., & Jasinskaja-Lahti, I. (2000). Acculturation and psychological well-being among immigrant adolescents in Finland: A comparative study of adolescents from different cultural backgrounds. *Journal of Adolescent Research*, 15(4), 446 -469.

<https://doi.org/10.1177/0743558400154002>

Luchetti, M., & Sutin, A. R. (2016). Measuring the phenomenology of autobiographical memory: A short form of the Memory Experiences Questionnaire. *Memory (Hove, England)*, 24(5), 592–602.

<https://doi.org/10.1080/09658211.2015.1031679>

Marks, A. K., Ejesi, K. & Coll, G. C. (2014). Understanding the U.S. immigrant paradox in childhood and adolescence, *Child Development Perspectives*, 8(2), 59-64.

<https://doi.org/10.1111/cdep.12071>

Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224–253.

<https://doi.org/10.1037/0033-295X.98.2.224>

Markus, H. R., & Kitayama, S. (2010). Culture and selves: A cycle of mutual constitution. *Perspectives on Psychological Science*, 5, 420–430.

<https://doi.org/10.1177/1745691610375557>

McAdams, D. P. (1985). *Power, intimacy, and the life story: Personological inquiries into identity*. Dorsey Press.

McAdams, D. P. (2003). Identity and the life story. In R. Fivush & C. A. Haden (Eds.), *Autobiographical memory and the construction of a narrative self: Developmental and cultural perspectives* (pp. 187–207). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

McConnell, A. R., Shoda, T. M., & Skulborstad, H. M. (2012). The self as a collection of multiple self-aspects: Structure, development, operation, and implications. *Social Cognition, 30*(4), 380–395. <https://doi.org/10.1521/soco.2012.30.4.380>

MacDonald, S., Uesiliana, K., & Hayne, H. (2000). Cross-cultural and gender differences in childhood amnesia. *Memory (Hove, England), 8*(6), 365–376. <https://doi.org/10.1080/09658210050156822>

McGuire, W. J., & McGuire, C. V. (1996). Enhancing self-esteem by directed-thinking tasks: Cognitive and affective positivity asymmetries. *Journal of Personality and Social Psychology, 70*(6), 1117–1125. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.6.1117>

MacKinnon, D. P. (2008). *Introduction to statistical mediation analysis*. Taylor & Francis Group/Lawrence Erlbaum Associates.

McLean, K. C., & Breen, A. V. (2009). Processes and content of narrative identity development in adolescence: Gender and well-being. *Developmental Psychology, 45*(3), 702–710. <https://doi.org/10.1037/a0015207>

McLean, K. C., & Lilgendahl, J. P. (2008). Why recall our highs and lows: Relations between memory functions, age, and well-being. *Memory*, *16*(7), 751–762.

<https://doi.org/10.1080/09658210802215385>

McLean, K. C., & Pratt, M. W. (2006). Life's little (and big) lessons: Identity statuses and meaning-making in the turning point narratives of emerging adults. *Developmental Psychology*, *42*(4), 714–722.

<https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.4.714>

Millett L. S. (2016). The Healthy Immigrant Paradox and Child Maltreatment: A Systematic Review. *Journal of immigrant and minority health*, *18*(5), 1199–1215.

<https://doi.org/10.1007/s10903-016-0373-7>

Mitchell A. E. (2016). Phenomenological Characteristics of Autobiographical Memories: Responsiveness to an Induced Negative Mood State in Those With and Without a Previous History of Depression. *Advances in cognitive psychology*, *12*(2), 105–114. <https://doi.org/10.5709/acp-0190-8>

Montreuil, A., & Bourhis, R. Y. (2004). Acculturation orientations of competing host communities toward valued and devalued immigrants. *International Journal of Intercultural Relations*, *28*(6), 507–532. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.01.002>

Montreuil, A., Bourhis, R.Y. & Vanbeselaere, N. (2004c). Perceived Threat and Host Community Acculturation Orientation toward Immigrants: Comparing Flemings in Belgium and Francophones in Quebec. *Canadian Ethnic Studies*, *36*(3), 113-137.

Naidoo B. (1992). *Through Whose Eyes?: Exploring Racism: Reader, Text and Context*. Stylus Publishing.

Naidoo, J. C., & Davis, J. C. (1988). Canadian South Asian women in transition: A dualistic view of life. *Journal of Comparative Family Studies*, *19*(2), 311–327.

Neiss, M.B., Sedikides, C., & Stevenson, J. (2002). Self-esteem: a behavioural genetic perspective. *European Journal of Personality*, *16*, 351 - 367.

<https://doi.org/10.1002/per.456>

Neisser, U. (1962), Cultural and cognitive discontinuity. In T. E. Gladwin , &W. Sturtevant (Eds.), *Anthropology and human behavior* (pp. 54-71). Washington, DC: Anthropological Society of Washington.

Nelson, K. (1993). The Psychological and Social Origins of Autobiographical Memory. *Psychological Science*, *4*(1), 7–14.

<https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1993.tb00548.x>

Nelson, K. (2003). Narrative and self, myth and memory: Emergence of the cultural self. In R. Fivush & C. A. Haden (Eds.), *Autobiographical memory and the construction of a narrative self: Developmental and cultural perspectives* (pp. 3–28). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Nelson, K., & Fivush, R. (2004). The emergence of autobiographical memory: a social cultural developmental theory. *Psychological review*, *111*(2), 486–511.

<https://doi.org/10.1037/0033-295X.111.2.486>

Nesdale, D. (2002). Acculturation Attitudes and the Ethnic and Host-Country Identification of Immigrants. *Journal of Applied Social Psychology*, *32*, 1488-1507.

<https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2002.tb01448.x>

Nguyen, A.-M. D., & Benet-Martínez, V. (2013). Biculturalism and adjustment: A meta-analysis. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *44*(1), 122–159.

<https://doi.org/10.1177/0022022111435097>

Olivares, O. J. (2010). Meaning Making, Uncertainty Reduction, and the Functions of Autobiographical Memory: A Relational Framework. *Review of General Psychology, 14*(3), 204–211. <https://doi.org/10.1037/a0020469>

Orlofsky, J. L., & O'Heron, C. A. (1987). Stereotypic and nonstereotypic sex role trait and behavior orientations: Implications for personal adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*(5), 1034–1042. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.5.1034>

Otoya, M. T. (1987), *A study of personal memories of bilinguals: The role of culture and language in memory encoding and recall*, [Unpublished doctoral dissertation]. Harvard University.

Özlem, A. & Gökler, M. E. (2021). Göçmen kadınlarda üreme sağlığı. *Medical Research Reports, 4*(3), 57-64.

Pasupathi, M., & Wainryb, C. (2010). On telling the whole story: Facts and interpretations in autobiographical memory narratives from childhood through midadolescence. *Developmental Psychology, 46*(3), 735–746.

<https://doi.org/10.1037/a0018897>

Perez, M., Voelz, Z. R., Pettit, J. W., & Joiner, T. E., Jr. (2002). The role of acculturative stress and body dissatisfaction in predicting bulimic symptomatology across ethnic groups. *International Journal of Eating Disorders, 31*(4), 442–454. <https://doi.org/10.1002/eat.10006>

Phinney, J. S. (1990). Ethnic identity in adolescents and adults: Review of research. *Psychological Bulletin*, 108(3), 499–514. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.108.3.499>

Phinney, J. S., Horenczyk, G., Liebkind, K., & Vedder, P. (2001). Ethnic identity, immigration, and well-being: An interactional perspective. *Journal of Social Issues*, 57(3), 493–510. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00225>

Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2004). SPSS and SAS procedures for estimating indirect effects in simple mediation models. *Behavior Research Methods, Instruments & Computers*, 36(4), 717–731. <https://doi.org/10.3758/BF03206553>

Pyszczynski, T., Greenberg, J., Solomon, S., Arndt, J., & Schimel, J. (2004). Why Do People Need Self-Esteem? A Theoretical and Empirical Review. *Psychological Bulletin*, 130(3), 435–468. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.3.435>

Rasmussen, A. S., & Berntsen, D. (2010). Personality traits and autobiographical memory: Openness is positively related to the experience and usage of recollections. *Memory*, 18(7), 774–786.

<https://doi.org/10.1080/09658211.2010.514270>

Redfield, R., Linton, R., & Herskovits, M. J. (1936). Memorandum for the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38(1), 149-152.

<https://doi.org/10.1525/aa.1936.38.1.02a00330>

Ritchie, T. D., Sedikides, C., & Skowronski, J. J. (2016). Emotions experienced at event recall and the self: Implications for the regulation of self-esteem, self-continuity and meaningfulness. *Memory (Hove, England)*, 24(5), 577–591.

<https://doi.org/10.1080/09658211.2015.1031678>

Ritchie, T. D., Skowronski, J. J., Cadogan, S., & Sedikides, C. (2014). Affective responses to self-defining autobiographical events. *Self and Identity, 13*(5), 513–534. <https://doi.org/10.1080/15298868.2013.863222>

Robins, R. W., & Trzesniewski, K. H. (2005). Self-Esteem Development Across the Lifespan. *Current Directions in Psychological Science, 14*(3), 158–162.

<https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00353.x>

Roccas, S., Horenczyk, G., & Schwartz, S. H. (2000). Acculturation discrepancies and well-being: The moderating role of conformity. *European Journal of Social Psychology, 30*(3), 323–334.

[https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(200005/06\)30:3<323::AID-EJSP992>3.0.CO;2-5](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(200005/06)30:3<323::AID-EJSP992>3.0.CO;2-5)

Rosenberg, M. (1965). *Society and the Adolescent Self-Image*. Princeton University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt183pjjh>

Rosenberg, M. (1965). *Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES)* [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t01038-000>

Rosenberg, M. (1985). Self-concept and psychological well-being in adolescence. In R. L. Leahy (Ed.), *The development of the self* (ss. 205-246). Orlando, FL: Academic Press.

Rosenthal, D. A., Ranieri, N., & Klimidis, S. (1996). Vietnamese adolescents in Australia: Relationships between perceptions of self and parental values, intergenerational conflict, and gender dissatisfaction. *International Journal of Psychology*, 31, 81–91. <https://doi.org/10.1080/002075996401106>

Ross, M., & Wilson, A. E. (2002). It feels like yesterday: Self-esteem, valence of personal past experiences, and judgments of subjective distance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(5), 792–803. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.5.792>

Rubin, D. C. (Ed.). (1986). *Autobiographical memory*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511558313>

Rubin, D. C., Burt, C. D. B., & Fifield, S. J. (2003). Experimental manipulations of the phenomenology of memory. *Memory & Cognition*, 31(6), 877–886.

<https://doi.org/10.3758/BF03196442>

Rubin, D. C., Dennis, M. F., & Beckham, J. C. (2011). Autobiographical memory for stressful events: the role of autobiographical memory in posttraumatic stress disorder. *Consciousness and cognition*, 20(3), 840–856.

<https://doi.org/10.1016/j.concog.2011.03.015>

Rubin, D. C., Schrauf, R. W., & Greenberg, D. L. (2003). Belief and recollection of autobiographical memories. *Memory & cognition*, 31(6), 887–901.

<https://doi.org/10.3758/bf03196443>

Rubin, D. C., Schrauf, R. W., & Greenberg, D. L. (2004). Stability in autobiographical memories. *Memory (Hove, England)*, 12(6), 715–721.

<https://doi.org/10.1080/09658210344000512>

Rubin, D. C., & Siegler, I. C. (2004). *Facets of personality and the phenomenology of autobiographical memory*. *Applied Cognitive Psychology*, 18(7), 913–930.

<https://doi.org/10.1002/acp.1038>

Rucker, D. D., Preacher, K. J., Tormala, Z. L., & Petty, R. E. (2011). Mediation analysis in social psychology: Current practices and new recommendations. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(6), 359–371.

<https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2011.00355.x>

Rudmin, F. W. (2003). Critical History of the Acculturation Psychology of Assimilation, Separation, Integration, and Marginalization. *Review of General Psychology*, 7(1), 3–37. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.7.1.3>

Rudmin, F. W., & Ahmadzadeh, V. (2001). Psychometric critique of acculturation psychology: the case of Iranian migrants in Norway. *Scandinavian journal of psychology*, 42(1), 41–56. <https://doi.org/10.1111/1467-9450.00213>

Sands, E. A., & Berry, J. W. (1993). Acculturation and mental health among Greek-Canadians in Toronto. *Canadian Journal of Community Mental Health*, 12(2), 117–124. <https://doi.org/10.7870/cjcmh-1993-0022>

Sam D. L. (2000). Psychological adaptation of adolescents with immigrant backgrounds. *The Journal of social psychology*, 140(1), 5–25.

<https://doi.org/10.1080/00224540009600442>

Sam, D. L., & Berry, J. W. (1995). Acculturative stress among young immigrants in Norway. *Scandinavian Journal of Psychology*, 36(1), 10–24.

<https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.1995.tb00964.x>

Sam, D. L., & Berry, J. W. (2010). Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet. *Perspectives on Psychological Science*, 5(4), 472–481. <http://www.jstor.org/stable/41613454>

Singer, J. A., & Moffitt, K. H. (1991-1992). An experimental investigation of specificity and generality in memory narratives. *Imagination, Cognition and Personality*, 11(3), 233–257. <https://doi.org/10.2190/72A3-8UPY-GDB9-GX9K>

Sirkeci, İ. (2017). Bir güvensizlik ülkesi olarak Türkiye'nin mültecileri, Suriyeliler ve Türk mülteciler. *Göç Dergisi*, 4(1), 21-40. <https://doi.org/10.33182/gd.v4i1.570>

Schrauf, R. W., & Rubin, D. C. (1998). Bilingual Autobiographical memory in older adult immigrants: a test of cognitive explanations of the reminiscence bump and the linguistic encoding of memories, *Journal of Memory and Language*, 39, 437-457. <https://doi.org/10.1006/jmla.1998.2585>

Shrout, P. E., & Bolger, N. (2002). Mediation in experimental and nonexperimental studies: New procedures and recommendations. *Psychological Methods*, 7(4), 422–445. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.7.4.422>

Sirkeci, İ. (2017). Bir Güvensizlik Ülkesi Olarak Türkiye'nin Mültecileri: Suriyeliler ve Türk Mülteciler, *Göç Dergisi*, 4(1), 21-40. <https://doi.org/10.33182/gd.v4i1.570>

Stevens, G. W., & Vollebergh, W. A. (2008). Mental health in migrant children. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 49(3), 276–294. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01848.x>

Sutin, A. R. (2008). Autobiographical memory as a dynamic process: Autobiographical memory mediates basic tendencies and characteristic adaptations. *Journal of Research in Personality*, 42(4), 1060–1066. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2007.10.002>

Sutin, A. R., & Gillath, O. (2009). Autobiographical memory phenomenology and content mediate attachment style and psychological distress. *Journal of Counseling Psychology*, 56(3), 351–364. <https://doi.org/10.1037/a0014917>

Sutin, A. R., & Robins, R. W. (2005). Continuity and Correlates of Emotions and Motives in Self-Defining Memories. *Journal of Personality*, 73(3), 793–824. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00329.x>

Sutin, A. R., & Robins, R. W. (2007). Phenomenology of autobiographical memories: the memory experiences questionnaire. *Memory (Hove, England)*, 15(4), 390–411. <https://doi.org/10.1080/09658210701256654>

Szapocznik, J., & Kurtines, W. M. (1993). Family psychology and cultural diversity: Opportunities for theory, research, and application. *American Psychologist*, 48(4), 400–407. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.48.4.400>

Şentürk, C. (2020). *Türkiye şehirlerinde Suriyeli göçmenler*. Türkiye ve Uyum Araştırmaları Merkezi Vakfı (ZfTI). 13.09.2022 <https://cdn.website->

editor.net/09fe2713f5da44ff99ead273b339f17d/files/uploaded/TR-PolicyPaper_8_Syrische_Migration.pdf

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5th ed.). Allyn and Bacon.

Talarico, J. M., Berntsen, D., & Rubin, D. C. (2009). Positive emotions enhance recall of peripheral details. *Cognition and Emotion*, 23(2), 380–398.

<https://doi.org/10.1080/02699930801993999>

Tatlıcıoğlu, O. & Apak, H. (2018). Suriyeliler hakkında yapılan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Sosyal Politika alışmaları Dergisi*, 18 (2), 227-254.

<https://doi.org/10.21560/spcd.vi.437580>

Telef, B. B. (2013). *Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOO): Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik alışması*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, 28(3), 374-384.

Thorne, A. (2000). Personal memory telling and personality development. *Personality and Social Psychology Review*, 4(1), 45–56.

https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0401_5

Thorne, A., & McLean, K. C. (2003). Telling traumatic events in adolescence: A study of master narrative positioning. In R. Fivush & C. A. Haden (Eds.), *Autobiographical memory and the construction of a narrative self: Developmental and cultural perspectives* (pp. 169–185). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Tulving E. (2002). Episodic memory: from mind to brain. *Annual review of psychology*, 53, 1–25. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135114>

Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*. 13.09.2022 https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf

Van Selm, K., Lackland Sam, D., & Van Oudenhoven, J. P. (1997). *Life satisfaction and competence of Bosnian refugees in Norway*. *Scandinavian Journal of Psychology*, 38(2), 143–149. <https://doi.org/10.1111/1467-9450.00020>

Vaughn, M. G., Salas-Wright, C. P., Maynard, B. R., Qian, Z., Terzis, L., Kusow, A. M. & DeLisi, M. (2014). Criminal epidemiology and the immigrant paradox: Intergenerational discontinuity in violence and antisocial behavior among immigrants. *Journal of Criminal Justice*, Elsevier, 42(6), 483-490.

<https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2014.09.004>

Wang, Q. (2001). Culture effects on adults' earliest childhood recollection and self-description: Implications for the relation between memory and the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(2), 220–233. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.2.220>

Wang Q. (2004). The emergence of cultural self-constructs: autobiographical memory and self-description in European American and Chinese children. *Developmental psychology*, 40(1), 3–15. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.40.1.3>

Wang, Q. (2013). *Gender and emotion in everyday event memory*. *Memory*, 21(4), 503–511. <https://doi.org/10.1080/09658211.2012.743568>

Ward, C. (2008). Thinking outside the Berry boxes: new perspectives on identity, acculturation and intercultural relations. *International Journal of Intercultural Relations*, 32, 105-114. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2007.11.002>

Ward, C., & Kennedy, A. (1994). Acculturation strategies, psychological adjustment, and sociocultural competence during cross-cultural transitions. *International Journal of Intercultural Relations*, 18(3), 329–343.

[https://doi.org/10.1016/0147-1767\(94\)90036-1](https://doi.org/10.1016/0147-1767(94)90036-1)

Waters T. E. (2013). Relations between the functions of autobiographical memory and psychological wellbeing. *Memory (Hove, England)*, 22(3), 265–275.

<https://doi.org/10.1080/09658211.2013.778293>

Waters T. E. (2014). Relations between the functions of autobiographical memory and psychological wellbeing. *Memory (Hove, England)*, 22(3), 265–275.

<https://doi.org/10.1080/09658211.2013.778293>

Waters, T. E., & Fivush, R. (2015). Relations Between Narrative Coherence, Identity, and Psychological Well-Being in Emerging Adulthood. *Journal of personality*, 83(4), 441–451. <https://doi.org/10.1111/jopy.12120>

Westermeyer, J. (1986). Migration and psychotherapy. In C. Williams & J. Westermeyer (Eds.), *Refugee mental health in resettlement countries* (pp. 39-42). Washington, DC: Hemisphere.

Westerhof, G. J., Bohlmeijer, E. T., Webster, J. D., & Webster, J. D. (2010). Reminiscence and mental health: a review of recent progress in theory, research and interventions. *Ageing & society*, 30(4), 697-721.

<https://doi.org/10.1017/S0144686X09990328>

Williams, H. L., Conway, M. A., & Cohen, G. (2008). Autobiographical memory. In G. Cohen & M. A. Conway (Eds.), *Memory in the real world* (pp. 21–90). Psychology Press.

Williams, J. M. G., Healy, H. G., & Ellis, N. C. (1999). The effect of imageability and predicability of cues in autobiographical memory. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology A: Human Experimental Psychology*, 52A(3), 555–579. <https://doi.org/10.1080/027249899390963>

Wilson, A. E., & Ross, M. (2001). From chump to champ: People's appraisals of their earlier and present selves. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(4), 572–584. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.80.4.572>

Wilson, A.E., & Ross, M.W. (2003). The identity function of autobiographical memory: Time is on our side. *Memory*, 11, 137-149.

<https://doi.org/10.1080/741938210>

Yıldırım, S. & İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 107-126.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilgisosyal/issue/36462/413193>

Zagefka, H., & Brown, R. (2002). The relationship between acculturation strategies, relative fit and intergroup relations: Immigrant-majority relations in Germany. *European Journal of Social Psychology*, 32(2), 171–188.

<https://doi.org/10.1002/ejsp.73>

Zhao, X., Lynch, J. G., Jr., & Chen, Q. (2010). Reconsidering Baron and Kenny: Myths and truths about mediation analysis. *Journal of Consumer Research*, 37(2), 197–206. <https://doi.org/10.1086/651257>

EKLER

EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sayın gönüllü,

Dokuz Eylül Üniversitesi Psikoloji Bölümü Doktora öğrencisi Beyza Boyacı'nın tezi kapsamında planlanmış olan araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve bu bilgilendirme çerçevesinde kararınızı özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu çalışma benlik ve otobiyografik bellek ilişkisi hakkında bilgi edinmek amacıyla bir bilimsel proje kapsamında Dokuz Eylül Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu danışmanlığında Dokuz Eylül Üniversitesi doktora öğrencisi Uzm. Psk. Beyza Boyacı tarafından yürütülmektedir. Uygulama yaklaşık 25 dakika sürecektir ve katıldığınız takdirde sizi olumsuz etkileyebilecek herhangi bir durum bulunmamaktadır.

Bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayımlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Eksik kaldığını düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacılara sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığımı kanısındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı.

Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

İMZA

Tarih:/...../.....

EK 2: Suriyeliler için Demografik Bilgi Formu

Cinsiyet (Lütfen uygun seçeneği işaretleyin): Erkek Kadın Diğer

Lütfen yandaki boşluğa kaç yılında doğduğunuzu ya da yaşınızı yazınız: _____

Medeni Haliniz:

Bekâr Evli Boşanmış Diğer _____

Şu an yaşadığınız şehir: _____

Eğitim Durumu (en son bitirdiğiniz okulu işaretleyiniz):

- Lise
- Üniversite
- Yüksek Lisans/Doktora
- Diğer _____

Kaç kardeşiniz? _____

Aile evinizde kimler yaşamakta? Anne Baba Kardeş/kardeşler
Büyükanne ve büyükbaba Başka bir akraba (Yandaki boşluğa yazınız) _____

Ailenizin Toplam Aylık Geliriniz Kaç Liradır? _____

Bireysel Olarak Aylık Geliriniz Kaç Liradır? _____

	Çok	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi
Türkçeyi anlama seviyeniz:	1	2	3	4	5
Türkçeyi okuma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Türkçeyi yazma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Türkçeyi konuşma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Arapçayı anlama seviyeniz:	1	2	3	4	5
Arapçayı okuma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Arapçayı yazma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Arapçayı konuşma seviyeniz:	1	2	3	4	5

İmkanınız olsa Suriye'ye geri dönmeyi düşünür müsünüz? Evet Hayır

Aynı mahallede yaşadığım komşularımın (Seçeneklerden birini işaretleyiniz)

Hepsi Türk'tür Çoğu Türk'tür Hepsi Suriyelidir Çoğu Suriyelidir

Beraber vakit geçirdiğim kişilerin (Seçeneklerden birini işaretleyiniz)

Hepsi Türk'tür Çoğu Türk'tür Hepsi Suriyelidir Çoğu Suriyelidir

Takip ettiğim medya kaynaklarınının (Seçeneklerden birini işaretleyiniz)

Hepsi Türkçedir Çoğu Türkçedir Hepsi Arapçadır Çoğu Arapçadır

EK 3: Türkler için Demografik Bilgi Formu

Cinsiyet (Lütfen uygun seçeneği işaretleyin): Erkek Kadın Diğer

Lütfen yandaki boşluğa kaç yılında doğduğunuzu ya da yaşınızı yazınız:

Medeni Haliniz:

Bekâr Evli Boşanmış Diğer _____

şu an yaşadığınız Şehir: _____

Eğitim Durumu (en son bitirdiğiniz okulu işaretleyiniz):

- Lise
- Üniversite
- Yüksek Lisans/Doktora
- Diğer _____

Kaç kardeşsiniz? _____

Aile evinizde kimler yaşamakta? Anne Baba Kardeş/kardeşler

Büyükanne ve büyükbaba Başka bir akraba (Yandaki boşluğa yazınız) _____

Ailenizin Toplam Aylık Geliriniz Kaç Liradır? _____

Bireysel Olarak Aylık Geliriniz Kaç Liradır? _____

EK 4: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Lütfen her bir ifadeyi dikkatlice okuyun ve bu ifade sizi ne kadar ifade ediyor değerlendirin. Sizin için uygun olanı cevabı seçip işaretleysin.

	Çok Doğru	Doğru	Yanlış	Çok Yanlış
Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.	1	2	3	4
Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4
Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.	1	2	3	4
Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.	1	2	3	4
Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.	1	2	3	4
Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.	1	2	3	4
Genel olarak kendimden memnunum.	1	2	3	4
Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.	1	2	3	4
Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum.	1	2	3	4
Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığını düşünüyorum.	1	2	3	4

EK 5: Göçmen Kültürleşme Ölçeği

Kendinizi en güçlü şekilde özdeşleştirdiğiniz kültürel veya ulusal grubu düşünün. Bu sorulardaki “Türk kültürü” terimini, tarihi ve atalarına ilişkin kökleri Türkiye’de olan Türk çoğunluğun kültürüne atıfta bulunmak için kullanıyoruz. Lütfen aşağıdaki her bir ifade için, derecelendirmeyi kullanarak fikrinizi belirtin.

1	2	3	4	5	6	7	
Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
a. Kendi kültürüme gelince...							
1. Türk kültürünü benimsemek yerine kendi kültürel mirasımı sürdürmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
2. Kültürel mirasımı sürdürmek ve aynı zamanda Türk kültürünün temel özelliklerini benimsemek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Türk kültürünü benimsemek adına kendi kültürümden vazgeçmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
4. Her iki kültürde de rahat hissetmediğimden, kendi kültürümü sürdürmek ya da Türk kültürünü benimsemek istemem.	1	2	3	4	5	6	7
5. Benim için önemli olan kişisel ihtiyaçlarım ve isteklerim olduğundan, kendi kültürümü veya Türk kültürünü çok önemsemem.	1	2	3	4	5	6	7
b. Değerlerime gelince ...							
6. Kendi değerlerimle de Türklerin değerleriyle de rahat hissetmediğimden kendi değerlerimi sürdürmek ya da Türklerin değerlerini benimsemek istemem.	1	2	3	4	5	6	7
7. Benim için en önemli olan kişisel ihtiyaçlarım ve isteklerim olduğundan, kendi değerlerimi veya Türklerin değerlerini çok önemsemem.	1	2	3	4	5	6	7
8. Türklerin değerlerini benimsemek yerine kendi değerlerimi korumak isterim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Türklerin değerlerini benimsemek adına kendi değerlerimden vazgeçmek isterim.							
10. Kendi değerlerimi korumak ve aynı zamanda Türklerin değerlerinin temel özelliklerini benimsemek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
c. Kendi geleneklerime gelince ...							
11. Kendi geleneklerimi sürdürmek ve aynı zamanda Türk geleneklerinin temel özelliklerini/unsurlarını benimsemek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
12. Türk geleneklerini benimsemek yerine kendi geleneklerimi sürdürmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Kendi geleneklerimle de Türk gelenekleriyle de rahat hissetmediğimden kendi geleneklerimi sürdürmek veya Türk geleneklerini benimsemek istemem.	1	2	3	4	5	6	7

14. Benim için en önemli olan kişisel ihtiyaçlarım ve isteklerim olduğundan, kendi geleneklerimi veya Türk geleneklerini çok önemsemem.	1	2	3	4	5	6	7
15. Türk geleneklerini benimsemek adına kendi geleneklerimden vazgeçmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7

EK 6: Ev Sahibi Topluluk Kültürleşme Ölçeği

Aşağıdaki ifadeler, Türkiye'ye yerleşen Suriyeli göçmenler hakkındaki görüşlerinize ilişkindir. Suriyeli göçmenler 2011'den bu yana Suriye'deki iç savaş sonucu Türkiye'ye göç etmiş bireylerdir. Her ifade için lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak fikrinizi belirtiniz.

a. Türkiye'ye yerleşen Suriyeli göçmenlerin kültürüne gelince ..								
1. Suriyeli göçmenlerin bizim kültürümüze uyum sağlayabilmeleri için kendi öz kültürlerinden vazgeçmeleri gerekmektedir.	1	2	3	4	5	6	7	
2. Suriyeli göçmenler hem getirdikleri miras kültürü sürdürmelidirler hem de bizim kültürümüzü benimsemelidirler.	1	2	3	4	5	6	7	
3. Suriyeli göçmenler kendi öz kültürlerini bizim kültürümüzle karıştırmadıkları müddetçe sürdürebilirler.	1	2	3	4	5	6	7	
4. Suriyeli göçmenler ne kendi öz kültürlerini sürdürmelidir ne de bizim kültürümüzü benimsemelidir, çünkü her halükarda Türkiye'de çok daha az sayıda Suriyeli göçmen olmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7	
5. Suriyeli göçmenlerin kendi getirdikleri kültürü sürdürmeleri ya da bizim kültürümüzü benimsemeleri bir fark yaratmaz; çünkü her birey kendi seçtiği kültürü benimsemekte özgürdür.	1	2	3	4	5	6	7	
6. Suriyelilerin kültürüyle gerçekten bütünleşmek için kendi kültürümüzün bazı yönlerini değiştirmeliyiz.	1	2	3	4	5	6	7	
b. Türkiye'ye yerleşen Suriyeli göçmenlerin değerlerine gelince ...								
7. Suriyeli göçmenlerin kendi değerlerini sürdürmeleri ya da bizim kültürümüzü benimsemeleri bir fark yaratmaz; çünkü her birey kendi seçtiği değerleri benimsemekte özgürdür.	1	2	3	4	5	6	7	
8. Suriyeli göçmenler kendi değerlerini bizim değerlerimizle karıştırmadıkları müddetçe sürdürebilirler.	1	2	3	4	5	6	7	
9. Suriyeli göçmenler hem kendi değerlerini sürdürmelidirler hem de bizim değerlerimizi benimsemelidirler.	1	2	3	4	5	6	7	
10. Suriyeli göçmenlerin bizim değerlerimize uyum sağlayabilmeleri için kendi öz değerlerinden vazgeçmeleri gerekmektedir.	1	2	3	4	5	6	7	

11. Suriyeli göçmenler ne kendi değerlerini sürdürmelidir ne de bizim değerlerimizi benimsemelidir, çünkü her halükarda Türkiye’de çok daha az sayıda Suriyeli göçmen olmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
12. Suriyelilerin değerleriyle gerçekten bütünleşmek için kendi değerlerimizin bazı yönlerini değiştirmeliyiz.	1	2	3	4	5	6	7
c. Türkiye'ye yerleşen Suriyeli göçmenlerin geleneklerine gelince ...							
13. Suriyeli göçmenler kendi geleneklerini bizim geleneklerimizle karıştırmadıkları müddetçe sürdürebilirler.	1	2	3	4	5	6	7
14. Suriyelilerin gelenekleriyle gerçekten bütünleşmek için kendi geleneklerimizin bazı yönlerini değiştirmeliyiz.	1	2	3	4	5	6	7
15. Suriyeli göçmenler hem kendi geleneklerini sürdürmelidirler hem de bizim geleneklerimizi benimsemelidirler.	1	2	3	4	5	6	7
16. Suriyeli göçmenlerin kendi gelenekleri sürdürmeleri ya da bizim geleneklerimizi benimsemeleri bir fark yaratmaz; çünkü her birey kendi seçtiği gelenekleri benimsemekte özgürdür.	1	2	3	4	5	6	7
17. Suriyeli göçmenlerin bizim geleneklerimize uyum sağlayabilmeleri için kendi geleneklerinden vazgeçmeleri gerekmektedir.	1	2	3	4	5	6	7
18. Suriyeli göçmenler ne kendi geleneklerini sürdürmelidir ne de bizim geleneklerimizi benimsemelidir, çünkü her halükarda Türkiye’de çok daha az sayıda Suriyeli göçmen olmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7

EK 7: Otobiyografik Bellek Görevi

LÜTFEN DİKKATLİCE OKUYUNUZ

Bir sonraki bölümde, önemli bir anınızı anlatmanızı isteyeceğiz. Anlatmanızı istediğimiz anı şöyle bir anı olmalıdır: Geçmişte öyle olaylar yaşamışsınız ki bu olaylar bizim **kişiliğinizde derin izler bırakmıştır**.

Örneğin birisiyle bir olay yaşadınız ve bu olay sonucunda çevrenizdeki insanların sizinle ilgili görüşleri değişti. Ya da yaşadığınız bir olay sonrasında hayatınızın önemli amaçlarından birine ulaştınız. Bu tür deneyimler sayesinde **bir özelliğinizi fark edersiniz, kendinizi tanırırsınız**. Hayatımızda bunun gibi, bize **kendimizi keşfetmemize yardım eden önemli olaylar** vardır.

Bu anılar çoğunlukla **çok yoğun ve güçlü duygular** hissetmemize yol açar. Öztanımlayıcı anılar olumlu ya da olumsuz duygular uyandırabilir. Olumlu öztanımlayıcı anılar **mutluluk, sevgi, gurur** gibi duygular uyandırır. Bu anıları hayatınız boyunca birçok kez düşünür ve anımsarsınız.

Bu olaylar bizleri öyle derinden etkiler ki geçmişe dönüp baktığımız ne zaman gerçekleştiklerini hatırlarız. Anlatacağınız olay **en az bir yıl önce** gerçekleştirmiş olmalıdır.

İşte biz **hayatımıza yön veren böyle önemli olaylara ilişkin anıları** araştırıyoruz.

Şimdi sizden böyle bir anınızı anlatmanızı rica edeceğiz. Lütfen bize kendi geçmişinizden **size kendinizi iyi hissettiren, kendinizle ilgili kıvanç, gurur, güven gibi çok güçlü olumlu duygular hissettiren, hayatınızda iz bırakmış önemli bir olayı** yazınız. Anınızı istediğiniz uzunlukta yazabilirsiniz, ancak anketinizin değerlendirmeye alınabilmesi için en az bir cümle ile olayı özetlemeniz gerekmektedir.

.....
.....
.....
.....
.....

EK 8: Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği

Şimdi yukarıda aktardığımız anı ile ilgili size kimi sorular soracağız. Lütfen her bir ifadeyi bu anınızı düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz. (Aşağıda bu araştırmada kullanılacak alt ölçeklere ait maddeler verilmiştir)

1	2	3	4	5	6	7
Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

1. Bu olayı anımsarken, olay esnasında duyduklarım kulaklarımda yankılanır.	1	2	3	4	5	6	7
2. Olayla ilgili dokunsal detayları (sıcaklık ya da acı gibi) anımsarım.	1	2	3	4	5	6	7
3. Olay olduğu sırada, nasıl durduğumu, yüzümün nereye dönük olduğunu ya da nasıl hareket ettiğimi anımsarım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Bu olayı anımsarken, mekandaki kimi nesnelerin (mobilyalar ya da duvar kağıdı gibi) ayrıntılarını ya da renklerini anımsarım.	1	2	3	4	5	6	7
5. Bu olaydaki kokuları (örneğin rutubet kokusu ya da parfüm kokusu gibi) olayı hatırlarken yeniden hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
6. Bu olayı pek sık hatırlamam. (T)	1	2	3	4	5	6	7
7. Bu olayı hatırlayabilmek için bir süre düşünmem gerekti. (T)	1	2	3	4	5	6	7
8. Bu anıyı hatırlamak için hafızamı yoklamam gerekir. (T)	1	2	3	4	5	6	7
9. Bu olayı sıklıkla arkadaşlarıma ya da aileme anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
10. Bu olay olduğundan beri başkalarıyla olay hakkında pek çok kez konuştum.	1	2	3	4	5	6	7
11. Bu olayı sıklıkla birileri ile paylaşıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
12. Bu olaydan kimseye bahsetmedim. (T)	1	2	3	4	5	6	7
13. Bu olayı başkaları ile paylaşmam. (T)	1	2	3	4	5	6	7
14. Bu olayı anımsarken, olayı yeniden yaşıyormuş gibi hissederim.	1	2	3	4	5	6	7

15. Bu olayı anımsarken, olayın olduğu zamana geri yolculuk yapıyormuş gibi hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
16. Bu olayı anımsarken, geçmişe dönmüş ve o zamanki ben olmuş gibi hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Bu olayı düşünürken, sadece ne olduğunu bilmekten ziyade olayı gerçekten hatırlarım.	1	2	3	4	5	6	7
18. Bu olayı anımsarken, olay esnasında düşündüklerimi yeniden düşünür ya da hissettiklerimi yeniden hissediyor gibi olurum.	1	2	3	4	5	6	7
19. Olayı bir bütün olarak değerlendirdiğimde, hissettiğim duygular oldukça olumludur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Bu anıda hatırladığım olay oldukça olumludur.	1	2	3	4	5	6	7
21. Bu olay olurken hissettiklerim oldukça olumluydular.	1	2	3	4	5	6	7
22. Olayı bir bütün olarak değerlendirdiğimde, hissettiğim duygular oldukça olumsuzdur. (T)	1	2	3	4	5	6	7
23. Bu anıda hatırladığım olay oldukça olumsuzdur. (T)	1	2	3	4	5	6	7
24. Bu olay olurken hissettiklerim oldukça olumsuzdular. (T)	1	2	3	4	5	6	7
25. Şimdi bu olayı hatırlarken hissettiğim duygular oldukça yoğun.	1	2	3	4	5	6	7
26. Bu olaya odaklandığımda duygularım çok şiddetlenir.	1	2	3	4	5	6	7
27. Bu olayın anısı bende çok güçlü duygular uyandırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Şimdi bu olayı hatırlarken hissettiğim duygular çok zayıf. (T)	1	2	3	4	5	6	7
29. Bu olayın anısı bende çok zayıf duygular uyandırır. (T)	1	2	3	4	5	6	7
30. Bu olayı anımsarken, hissettiklerim önemli olsalar da yok saymayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
31. Bu olay hakkında konuşurken sadece ne olup bittiğini anlatırım, duygularımdan ya da düşündüklerimden bahsetmem.	1	2	3	4	5	6	7
32. Bu olayı anımsarken hissettiklerimi içime atarım.	1	2	3	4	5	6	7
33. Bu olayı anımsarken hissettiklerimi bastırırım.	1	2	3	4	5	6	7
34. Bu olayı anımsarken, hislerim aklımı karıştırır.	1	2	3	4	5	6	7
35. Bu olayı anımsarken, hissettiklerim yüzünden düşüncelerim arasında	1	2	3	4	5	6	7

kaybolurum.							
36. Bu olayı anımsarken, hissettiklerim dışında başka bir şeye odaklanamam.	1	2	3	4	5	6	7
37. Bu olayı anımsarken hissettiklerimden dolayı, şu an bile olayı düşünmekte zorlanıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
38. Bu olayı bir başkasına aktarırken, duygularımı öyle çok anlatma ihtiyacı duyarım ki olayı bütün bir öykü olarak aktaramam.	1	2	3	4	5	6	7
39. Bu olayı anımsarken hissettiklerim öyle yoğundur ki sonrasında yaptığım işlere odaklanamam.	1	2	3	4	5	6	7

EK 9: Anıların İşlevleri Ölçeği

İnsanlar bazen hayatları hakkında düşünür veya diğer insanlarla hayatları hakkında konuşurlar. Sizden biraz önce hatırladığınız anıyı ne tür zamanlarda düşündüğünüzü veya konuştuğunuzu değerlendirmenizi isteyeceğiz... Lütfen ankete başlamadan önce aşağıdaki iki soruyu yanıtlayınız.

1) Genel olarak, ne sıklıkla hayatınız hakkında düşünürsünüz?

Neredeyse Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
---------------	---------	-------	----------	---------

2) Genel olarak, hayatınızda olanlar hakkında başkalarıyla ne sıklıkla konuşursunuz?

Neredeyse Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
---------------	---------	-------	----------	---------

	Neredeyse Hiç	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok Sık
Biraz önce hatırladığınız ve ankette yazdığınız anınızı düşünerek cevaplayınız. ...					
1. Bu anıyı şu an kim olduğumu daha iyi anlamak istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
2. Bu anıyı hayatımın tutarlı bir hikayesi olup olmadığını anlamak istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
3. Bu anıyı kendimi başka insanlara tanıtmak istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
4. Bu anıyı benzer geçmiş deneyimleri olan başkalarıyla konuşarak kendimi daha iyi hissetmek istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
5. Bu anıyı başkalarının benim hakkımda daha fazla bilgi sahibi olmasını istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
6. Bu anıyı kendim hakkında olumlu hislerimi sürdürmek istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
7. Bu anıyı daha önce olduğum kişi olduğumu hissetmek istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
8. Bu anıyı daha önce olduğum kişi ile hala aynı olup olmadığını konusunda endişelendiğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
9. Bu anıyı değerlerimin zaman içinde değişip değişmediği konusunda endişelendiğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
10. Bu anıyı inançlarımın zaman içinde değişip değişmediğini merak ettiğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
11. Bu anıyı daha önce olduğum kişiden nasıl farklılaştığımı anlamak istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
12. Bu anıyı bir ilişkide daha fazla yakınlık geliştirmek istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
13. Bu anıyı birisiyle daha yakın ilişki kurmak istediğimde hatırlar veya anlatırım.	1	2	3	4	5
14. Bu anıyı arkadaşlarımla anılarımı paylaşarak arkadaşlık kurmak/sürdürmek istediğimde anlatırım.	1	2	3	4	5

EK 10: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Lütfen her madde için size en uygun olan puanı işaretleyiniz.

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum biraz katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum.	1	2	3	4	5
Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir.	1	2	3	4	5
Günlük aktivitelere bağlı ve ilgiliyim.	1	2	3	4	5
Başkalarının mutlu ve iyi olmasına aktif olarak katkıda bulunurum.	1	2	3	4	5
Benim için önemli olan etkinliklerde yetenekli ve yeterliyim.	1	2	3	4	5
Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum.	1	2	3	4	5
Geleceğim hakkında iyimserim.	1	2	3	4	5
İnsanlar bana saygı duyar.	1	2	3	4	5

